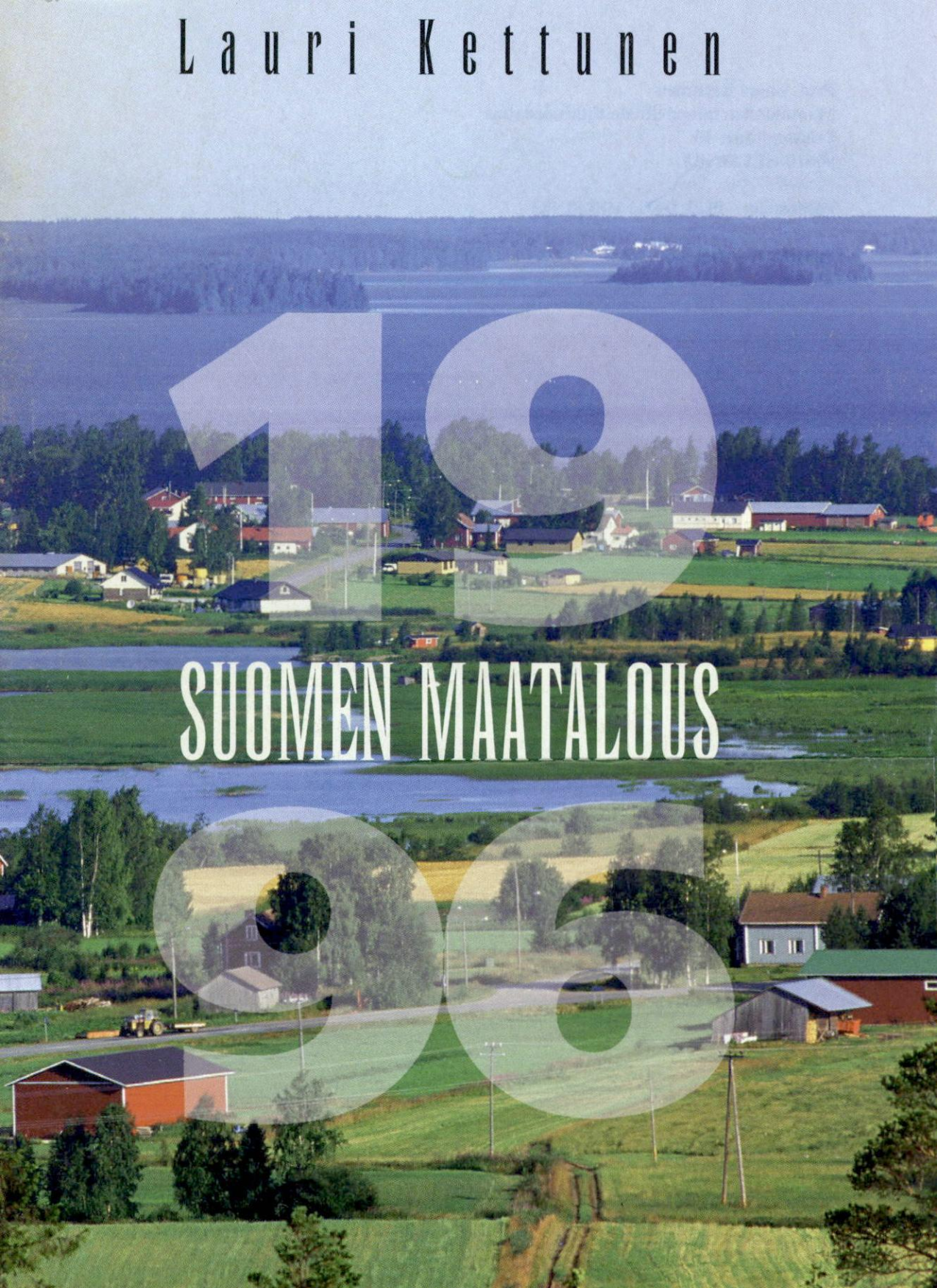

Lauri Kettunen

19

SUOMEN MAATALOUS

20

Prof. Lauri Kettunen
Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos
Luutnantintie 13
00410 HELSINKI

Postiosoite: PL 3, 00411 HELSINKI

Puhelin: (09) 504 471

Telefax: (09) 563 1164

Sähköposti: lauri.kettunen@mmm.fi

JULKAISUJA 82

SUOMEN MAATALOUS 1996

Lauri Kettunen

MAATALOUDEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS
AGRICULTURAL ECONOMICS RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH PUBLICATIONS 82

Abstract. Finnish agriculture in 1996

The early part of summer 1996 was rainy and cool, and the crop outlook was not too good. Instead, in August it was very warm and dry, which seems to have been favourable for agriculture, because the yield rose to the normal level. The cereal yield was 3.7 bill. kg, and the total yield measured as fodder units was 5,663 mill. f.u., which exceeds the yield of 1995 by 3 %.

The cultivated area grew by almost 10 % from the previous year, which explains the increase in the total yield. The set-aside area decreased and it was only 10 % of the total arable land area.

The earlier trends continued in livestock production. Milk production fell by about 1.5 %, and about 2,000 milk producers quit their production every year.

The total of the farm quotas exceeds the national quota granted to Finland by 5-6 %, and the farm quotas will be cut by this amount in the beginning of April, 1997. The trade on quotas will become administered again in order to be able keep the costs of the expanding dairy farms in control.

Pigmeat production grew by 3 % in 1996, and the market situation was quite good. The market prices were on the increase almost throughout the year as the meat consumption was transferred from beef to pigmeat.

In Finland beef production stayed at about the same level as earlier, and the BSE disease did not influence the Finnish beef markets. The consumption of poultry meat continues to grow, and in 1996 the production increased by 18 %.

There has been some increase in the foreign trade of meat. Pigmeat, in particular, is being imported and exported to an increasing extent.

No major changes occurred in the consumer prices and, consequently, consumption stayed at about the same level as earlier. Like in the past few years, cheese consumption grew to some extent, and poultry meat consumption also continued to grow very strongly. Instead, there was some decrease in the egg consumption.

According to a preliminary estimate, agricultural income fell by about 7 %. This was mainly caused by the decrease in the amount of aid by about FIM 1.0 bill. Agricultural income calculated at the market price rose by FIM 0.6 bill, mainly as a result of the increase in the amount of cereals entering the markets. The crop was good and stocks were discharged.

The second year did not bring along any significant changes in the agricultural production or prices. However, there is still a great deal of uncertainty about the future among the producers. The number of farms decreases quite rapidly, and this has aroused speculations about the collapse of agriculture especially in the more remote areas. However, no alarming changes are foreseen in the production, and investments have also been made, which indicates that there is still faith in the Finnish agriculture.

Index words: Finland, agriculture, production, price, income, policy

Esipuhe

Suomen maatalouden toinen vuosi EU:ssa meni ilmeisesti ensimmäistä helpommin. Matalaan hintatasoon oli jo totuttu ja myös siihen, että lähes puolet liikevaihdosta tulee erilaisina tukina. Etelä-Suomen viljelijöitä vaivannut epävarmuus kansallisesta tuesta sai myös väliaikaisen ratkaisun, jonka mukaan tukea saadaan vuoteen 2001 saakka. Sen jälkeisestä tuesta joudutaan kuitenkin vielä neuvottelemaan uudelleen.

Kaikkia viljelijöitä tulee kuitenkin rasittamaan siirtymäkauden tuen aleneminen vielä usean vuoden ajan. Tulotaso uhkaa alentua vähintään samaa vauhtia, sillä markkinahinnat tuskin nousevat nykyisestä tasosta, mutta tuotantopanosten hinnat osoittavat lievää nousua. Tuotannon rationalisointi näyttää ainoalta keinolta kohentaa taloudellista tilannetta.

Maatilojen lukumäärä laskee aikaisempaa vauhtia, mutta tuotannossa ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia. Tässä julkaisussa tarkastellaan maatalouden kehitystä vuoden 1996 aikana. Siinä käsitellään aikaisempien vuosikatsausten mukaisesti tuotantoa, kulutusta, hintoja ja tuloja. Monet tilastot ovat vielä ennakkollisia ja ne tulevat tarkentumaan vuoden alkupuolella. Julkaisussa on myös maatalous-

poliittinen katsaus. Myös siinä on ennakkotietoja.

Vuosikatsaus on rakenteeltaan suurin piirtein aikaisempien kaltainen. Sen tähden osa tekstistä on säilynyt entisellään. Tilastotietoja on kuitenkin pyritty saattamaan ajantasalle niin paljon kuin mahdollista.

Tutkimuslaitoksen henkilökunta on avustanut minua monin tavoin julkaisun laatimisessa. Haluan kiittää erityisesti Jaana Ahlstedtia, Ossi Ala-Mantilaa, Hannu Linjakumpua, Juha Marttilaa ja Reijo Pirttijärveä saamastani avusta tilastojen hankinnassa ja tekstin viimeistelyssä.

Mahdolliset virheet ja puutteet ovat tekijän vastuulla. Samoin tässä esitetyt arviot ja kannanotot ovat tekijän omia, eivätkä välttämättä edusta tutkimuslaitoksen tai maan virallisen maatalouspolitiikan harjoittajien kantaa.

Julkaisu ilmestyy englanninkielisenä tutkimuslaitoksen julkaisuja sarjassa no. 82a ja ruotsinkielisenä julkaisuja sarjassa no. 82b. Kiitän Jaana Kolaa englanninkielisestä ja Heidi Mittleriä ruotsinkielisestä käännöksestä.

Helsingissä tammikuun 31. päivänä 1997

Lauri Kettunen

SISÄLLYSLUETTELO

I	Yleiskuva Suomen maataloudesta	5
1.	Maatalous ja kansantalous	5
2.	Suomalainen maatila	8
3.	Muut maaseutuelinkeinot	10
II	Tuotanto, hinnat ja maataloustulo	13
4.	Kasvinviljelytuotanto	13
4.1.	Sääolot	13
4.2.	Pinta-alat ja sadot	13
4.3.	Hintojen seuranta	16
4.4.	Kasvinviljelytuotteiden markkinahinnat	17
5.	Kotieläintuotanto	18
5.1.	Tuottajahinnat	18
5.2.	Tuotanto	19
6.	Vähittäishinnat ja kulutus	23
6.1.	Vähittäishinnat	23
6.2.	Kulutus	25
7.	Ulkomaankauppa	26
7.1.	Kaupan rakenteen muutos	26
7.2.	Ulkomaankauppa vuosina 1995 ja 1996	27
8.	Tulokehitys maataloudessa	29
8.1.	Tulolähteet	29
8.2.	Maataloustulo vuonna 1996	29
8.3.	Verotus	30
8.4.	Arvonlisäverotus	31
III	Maatalouspolitiikkaa	33
9.	Tukijärjestelmät	33
9.1.	CAP-tuki	34
9.2.	Luonnonhaittakorvaus eli LFA-tuki	35
9.3.	Ympäristötuki	35
9.4.	Kansallinen ja siirtymäkauden tuki	36
10.	EU:n hintajärjestelmä	38
10.1.	Tuotejärjestelyt	39
10.2.	Vihreä ecu	40
11.	Tuotantopolitiikka	41
11.1.	Tuotantotavoitteet	41
11.2.	Tuotannon rajoittamistoimet	41
11.3.	Pellonmetsitys	42
11.4.	Tuotannon tukeminen	42
12.	Rakenteen kehittäminen	43
12.1.	EU-osarahoitteinen tuki	43
12.2.	Kansallinen rahoitus	44
12.3.	Investoinnit vähäisiä	45
13.	Ympäristöpolitiikka	45
13.1.	Ympäristötukivaatimukset	46
13.2.	Ympäristötuen erityistukimuodot	46
14.	Sosiaalipolitiikka	48
15.	Toinen vuosi EU:ssa	49
IV	Yhteenveto	51
	Liitteet	53

I

YLEISKUVA SUOMEN MAATALOUESTA

1. Maatalous ja kansantalous

Bruttokansantuote tuottajahintaan oli 478 mrd. mk vuonna 1995. Suomen väkiluku oli 5,12 milj. asukasta vuonna 1995. Bruttokansantuote oli siis 93 400 mk/henki eli 20 100 dollaria/henki vuoden lopun kurssin US\$ = 4,64 mk mukaan laskettuna. Se on hieman pienempi kuin EU-maiden keskiarvo.

Maatalouden osuus bruttokansantuotteesta oli 1,7 % vuonna 1995. Maatalouden osuus on pudonnut jatkuvasti siitä syystä, että tuotannon kasvu on ollut maataloudessa hitaampaa kuin muissa kansantalouden sektoreissa. Toisaalta maatalous ostaa tarvikkeita ja palveluja yhä enemmän, joten osa jalostusarvosta siirtyy maatalouden ulkopuolelle.

Koko elintarvikeketjun merkitys kansantaloudessa on huomattavasti suurempi kuin mitä pelkkä maatalouden bruttokansantuoteosuus osoittaa. Maataloutta palvelevat tuotantopanos-, keräily- ja jalostussektorit nostavat huomattavasti elintarviketalouden asemaa koko kansantaloudessa.

Elintarvikemenojen osuus kulutusmenoista on noin 16 %. Tähän lukuun eivät kuulu ravintolapalvelut eivätkä alkoholijuomat. Elintarvikesektorissa työskentelee noin 300 000 henkeä, kun maatalouden lisäksi lasketaan mukaan tuotantopanosia tuottava teollisuus, palvelut ja elintarviketeollisuus, mutta jätetään pois vähittäiskauppa.

Maatalouden investoinnit ovat pienentyneet viime vuosina alle puoleen siitä, mitä ne olivat

Taulukko 1. Bruttokansantuote (tuottajahintaan) ja investoinnit koko kansantaloudessa ja maataloudessa.

Vuosi	Bruttokansantuote			Investoinnit		
	yhteensä mrd. mk	maatalous mrd. mk	%	yhteensä mrd. mk	maatalous mrd. mk	%
1987	344,93	10,93	3,2	93,27	4,25	4,6
1988	384,46	11,01	2,9	111,05	4,54	4,1
1989	422,53	14,19	3,4	136,15	5,06	3,7
1990	447,53	15,17	3,4	139,14	5,08	3,7
1991	427,78	13,09	3,1	110,06	3,75	3,4
1992	415,71	10,90	2,6	87,95	2,28	2,6
1993	421,24	11,84	2,8	71,19	2,08	2,9
1994	446,10	11,67	2,6	74,19	2,17	2,9
1995	477,51	7,91	1,7	82,60	2,26	2,7

Lähde: Tilastollinen vuosikirja eri vuosilta.

1980-luvun lopulla. Kehitys on ollut sama kuin koko kansantaloudessa. Epävarmuus tulevaisuudesta on tehnyt viljelijät varovaisiksi. Maatalouden osuus koko kansantalouden investoinneista oli vain 2,7 % vuonna 1995. Vuonna 1995 näkyi kuitenkin merkkejä investointien kasvusta myös maataloudessa. Mm. traktoreita ostettiin selvästi enemmän kuin edellisinä vuosina. Tämä kehitys jatkui myös vuonna 1996.

Maatalous on varsin pääomavaltainen elinkeino. Yksi työpaikka maataloudessa maksaa huomattavasti enemmän kuin keskimäärin koko kansantaloudessa. Nykyaikainen maatila vaatii paljon peltoa, rakennuksia ja koneita, mutta tarjoaa työtä vain parille työntekijälle. On selvää, että investointeja ei ole uskallettu tehdä viime vuosina ennen muuta EU:iin liittyvien epävarmuustekijöiden takia. Yleinen lama on myös vaikuttanut maatalouden tuotanto- ja investointipäätöksiin.

Maatalouden työllisen työvoiman osuus koko kansantaloudessa on 6-7 % (liitetaulukko 2). Se on siis huomattavasti suurempi kuin maatalouden bruttokansantuoteosuus. Työn tuottavuus ei ilmeisesti ole maataloudessa niin hyvä kuin muussa kansantaloudessa. Maatalouden työvoiman ja työpanoksen tilastointi on toisaalta vaikeaa. Viljelijäperheen jäsenet työskentelevät usein maatalouden ulkopuolella, joten tilastot voivat osittain yliarvioida maatalouden työvoimaosuutta. Viljelijäperheiden tuloista on vain noin puolet maataloudesta saatuja tuloja.

Taloudellinen tilanne

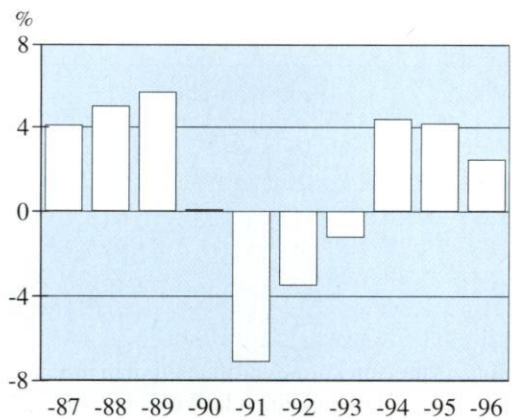
Taloudellinen kasvu oli vuonna 1996 hitaampaa kuin mitä ennustettiin ja mitä toivottiin. Virallinen ennuste oli 3,8 %, mutta ennakkotietojen mukaan kasvu oli vain 2,5 %. Täten jo kahtena perättäisenä vuonna kasvuodotukset ovat jääneet toteutumatta. Vuoden 1995 ennuste oli 5,0 %, mutta kasvu oli 4,2 %. Normaalina aikana tämä olisi tosin ollut hyvä kasvu, mutta työttömyyden poistamiseksi kasvun tulisi olla selvästi suurempi useana vuonna peräkkäin.

Syynä hitaaseen kasvuun oli Länsi-Euroopan maiden taloudellisen kasvun hiipuminen vuoden alkupuolella. Erityisesti Saksan taloudelli-

nen kehitys oli hidasta ja se heijastui muihin EU-maihin. Suomessa tämä tuntui metsäteollisuustuotteiden viennin laskuna vuoden alkupuolella. Sellun ja paperin tuotanto aleni sen seurauksena noin 10 %. Lievä taantuma tai notkahdus alkoi jo vuoden 1995 loppupuolella. Sellun hinta kääntyi silloin laskuun, mikä jatkui vielä vuoden 1996 puolella. Kesän 1996 jälkeen niin sellun kuin paperinkin hinta on hie-man noussut, mutta ala ei ole vielä täysin varma suhdanteiden parantumisesta. Hintojen kääntymistä alaspäin pidetään vielä mahdollisena. Vientiyritysten voitot ovatkin laskeneet huomattavasti vuoteen 1995 verrattuna. Ne ovat palanneet normaalille tasolle vuoden 1995 ennätystuloksiin verrattuna.

Taantuma on tuntunut myös kantohintojen laskuna ja hakkuiden vähenemisenä, joskin vuoden 1996 loppupuolella tapahtui käänne parempaan. Koko vuoden aikana maa- ja metsätalouden arvonlisäys pieneni edellisvuodesta, millä osittain selittyi myös hidaskasvu.

Muiden sektoreiden kasvu on sen sijaan ollut nousujohteista koko ajan. Metalliteollisuuden kasvu oli viime vuonna erityisen nopeaa. Elektroniikkateollisuus on kasvanut kaikkein voimakkaimmin, mutta myös perinteinen konepajateollisuus on menestynyt hyvin.

Kuvio 1. Markkinahintaisen bruttokansantuotteen volyymin kasvu, %/vuosi (vuoden 1990 hinnoin).

Hitaan kasvun takia työttömyys ei ole alentunut toivotulla tavalla. Virallinen työttömyysprosentti oli 16,5, mikä on vain 1 %-yksikön alempi kuin vuonna 1995. Sekin on ilmeisesti saavutettu vain julkisen vallan työllisyystoimien lisääntymisen avulla. Tavallisesti arvioidaan, että 3 %:n talouskasvu pitää työttömyyden ennallaan. Tämä näyttää pitävän paikkansa viime aikojen kehityksen perusteella. Niin vanhojen kuin uusienkin yritysten tuottavuus paranee, jolloin työvoiman tarve pienenee. Julkinen sektori on sitä paitsi suuri työnantaja, mutta se ei enää kasva, vaan jopa pienenee ja pahentaa siten työllisyyttä. Yhä useammin myönnetään, että talouskasvu ei voi ratkaista työttömyyttä, vaan tarvitaan työnjakamista ja palkkausperusteiden muuttamista, jotta useampi voisi saada työtä. Ammattiyhdistysliike on kuitenkin kovin haluton radikaaleihin uudistuksiin, joten työelämän muutos on hidasta.

Työttömyyden lisäksi valtion talouden alijäämä on ongelmallinen. Valtion nettorahoitus-tarve on tosin alentunut huomattavasti vuoden 1994 ennätyksestä 65 mrd. mk, mutta oli vielä 40 mrd. mk vuonna 1996. Vuonna 1997 se on valtion tulo- ja menoarvioesityksen mukaan noin 29 mrd. mk. Valtion velka on tällöin 432 mrd. mk, mikä on 72 % kansantuotteesta. Koko julkisen sektorin alijäämä oli 61,8 % vuonna 1996 ja on 61,0 % vuonna 1997.

Muutoin talouden tunnusluvut ovat hyvät. Inflaatio on matala, kauppa- ja vaihtotaseet ylijäämäiset, korot matalat, investoinnit kasvussa ja talouskasvukin tosiasiasa hyvä. Korkea työttömyys ja valtiontalouden kireys varjostavat kuitenkin kaikkia näitä positiivisia puolia. Tilanne tulee valitettavasti säilymään samana hyvin pitkään.

EMU:un liittymistä ajatellen Suomen talous on aika hyvässä kunnossa. Lähentymisohjelman mukaan kuluttajahintojen nousu saa olla enintään 1,5 %-yksikköä nopeampi kuin hintojen nousu yhteisön kolmessa alhaisimman inflaation maassa. Pitkäaikainen korkotaso saa ylittää enintään kahdella prosenttiyksiköllä kolmen hitaimman inflaation maan korkotason, ja valtiontalouden alijäämä- ja velkakriteerit ovat 3 % ja 60 % BKT:stä. Kriteereistä vain julkinen velka

on hieman yli kriteerin 60 %, mutta kriteerin alittavia maita on vain Luxemburg, Iso-Britannia ja Ranska. Vain Ranska ja Luxemburg näyttävät olevan täysin EMU-kelpoisia vuonna 1997 ja Ranskankin kohdalla alijäämä on arvioitu olevan 3,0 %, joten sekini voi pudota joukosta. Suomen valtion talous on itse asiassa hyvässä kunnossa verrattuna muihin EU-maihin, eikä EMU-kunto ole siinä mielessä valtionhoidon kannalta ongelma. Suomi on tottunut pieneen valtion velkaan, joten nykyinen velka on aivan uutta Suomelle. Tuskin kukaan kuitenkaan haluaa sitä kasvattaa, vaikka markkamääräisesti se tulee vielä kasvamaan. Lainan korkomenot ovat kuitenkin jo 35 mrd. mk vuonna 1997, joten ne rasittavat huomattavasti budjettitaloutta. Velan oton lisäys menee korkoihin.

Kuluttajahinnat nousivat vuoden aikana vain 0,8 % (1,0 % vuonna 1995). Siitäkin suurin osa johtuu hättaverojen noususta, erityisesti polttoaineveron korotuksista. Hintojen nousun odotetaan olevan 1,5 % vuonna 1997. Ravinnon hinta laski 7,4 % vuonna 1995 ja noin 2 % vuonna 1996. Maataloustuotteiden markkinahinnat, erityisesti lihan hinnat ovat nousseet hieman vuoden 1996 aikana.

Huolimatta viennin kasvun hidastumisesta 13,7:stä 4,5 %:iin kauppataseen ylijäämä oli vielä 44 mrd. mk ja vaihtotaseen ylijäämä noin 19 mrd. mk (48,2 ja 24,5 mrd. mk vuonna 1995). Ulkomainen velka on siten alentunut ja tulee olemaan noin 35 % BKT:stä sen oltua vielä 54 % vuonna 1993. Valtio on voinut ottaa lainaa kotimaisilta markkinoilta, koska kotitaloudet ovat vähentäneet velkaansa. Yleisesti ottaen vientiyritysten kilpailukyky säilyy edelleen hyvänä, sillä kustannusten nousu on vähäistä. Metsäteollisuuden hintojen lasku alentaa kuitenkin sektorin kilpailukykyä.

Rahamarkkinat ovat olleet vakaat ja korot ovat laskeneet ulkomaisten korkojen tapaan. Lyhyet korot ovat jopa Saksan korkojen alapuolella, eivätkä pitkätkään korot ole paljoa Saksan korkoja korkeampia. Suomen markka on pysynyt samoin vakaana parin vuoden ajan. Kesällä markka halpeni, niin että ECU-kurssi nousi yli 6 markan, mutta vahvistui jälleen syksyllä. Markka liitettiin ERM:iin lokakuussa

ECU-kurssiin 5,806 mk. Senkin jälkeen mar-
kan arvo on ollut hieman sitä vahvempi.

Talouden kasvua on ylläpitänyt vahvistunut
kotimainen kysyntä. Yksityinen kulutus kasvoi
3,9 % vuonna 1996 kuten edellisenäkin vuonna
ja kasvun odotetaan säilyvän samalla tasolla
myös vuonna 1997. Palkansaajien reaaliensiot
nousivat 3,7 % vuonna 1996. Verotuksen hel-
pottuminen nostaa käytettävissä olevia tuloja
noin 6,5 % vuonna 1997. Kotimaisen kysynnän
kasvu on välttämätön talouden kasvun ylläpitä-
miselle, sillä viennin osuus kansantaloudesta
on vain runsas kolmannes, eikä sen varaan
voida siis rakentaa koko talouden kasvua. Ma-
tala korkotaso näyttää elvyttävän asuntokauppaa
ja toivottavasti edesauttaa rakennustoiminnan
elpymistä. Sitä pidetään myös hyvin tärkeänä
kotimarkkinoiden vahvistamiseksi. Sen heijas-
tusvaikutukset muihin sektoreihin ovat suuret
ja siten se voisi parantaa työllisyyttä.

Investoinnit kääntyivät kasvuun vuonna 1995,
jolloin yksityiset investoinnit kasvoivat 10,9 %.
Sama vauhti säilyi vuonna 1996 ja julkisen
sektorin investoinnit kasvoivat myös samalla
vauhdilla. Ennusteiden mukaan kasvu säilyisi
samana myös vuonna 1997.

Suomen integroituminen EU:iin ei ole aiheut-
tanut keskustelua talouden tilasta. On toisaalta
vaikea erottaa integraation vaikutusta muista
tekijöistä, varsinkin kun maataloutta lukuunot-
tamatta kansantalous on pitkälti jo integroitunut
Länsi-Euroopan markkinoihin. Talouspoliitti-
nen keskustelu on koskenut tulevaisuutta eli
EMU-ratkaisua ja sen vaikutuksia Suomeen.
EMU:n tuoman vakaan rahatalouden vastapai-
nona pidetään talouspoliittisten keinojen vä-
hentymistä. Suurin huoli on työmarkkinoilla,
jotka pelkäävät joutuvan maksumiehiksi, mi-
käli kansantalous joutuu vaikeuksiin. Vienti-
sektori ei voi turvautua devalvaatioon, mikäli
suhdanteet heikkenevät oleellisesti. Silloin palk-
kojen alentamisen katsotaan olevan ainoa kei-
no torjua viennin menetykset ja työllisyyden
säilymisen. Vasta-argumenttina on talouden
vakaus, joka estää inflaation ja siten myös kil-
pailukyvyn menetyksen. Maailmanmarkkina-
hinnat tulevat joka tapauksessa vaihtelevaan,
mutta hyvien vuosien tuloksilla on päästävä yli
huonojen vuosien.

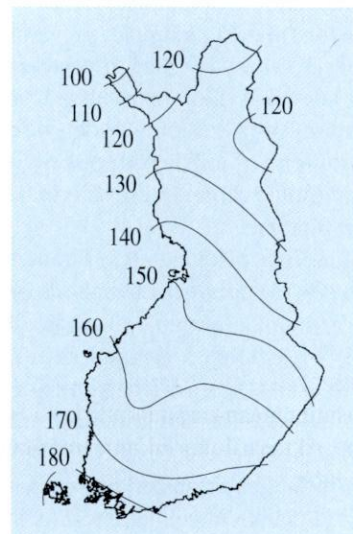
2. Suomalainen maatala

Suomi sijaitsee 60:n ja 70:n leveysas-
teen välillä. Maatalouden harjoittaminen on
mahdollista Golf-virran ansiosta. Sen takia läm-
pötila on Suomessa 3-4 Celsius-astetta korke-
ampi kuin yleensä samalla leveysasteella muu-
alla maapallolla.

Suomi on noin 1 100 km pitkä etelä-pohjois-
suunnassa ja ilmasto-olot vaihtelevat huomat-
tavasti. Kasvukausi on Etelä-Suomessa 170 päi-
vää, mutta Pohjois-Suomessa vain 100 päivää.
Tehoisa lämpösomma vaihtelee myös huomat-
tavasti: etelässä se on noin 1 300 ja pohjoisessa
500 astevuorokautta. Hallaa esiintyy aika ajoin
koko maassa jopa keskikesällä.

Valoisa kesäaika tasoittaa hieman kasvuolo-
suhteita maan eri osien välillä. Yöt ovat lyhyitä
varsinkin maan keski- ja pohjoisosissa. Toi-
saalta säteilyolot rajoittavat kasvilajikkeiden
valintaa. Kasvit on jalostettava suomalaisia olo-
suhteita vastaaviksi.

Ilmasto-olot vaikuttavat merkittävästi kas-
vinviljelyn sijoittumiseen. Vehnän ja öljy-
kasvien viljely rajoittuu eteläiseen Suomeen.
Ohraa, kauraa, heinää ja perunaa voidaan sen
sijaan viljellä koko maassa. Suuressa osassa
maata karjatalous, ennen muuta maidontuo-
tanto, on ainoa järkevä tuotantomuoto.

Kuvio 2. Kasvukauden pituus maan eri osissa.

Taulukko 2. Kaikkien maatilojen ja tuotantoa harjoittavien aktiivitulojen jakaantuminen eri suuruusluokkiin ja keskimääräinen tilakoko (yli 1 ha tilat) vuonna 1995.

	Yli 1 ha:n tilat		Aktiivitulat	
	1 000 kpl	%	1 000 kpl	%
1-4,9	54,2	31,9	10,0	10,0
5-9,9	34,1	20,1	17,0	17,0
10-19,9	38,6	22,8	31,3	31,3
20-49,9	36,2	21,3	35,2	35,2
50-	6,6	3,9	6,5	6,5
Yht.	169,7	100,0	100,0	100,0
Peltoala				
1 000 ha	2 525,0		2 167,3	
Tilakoko, ha	14,88		21,68	

Lähde: Maatilarekisteri 1995.

Suomen maatalous perustuu perheviljelmiin. Vuonna 1995 yksityiset henkilöt omistivat 79,6 % kaikista tiloista, perikunnat ja perheyhtiöt 19,2 %, osakeyhtiöt, säätiöt ja osuuskunnat 0,6 % sekä valtio, kunnat ja seurakunnat 0,5 %. Perikuntien omistamien tilojen osuus on pysynyt likimain ennallaan. Niiden lukumäärällä on maatalouspoliittisia vaikutuksia. Ne ovat tuotavuudeltaan heikompia ja niiden olemassaolo hidastaa rakennekehitystä. Yksityisten henkilöiden omistamista maatioista oli 21,4 % yli 64 vuotiaiden hallussa vuonna 1995.

Peltoa oli viljelyksessä 2,2 milj. ha, jossa on mukana 0,2 milj. ha kesantoalaa. Vuoden 1995 maatilarekisterin mukaan yli yhden hehtaarin maatiloja oli kaikkiaan 169 707, mikä oli runsas 20 000 tilaa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Niiden keskimääräinen peltoala oli 14,9 ha. Tuotantotoimintaa harjoitti kuitenkin vain 99 964 tilaa, joiden keskimääräinen tilakoko oli 21,7 ha. Aktiivituloista noin puolet piti päätuotantosuuntanaan karjataloutta ja 43 % kasvi- tuotantoa. Aktiivitulojen lukumäärä väheni noin 14 500 tilalla, mikä on huomattava lasku. Tosin osa laskusta johtunee tilastojen tarkistuksista. EU-tukia haki noin 98 700 tilaa vuonna 1995,

joista tukeen oikeutettuja oli noin 95 600. Vuonna 1996 tukea hakeneiden tilojen määrä laski noin 92 000 tilaan.

Tilastoissa olevat pienet tilat vääristävät usein keskustelua Suomen maatalouden rakenteesta. Jos tarkastelu kohdistetaan varsinaisiin aktiivisiin päätoimisiin maatioihin, tilojen lukumäärä on selvästi pienempi ja keskikoko vastaavasti suurempi. Tosin silloinkin tilakoko jää vielä pieneksi varsinkin karjataloudessa.

Pieniä tiloja jää jatkuvasti pois tuotannosta, mutta muutoin rakennekehitys on hidasta. Suurempien tilojen lukumäärä ei ole paljoakaan lisääntynyt. Tilojen yhdistyminen on ollut vähäistä. Tilakokoa voi käytännössä nostaa pellon vuokrauksella. Se onkin jatkuvasti kasvanut ja vuokrateltoa oli vuonna 1995 yhteensä 482 494 ha eli 19,1 % peltoalasta. Vuokraala oli aktiivituloilla keskimäärin 10,3 ha.

Metsä on oleellinen osa suomalaista maataloa. Keskimääräisellä maatilalla on peltoa 14,9 ha ja metsää 48,3 ha. Alueellinen jakaantuma on kuitenkin vaihteleva. Yleisesti ottaen etelässä on enemmän peltoa mutta vastaavasti vähemmän metsää kuin pohjoisessa (taulukko 3).

Maataloustuotantomme on hyvin kotieläinvaltaista. Maidontuotannon osuus maatalouden kokonaistuotosta on noin 30 %, ja kun otetaan huomioon vielä nautanliha, nautakar-

Taulukko 3. Pelto- ja metsäalat ha/tila eri puolella Suomea vuonna 1980 ja 1995¹⁾.

	Peltoa ja puutarhaa		Kasvullista metsää	
	1980	1995	1980	1995
Uudenmaan lääni	18,2	22,9	28,2	32,8
Hämeen lääni	14,1	17,0	31,0	38,5
Kuopion lääni	9,4	13,1	37,2	47,3
Vaasan lääni	11,3	16,0	26,4	31,8
Oulun lääni	9,2	12,1	45,8	83,8
Lapin lääni	6,1	7,6	78,8	90,0
Koko maa	11,0	14,9	35,5	48,3

¹⁾Tilasto muuttunut v. 1992. Sisältää osan metsätiloista.

Lähde: Maatilarekisteri 1980 ja 1995.

jatalouden osuus nousee runsaaseen 40 %:iin koko tuotannosta. Niinpä heinän, säilörehun ja laitumen osuus koko peltoalasta on noin kolmannes.

Tuotantorakenne on muuttunut ajan kuluessa siten, että maidon osuus on alentunut, mutta lihan osuus on kasvanut. Maatalouden erikoistuminen kiihtyi erityisesti 1960- ja 1970-luvuilla. Aikaisemmin lähes kaikilla tiloilla tuotettiin maitoa, mutta vuoden 1996 kesäkuussa maidonlähettäjätiloja oli vain noin 29 900 (liitetaulukko 2). Noin 40 % tuotantoa harjoittavista tiloista harjoittaa pelkästään kasvinviljelyä.

Suomen maatilat ovat hyvin koneistettuja. Tilalla on tavallisesti traktori ja tuotantosuuntaan kuuluvat muut koneet. Traktoreita on arvioiden mukaan noin 232 000 ja leikkuupuimureita noin 38 000. Hehtaaria kohti laskettuna koneistus on varsin korkea. Lypsykone on lähes jokaisella maitotilalla.

Maatalouden koko pääomakannan on arvioitu olevan 77 mrd. mk (taulukko 4). Pellon osuus on noin 27 mrd. mk, jolloin pellon hintana on käytetty 11 600 mk/ha. Pellon hinta, joka taulukossa 4 on arvioitu usean eri lähteen avulla, vaihtelee suhdanteiden mukaan ja on muutoin vaikea tehdä koko maan osalta. Maakauppoja tehdään vuosittain vajaa 1 000, ja niistäkin osa on pieniä peltoaloja koskevia. Talusrakennusten ja muiden omaisuuserien arviointi on josain määrin helpompaa.

Velkaa maatilatalouden harjoittajilla on noin 24 mrd. mk. Tilakohtaisesti velat jakaantuvat siten, että lähes 40 % tiloista on täysin velattomia. Toisaalta velkaisimmalla kymmenen-

Taulukko 4. Maatalouden pääomakanta vuonna 1995, mrd. mk.

Pelto	27
Talusrakennukset	23
Koneet ja kalusto	13
Kotieläimet	7
Muut	7
Yhteensä	77

Lähde: Pyykkönen 1996.

neksellä on noin puolet kaikista veloista. Pankeille tehdyn kyselyn mukaan lainanhoito-ongelmia on ollut vuonna 1995 runsaalla 6 500 tilalla ja velkoja on järjestelty vajaalla 3 700 tilalla. Vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn hakeutui vuosina 1993-1995 yhteensä runsaat 500 tilaa.

3. Muut maaseutuelinkeinot

Varsinaisen maatalouden rinnalla viljelijät harjoittavat metsätalouden lisäksi monia muitakin elinkeinoja kuten puutarhataloutta, kalastusta, turkistarhausta ja maaseutumatkailua. Niistä turkistarhaus on taloudellisesti merkittävin, mutta samalla se on hyvin suhdanneherkkä ja sen tuotot voivat vaihdella hyvin voimakkaasti. Muut ovat vakiinnuttaneet asemansa.

Seuraavassa on annettu muutamia yleistietoja näistä elinkeinoista viime vuosilta. Kaikkia tilastoja ei ole vielä vuodelta 1996, ja muutoinkin tilastot ovat puutteellisia.

Tässä julkaisussa tarkastellaan varsinaista maataloutta, johon kuuluu myös avomaapuu-tarhatuotanto. *Kasvihuonetuotanto* sen sijaan on sen ulkopuolella. Kasvihuonetuotannon kokonaisala on noin 493 ha. Koko kasvihuonetuotannon arvoksi vuonna 1996 arvioidaan noin 1 mrd. mk, josta kasvihuonevihanestuotannon arvoksi noin 470 milj. mk. Tärkeimmät vihannekset ovat tomaatti, kurkku ja ruukkusalaatti. Koristekasvituotannon arvo oli noin 555 milj. mk. Kasvihuoneyrityksiä on kaikkiaan noin 3 100 kpl, joista tukea myönnettiin noin 1 800 yritykselle. Kasvihuonealan ja tuotantotukea saaneen alan erotus johtuu lähinnä siitä, että kaikki kasvihuoneissa kasvatettavat kasvit eivät kuulu kasvihuonetuen piiriin tai että osa viljelijöistä ei ikänsä tai kasvihuoneet teknisten edellytysten vuoksi ole tukikelpoisia. On myös mahdollista, että kaikki tukeen oikeutetut yrittäjät eivät ole tukea hakeneet.

Kasvihuonetuotannon tukea saaneita yrityksiä oli vuonna 1996 noin 4,5 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Keskimääräinen tuotantotukea saanut viljelmä oli noin 2 100 m². Tuotantotukea saaneista pinta-aloista noin 21 % oli ns.

lyhyen viljelyn (2-7 kk) tukeen oikeutettuja ja noin 79 % tukikelpoisesta kasvihuonepinta-aloista oli vuonna 1996 ns. pitkässä viljelyssä. Noin 60 % tukikelpoisesta alasta oli vihannesviljelyksessä ja noin 37 % oli koristekasvi-tiljelyssä. Loput noin 3 % oli sekaviljelyssä.

Vuoden 1996 aikana komission kanssa käydyissä neuvotteluissa päätettiin siirtymäkauden lisätukien avulla säilyttää tukitasot vuoteen 1999 vuoden 1997 tasolla. Vuonna 1998 käynnistyvät uudet neuvottelut EU:n komission kanssa ”jäljelle jäävistä vakavista vaikeuksista” eli liittymissopimuksen artiklaan 141 nojautuen, jolloin neuvotellaan myös eteläisen Suomen kasvihuoneetuotannon tuesta. Kasvihuoneetuotannon luopumistukea on myönnetty 140 yritykselle (pinta-ala noin 18 ha). Vuoden 1996 aikana tehtiin myös kasvihuoneetuotannon kannalta merkityksellinen energiaverotarkaisu, jossa kasvihuoneetuotanto sai teollisuustuotannon tapaan erilliskohtelun.

Maassamme oli vuonna 1995 4 300 ammattikalastajaa, joista noin 70 % kalasti merialueella. Ammattikalastajien määrä on jo pitkään ollut laskusuunnassa.

Suomen kalansaalis oli vuonna 1995 noin 111 milj. kg, arvoltaan 166 milj. mk. Valtaosa saaliista saatiin merialueelta. Ruokakalaa (pääasiassa kirjolohta) kasvatettiin kalanviljelylaitoksissa 17,4 milj. kg vuonna 1995. Ruokakalatuotannon arvo oli 286 miljoonaa markkaa. Kirjolohti on merkittävä vientituote. Vuonna 1995 kirjolohta vietiin noin 1,7 milj. kiloa, arvoltaan 65 milj. mk. Mätää vietiin 31 milj.

Taulukko 5. Eräitä lukuja maaseutuelinkeinoista.

	yrityksiä tuotannon	
	kpl	arvo milj. mk
Kasvihuoneetuotanto	3 100	1 000
Turkistalous	2 200	1 600
Poronhoito	7 000	72
Mehiläisten hoito	4 100	28
Maaseutumatkailu	2 000	170

markan arvosta. Kalakantojen hoidon kannalta on merkittävää istutustuotanto, jonka arvo oli 83,2 milj. mk vuonna 1994.

Erytisen merkittävä maatalouden sivuelinkeino on *turkiseläinten kasvatust*, jota harjoitetaan myös omana ammattina. Se työllistää suoraan noin 7 000 henkeä. Toiminnassa on noin 2 200 turkistarhaa. Turkistuotanto on keskittynyt Vaasan lääniin, josta tulee noin 85 % Suomen kokonaistuotannosta. Suomen osuus koko maailman turkistuotannosta on ketun osalta noin 70 % mutta minkin osalta vain vajaa 10 %.

Maailmanmarkkinahintojen romahtaminen vuonna 1988 pakotti monet tarhat lopettamaan tuotantonsa. Myyntikaudesta 1993/94 lähtien hinnat ovat nousseet, näin edelleen myös vuonna 1996. Erytisesti kettutarhauksen kannattavuus on parantunut. Minkinnahkojen hinta on myös noussut parina viime vuonna.

Turkisinahkoja ostetaan enenevässä määrin uusille markkina-alueille kuten Kauko-Itään, jossa taloudellinen kasvu on ollut erittäin nopeaa. Ostojen painottuminen johtuu pitkälle siitä, että turkispukineiden valmistus on keskittynyt näille alueille. Euroopassa ja Yhdysvalloissa turkisten kysyntä on elpymässä monien huonojen vuosien jälkeen.

Turkistarhaus on hyvin suhdanneherkkä ala. Se joutuu sopeutumaan maailmanmarkkinoiden vaihteluihin, jotka ovat joskus voimakkaat. Jalostuksen avulla suomalaiset turkistuottajat ovat kuitenkin pyrkinet sopeutumaan kansainväliseen kilpailuun.

Poronhoito antaa toimeentulon noin 800 ruokakunnalle Lapissa. Sen lisäksi se on merkittävä sivuammatti noin 1 500 taloudelle. Poronhoitajia oli poronhoitovuonna 1995/96 noin 7 000. Poroja oli vuoden 1995/96 poronhoitotuksessa 333 500, joista teurastettiin 120 700. Lihantuotanto oli 2,7 milj. kg, ja sen arvo noin 72 milj. mk. Poronliha on kulutettu pääasiassa kotimaassa. Vientä ei ollut juuri lainkaan.

Vuonna 1995 maassamme oli 49 500 hevosta, joista maataloilla noin puolet. Hevosten lukumäärä on kasvanut aivan viime vuosina, vaikka niitä ei juuri enää käytetäkään maataloudessa. *Hevostaloutta* harjoitetaan maassamme noin 6 000 maatilalla. Hevosia käytetään ennen

muuta ratsastukseen ja raviurheiluun. Maatiloilla hevostalous työllistää päätoimisesti noin 1 300 henkilöä sekä osa-aikaisesti hieman yli 5 000 henkilöä.

Mehiläistenhoito antaa lisäansioita noin 4 100 mehiläishoitajalle. Vuonna 1996 hunajaa tuotettiin 1,0 milj. kg eli noin 28 milj. mk:n edestä. Mehiläisyhteiskuntia oli noin 40 000.

Luonnonmarjojen (lakan, mustikan ja puolukan) keruu on merkittävä tulolähde ennen muuta Pohjois-Suomen asukkaille.

Maaseutumatkailu on myös merkittävä maatalouden sivuelinkeino. Maatila- ja mökkimat-kailupalveluja tarjoaa noin 2 000 yrittäjää, jois-

ta noin puolet on maatalousyrittäjiä. Toimintaan kuuluu itsepalvelumökkien vuokrauksen, aamiaismajoituksen, puoli- ja täysihoitopalvelujen lisäksi pito- yms. ravintolapalveluja. Maaseutumatkailu on laajentunut vuosittain ja kaikkien loma- ja matkailupalvelujen tuotoksi arvioidaan hieman yli 170 milj. mk/vuosi. Tilastointi on alan heterogeenisuuden ja pienimuotoisuuden vuoksi vaikeaa.

Maataloutta lähellä olevien sivuelinkeinojen lisäksi viljelijät voivat harjoittaa muitakin elinkeinoja, joita julkinen valta on tukenut avustuksin ja lainoin. Niitä ovat olleet pienet teollisuusyritykset ja työliikkeet.

II TUOTANTO, HINNAT JA MAATALOUSTULO

4. Kasvinviljelytuotanto

4.1. Sääolot

Talvi oli vanhan hyvän ajan talvi ja lunta oli runsaasti Etelä-Suomessakin. Lähes koko talven ajan lämpötila oli pakkasen puolella. Syysviljojen talvehtiminen oli normaali. Mistään pahoista vaurioista ei tullut tietoja. Kevät oli hieman normaalia viileämpi ja myöhäisempi. Kylvötyöt alkoivat viikko tai kaksi myöhässä, mutta ne saatiin päätettyä suurin piirtein normaaliin aikaan, koska kylvöaikoihin sää oli hyvä. Alueellisia poikkeamia normaalista kylvöajoista ei ollut.

Kasvukausi alkoi normaaleissa merkeissä. Lämpötila oli lähes normaali. Sadetta saatiin ehkä normaalia enemmän ja kasvillisuus menestyi hyvin. Orastuminen eteni hyvin. Heinäkuu oli sateinen ja lämpötilat olivat selvästi pitkän ajan keskiarvojen alapuolella.

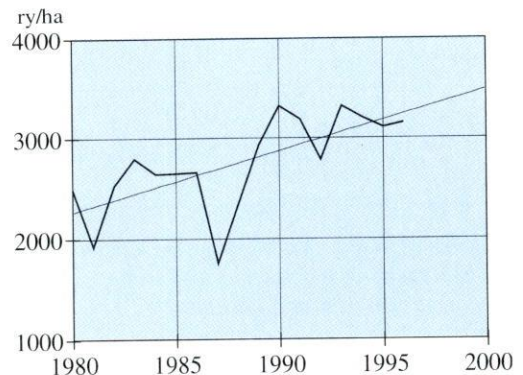
Vasta elokuussa tuli kunnan kesä ja lämpösummat nousivat vähitellen, mutta eivät päässeet normaalille tasolle. Sadetta ei saatu juuri lainkaan elokuussa ja kuivakausi jatkui aina syyskuun loppuun saakka. Syyskuu oli jälleen viileä. Koko termisen kasvukauden osalta lämpösummat jäivät 5-10 % alle normaaliarvojen.

Satotaso oli kuitenkin hyvä, osittain jopa normaalia parempi. Viileä kasvukauden alku ei siis pudottanut satotasoa. Lämpimään säähän liittyy tavallisesti kuivuus, mikä näyttää olevan tärkeämpi tekijä sadon osalta kuin lämpötila. Toisaalta kuiva elokuu ja syyskuun alku suosivat viljanpuintia, joka saatiin tehtyä ilman suurempia vaikeuksia. Sadon laatu oli kauniiden säiden takia hyvä.

4.2. Pinta-alat ja sadot

Suomen pinta-ala on 33,8 milj. ha. Metsätalouden osuus siitä on 26,3 milj. ha (78 %), vesistöjen osuus 3,4 milj. ha (10 %) ja maatalousmaan 2,6 milj. ha (8 %) ja loppu on joutomaata. Käytännöllisesti katsoen kaikki maatalousmaa on viljeltyä maata. Suomessa on luonnonlaitumia vain noin 100 000 ha, kun niiden määrä ja merkitys on hyvin suuri monissa Euroopan maissa.

EU:iin liittyminen on nostanut viljelypinta-alaa. Kasvua oli vuonna 1996 noin 26 100 ha eli 1,4 % (taulukko 6). Syynä on pakollisen kesannoinnin pieneminen. EU:n CAP-tuen edellytyksenä olevan kesannoinnin arvioidaan olevan noin 57 000 ha, sillä monen tilan satomäärä jää alle 92 tonnin, joka on rajana kesannoinnille. Vapaaehtoinen kesannointi on mahdollinen, ja sitä oli vielä 179 300 ha. Vuonna 1994 kesantoala oli 505 100 ha.

Kuvio 3. Kokonaissato ilman olkia vuosina 1980-1996, ry/ha.

Viljelyalan kasvu on kohdistunut viljoihin, kun sen sijaan öljykasvien ja kuivaheinän alat ovat pudonneet. Syysvehnän ala kasvoi 12 000 ha ja nosti vehnän viljelyalan 112 000 hehtaariin. Rukiin ala kasvoi myös huomattavasti (35 000 hehtaariin), mutta ruissato ei täysin vastaa kotimaista kulutusta. Kauran viljelyala kasvoi 12 %, mutta myös ohraa viljeltiin hieman edellisvuotta enemmän.

Öljykasvien viljelyalaa on jouduttu supistamaan EU:n sisäisten tekijöiden takia. GATT-ratkaisu sitoo EU:n öljykasvituotannon tiettyihin rajoihin, jotka vaikuttavat myös Suomen viljelymahdollisuuksiin. Nautakarjatalouden hi-

das supistuminen on ilmeisesti vaikuttanut kuivaheinäalan supistumiseen, joskin tilastoissa voi olla vuosittaista virhettä. Vuonna 1995 kuivaheinäala kasvoi jonkin verran, mille ei ollut kunnan selitystä.

Perunan ja sokerijuurikkaan viljelyalat olivat lähes samat kuin vuonna 1995. Varsinkin sokerijuurikkaan sopimusviljely pitää viljelyalan vakaana, mutta myös perunaa viljellään sopimukseen perustuen.

Satotaso oli normaali tai hieman normaalia parempi. Rehuviljojen ohran ja kauran sadot olivat suurin piirtein pitkäaikaisten trendin mukaisia ja saman suuruisia kuin vuonna 1995.

Taulukko 6. Tärkeimpien viljelykasvien korjatut pinta-alat ja sadot vuosina 1995 ja 1996¹⁾.

	1995			1996		
	Ala 1 000ha	Sato 100 kg/ha	yht. milj.kg	Ala 1 000ha	Sato 100 kg/ha	yht. milj.kg
Syysvehnä	12,6	41,7	53	25,2	43,0	108
Kevätvehnä	88,1	37,1	327	87,3	40,2	351
Ruis	20,8	27,7	58	35,3	24,6	87
Ohra	516,2	34,2	1 764	542,5	34,3	1 860
Kaura	329,3	33,3	1 097	374,4	33,7	1 261
Seosvilja	10,7	32,8	35	13,8	30,3	42
Herne	4,5	24,2	11	5,7	23,4	13
Peruna	36,1	221,1	798	34,8	220,0	766
Sokerijuurikas	34,8	319,0	1 110	34,7	258,4	897
Heinä	287,1	37,8	1 086	243,6	43,0	1 047
Tuorerehu	31,6	137,4	434	30,4	148,3	451
Säilörehu	300,9	187,2	5 633	302,4	183,6	5 551
Öljykasvit	85,3	15,0	128	61,7	14,5	89
Muut kasvit	36,3			36,1		
Laidun	127,8			118,2		
Yhteensä	1 922,1	3 109 ²⁾	5 481 ³⁾	1 946,1	3 151 ²⁾	5 663 ³⁾
Kesanto	223,2			179,3		

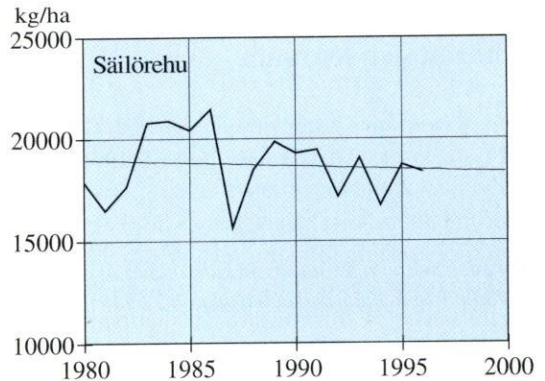
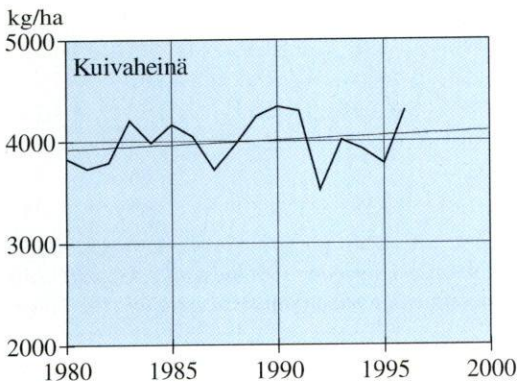
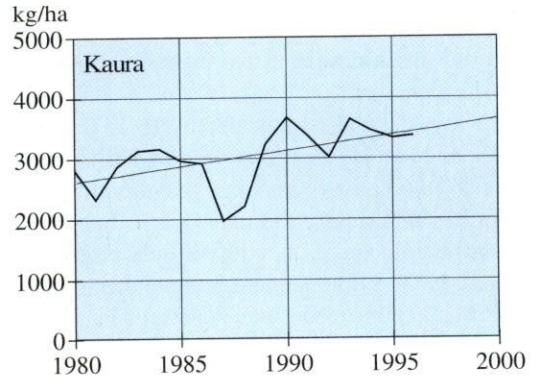
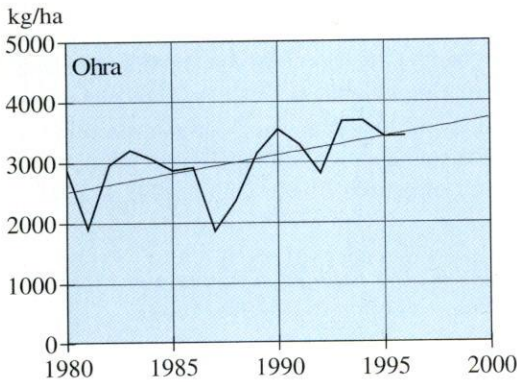
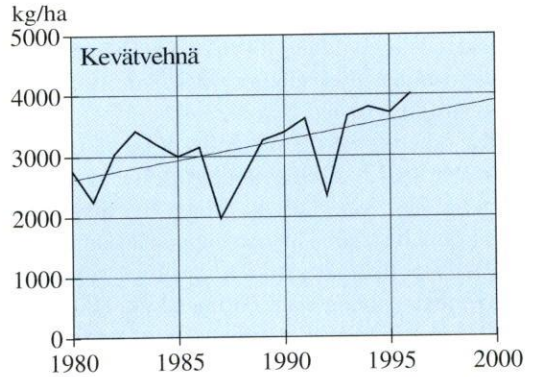
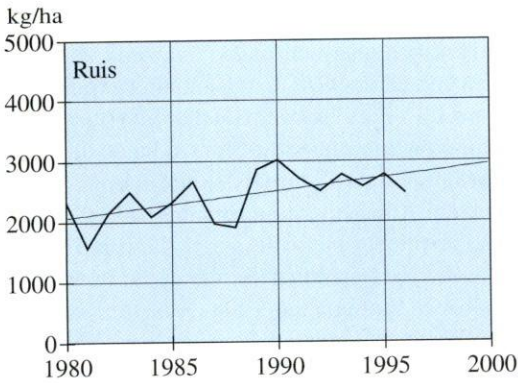
¹⁾ Vuonna 1990 suoritettiin yleinen maatalouslaskenta. Sen seurauksena tilastot ovat muuttuneet jonkin verran. Kokonaispeltoala on suurempi kuin otantaan perustunut ala. Aikaisempi vuoden 1990 luku oli 2,436 milj. ha ja maatalouslaskennan mukainen luku on 2,544 milj. ha. Tämä on otettava huomioon tehtäessä vertailuja 1980-luvun tilastoihin.

²⁾ ry/ha ilman olkia. Rehuyksikkönormit muuttuivat vuoden 1990 alusta viljojen osalta. Keskimääräinen nousu oli noin 2 %.

³⁾ milj.ry ilman olkia.

Sinänsä ne eivät olleet niin suuria kuin olisi voinut odottaa. Syynä oli jyväkoon jääminen normaalia pienemmäksi. Koska viljelyalat kasvoivat, rehuviljaa on runsaasti yli kotimaisen käytön. Ylijäämän on arvioitu olevan noin 680 milj. kg. Sitä on kuitenkin voitu viedä EU-maihin

ja kolmansiinkin maihin, joten markkinat ovat toimineet hyvin. Interventiovarastoja ei ollut vuoden vaihteessa lainkaan. Kauraa on perinteisesti viety USA:han, mutta EU:iin liittymisen jälkeen kauppa on pysähtynyt. Vientituki on ollut liian pieni kannattavaa vientiä ajatellen.

Kuvio 4. Tärkeimpien kasvien hehtaarisadot vuosina 1980-1996.

Vehnän hehtaarisato oli erinomainen ja laadultaan vilja oli hyvää. Viljojen satotaso on jatkuvasti noussut, vaikka se onkin paljon matalampi kuin EU:n maatalousmaiden satotaso. Viljanviljely ei voi meillä olla koskaan kilpailukykyinen EU:ssa. Vehnän sato ei vastaa täysin kotimaista kulutusta, vaan vajausta on arvioitu olevan noin 80 milj. kg.

Koko viljasato oli 3 700 milj. kg eli noin 11 % suurempi kuin vuonna 1995. Lisäys johtui pääasiassa viljan viljelyalan kasvusta noin 100 000 hehtaarilla eli 10 %.

Kuivaheinäsato oli suhteellisen hyvä, mutta säilörehusato jäi edellisvuoden tasolle. Molempien satotaso on yleisesti ottaen pysynyt pitkään samalla tasolla ja jopa hieman laskenut.

Perunan hehtaarisato on pysynyt samana muutaman vuoden ajan. Perunan kokonaissato vastaa suurin piirtein kotimaista kulutusta. Sokerijuurikkaan sato jäi sen sijaan huomattavasti alla normaalin sadon. Kuiva loppukesä oli ilmeisesti syynä heikkoon satoon. Sadon sokeripitoisuus oli kuitenkin 17,6 %, mikä on korkeampi kuin koskaan ennen. Koko sokerisato on noin 130 milj. kg.

Rehuyksikköinä mitattuna sato oli 3 151 ry/ha, mikä on hieman yli normaalisadon. Kokonaissato oli 5 663 milj. ry eli noin 3 % suurempi kuin vuonna 1995. Viljan ylituotanto kasvoi huomattavasti edellisvuodesta, sillä viljojen pinta-ala kasvoi 10 %. Ylituotanto ei ole kuitenkaan enää niin ongelmallinen kuin integraatiota edeltäneinä vuosina, jolloin ylituotanto jouduttiin viemään maailmanmarkkinahintaan kansallisen vientituen turvin.

4.3. Hintojen seuranta

Viljelijän saama hinta muodostuu markkinahinnasta ja erilaisista tuista, joita maksetaan siirtymäkaudella monella eri tavalla. Tukia on sekä hintatukia, joita maksetaan jokaiselta tuotelta kilolta tai litralta mk/kg tai mk/l, että eläin- ja hehtaarikohtaisia tukia, jotka eivät siis riipu tuotannon määrästä. Keskimääräinen tuottajan saama hinta voidaan siis laskea vasta, kun kaikki tilitykset ja tuet on maksettu. Virallisissa tilastoissa on ilmoitettu vain ns. tuottajahinta, joka

sisältää tilahinnan ja hintatuen, mutta lopullista kaikkia tuet sisältävää hintaa ei lasketa.

Markkinahinta on se hinta, jonka viljelijä saa myydessään tuotteen sen vastaanottajalle (teurastamolle, meijerille, viljan vastaanottajalle, jne). Se on nykyisin raaka-aineen hinta jalostajalle ja sen mukaan määräytyy kuluttajahinta, kun siihen lisätään jalostuksen ja kaupan marginaalit ja arvonlisävero (alv).

Hintojen seuranta vaikeuttaa vielä se, missä hinta noteerataan, kauppapaikalla vai maatilalla portilla. Viljelijän kannalta tilahinta (farm gate hinta) on tulonmuodostuksen kannalta tärkein, koska silloin kuljetuskustannus ei enää kuulu hintaan. Kun meijerin auto noutaa maidon tilalta, meijeri tilittää viljelijälle juuri tilahinnan. Teuraseläinten kauppahinnat ilmoitetaan kuitenkin tavallisesti hintoina teurastamon navetassa, koska eläinten kuljetus tapahtuu monella eri tavalla. Viljan hinta on myös hinta vastaanotto paikassa, koska viljelijä voi myös itse toimittaa viljan ostopaikalle. Näissä tapauksissa on kyseessä markkinahinta.

Tässä julkaisussa käytetään hintaindikaattorina markkinahintaa, vaikka se voidaan sekoittaa esim. tukkuhintaan. Joissakin tapauksessa tarkastellaan myös tuottajahintaa, johon on liitetty hintatuki. Ennen vuotta 1995 tilastoissa

Taulukko 7. Eräiden kasvituotteiden tuottajahinnat vuosina 1987-1996, mk/kg.

	Ruis	Vehnä	Ohra	Kaura
1987	2,68	2,44	1,70	1,60
1988	2,91	2,43	1,73	1,65
1989	3,16	2,60	1,82	1,78
1990	3,03	2,54	1,76	1,72
1991	2,88	2,22	1,58	1,55
1992	2,72	2,19	1,65	1,55
1993	2,26	2,19	1,63	1,54
1994	2,52	2,13	1,57	1,48
1995 ¹⁾	0,89	0,87	0,73	0,70
1996 ^e	0,89	0,91	0,75	0,74

¹⁾Viljan markkinahinta 1.1.1995 alkaen, perushinta teollisuuden varastolle toimitettuna.

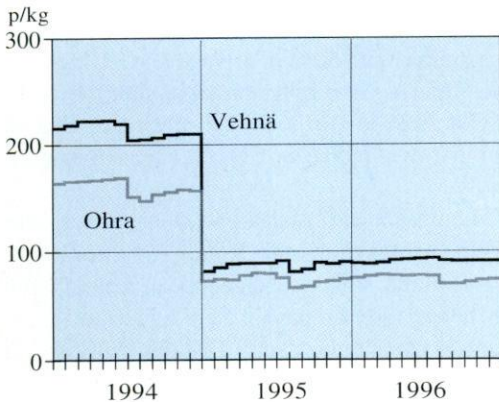
Lähde: Viljavaaka.

ilmoitettiin usein juuri tuottajahinta. Tällöin markkinahinta oli paljon lähempänä tuottajahintaa kuin nykyisin. Tosin tällöinkään tuottajahinta ei sisältänyt kaikkia viljelijän saamia tuki kuten esim. pinta-alalisää tai hehtaaritukia.

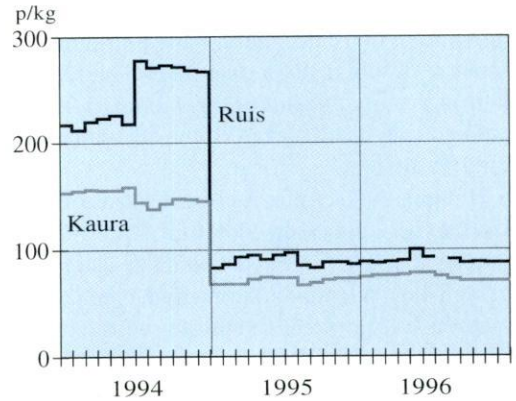
4.4. Kasvinviljelytuotteiden markkinahinnat

Viljojen markkinahinnat putosivat 50-60 % vuoden 1995 alussa. Sen jälkeen meni vielä jonkin aikaa, ennen kuin hinnat vakiintuivat ja alkoivat seurata EU:n sisämarkkinoiden hintakehitystä. Koska maailmanmarkkinahinnat olivat vuoden 1996 alkupuolella varsin korkeat, jopa niin korkeat, että EU rajoitti vehnän vientiä vientiverolla, viljaa ei ole tarvinnut tarjota interventiovarastoihin ja hintataso on ollut interventiohinnan yläpuolella. Uuden sadon 1996 markkinahinta putosi kuitenkin lähelle interventiohintaa, koska maailmanmarkkinahinnat alenivat myös huomattavasti.

Interventiohintaa on kausiporrastettu niin, että hinta nousee satovuoden aikana noin 10 %. Siten viljan pitäminen omilla tilavarastoissa on kannattavaa, jos siihen on mahdollisuus. Muilta rahoitusmarkkinoilta on vaikea saada yhtä hyvää korkoa. Varastointiin liittyy tietenkin omat riskinsä, mutta se kannattanee ottaa. Viljaa on kuitenkin tullut markkinoille runsaasti ja vientiä

Kuvio 5. Vehnän ja ohran tuottajahinnat vuonna 1994 ja markkinahinnat vuosina 1995 ja 1996.

Kuvio 6. Kauran ja rukiin tuottajahinnat vuonna 1994 ja markkinahinnat vuosina 1995 ja 1996.

on tarvittu varastotilan ja markkinoiden toimivuuden takia.

Tavallisesti ilmoitettavat viljan hinnat ovat markkinahintoja ostajan varastolla. Viljelijän saamaa hintaa ei tavallisesti ilmoiteta. Sen voi arvioida vähentämällä markkinahinnasta kuljetuskustannuksen.

Viljan maailmanmarkkinahinnat olivat vuoden 1996 alkupuolella varsin korkeat, korkeammat kuin EU:n interventiohinnat. Koko maailman viljasato on useana vuonna ollut vakaa tai jopa hieman laskenut, mutta kulutus on kasvanut. Tämän takia varastot ovat pienentyneet jatkuvasti ja olivat alemmalla tasolla pitkiin aikoihin, jopa lähellä vuoden 1974 elintarvikekriisin aikaa. EU on kesannoinnut CAP-reformin mukaisesti jopa 15 % vilja-alastaan, mikä on vähentänyt tarjontaa, vaikka toista on väitettykin. Kesannoinnin vähentäminen vuosina 1996 ja 1997 ei ole ilmeisesti riittävää vajeen täyttämiseen.

EU halusi pitää sisämarkkinoiden hinnat vakaina ja asetti sen tähden vientiveron vehnälle. Tämä aiheutti monenlaista keskustelua sen mielekkyydestä. Kun vehnää tarjottiin vähemmän markkinoille, hinta pysyi korkeana maailmanmarkkinoilla. Sillä oli puolestaan negatiivisia vaikutuksia mm. niille kehitysmaalle, jotka joutuvat tuomaan viljaa. Yllättävintä tilanteessa on ollut hintojen voimakas reaktio, hintojen nousu. Maailmankaupan vapauttamista vaadit-

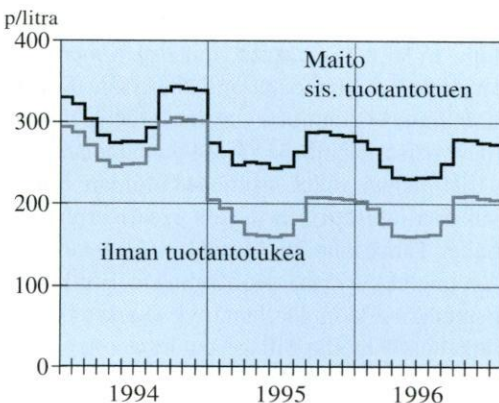
taessa viitataan usein tarjonnan vähenemiseen ja hintojen nousuun, mutta näissä laskelmissa muutokset tuotannossa ovat paljon suurempia kuin mitä viime vuosina on tapahtunut. Hintojen vaihtelut näyttävät olevan voimakkaampia kuin mitä on oletettu.

Hintamuutokset alaspäin on toisaalta olleet jälleen suurempia kuin odotettiin. Viljan hinnat putosivat syksyn kuluessa huomattavasti ja EU tukee jälleen vientipalkkioin viljan vientiä. Varastot tulevat kuitenkin suuresta sadosta huolimatta olemaan viime aikoja alempia, joten hinnat voivat jälleen nousta joskaan ei niin korkealle kuin missä ne olivat vuoden 1996 alkupuolella.

5. Kotieläintuotanto

5.1. Tuottajahinnat

Kotieläintuotteiden markkinahinnat seuraavat Suomessa EU:n markkinoita, mutta eräiden tuotteiden hinnat poikkeavat huomattavasti EU:n keskimääräisistä hinnoista. Lähinnä EU:n keskitasoa on maidon hinta ja kauimpana lampaanlihan hinta. Ei ole selvää, mistä suuret hintaerot johtuvat. Suomi on syrjäinen maa, johon on pitkät kuljetusmatkat, mikä voisi antaa mahdollisuuden jopa kilpailijamaita korkeampaan hintatasoon. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Hintaerot voivat johtua erilaisista laatuluokituksesta

Kuvio 7. Maidon hinta vuosina 1994-1996.

Taulukko 8. Tärkeimpien maataloustuotteiden maksetut tuottajahinnat kaikkine lisineen ja vientikustannusmaksut ja maidon kiintiömaksut vähennettyinä vuosina 1987-1994.

Vuosi	Maito p/l	Naudan- liha mk/kg	Sian- liha mk/kg	Kanan- munat mk/kg
1987	283,3	28,77	16,52	10,71
1988	292,6	30,62	17,28	11,06
1989	312,6	32,86	18,02	11,76
1990	316,5	32,11	17,66	11,81
1991	321,2	29,44	16,62	11,86
1992	317,2	30,04	16,30	11,95
1993	328,3	29,32	16,25	11,58
1994	326,5	30,45	16,14	11,15

huolimatta siitä, että hintojen määrittelyä pyritään yhtenäistämään. Erot voivat johtua markkinoiden kehittyneisyydestä ja teurastamoiden, kuljetusten ja markkinointiin liittyvistä kustannuksista. Hintaerot voivat paljastaa liha-alan liikkeiden kilpailukyvn.

Toisaalta paikallisten markkinoiden kysyntä-tarjonta-tilanne voi vaikuttaa hintaan enemmän kuin mahdollinen ulkoinen kilpailu edellyttäisi. Esim. kananmunien ylitarjonta on maassamme vielä suuri, mikä ilmeisesti painaa alas markkinahintoja. Sianlihan kysyntä ja tarjonta ovat tasapainossa ja hinta lähellä EU:n keskitasoa. Naudanlihan markkinat ovat olleet myös tasapainossa, mutta hinta on ollut selvästi alle EU:n tason. Ajoittaista ylitarjontaa on tosin ollut mm. syksyllä 1996 ja kun vientiä ei ole saatu aikaan, hinnat ovat pysyneet EU:n hintatason alapuolella.

Lampaanlihan matalaa markkinahintaa on kaikkein vaikein ymmärtää. Kulutus on tosin vähäinen, mutta silti maahan tuodaan kulutukseen nähden paljon lampaanlihaa. Valuuko tuki jalostus- ja kaupanportaisiin? Tästä on esimerkkejä muualta maailmasta. Maatalouteen suunnattu tuki nostaa helposti tuotantopanosten hintoja ja kaupan ja jalostuksen marginaaleja ja maatalous ei hyödy tuesta lainkaan.

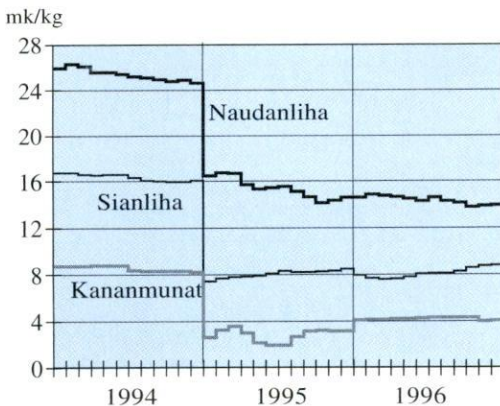
Taulukko 9. Maidon, lihan ja kananmunien arvioidut hinnat vuonna 1996.

	Tila-hinta	Tuottaja-hinta ¹⁾
Maito, mk/l	1,86	2,70
Naudanliha, mk/kg	13,30	18,61
Sianliha, "	7,90	10,40
Lammas, "	8,98	12,72
Kananmunat, "	4,18	6,21

¹⁾sis. lisähinnan.

Sianlihan markkinahinta on noussut hieman vuodesta 1995. Tämä kehitys on ollut nähtävissä myös muissa EU-maissa. Hullun lehmän tauti on pudottanut naudanlihan kulutusta monissa EU-maissa (erityisesti Saksassa) ja lihan kysyntä on siirtynyt sian- ja siipikarjan lihaan. Tällöin sianlihan markkinahinta on lisääntyneen kysynnän myötä noussut. Tämä on heijastunut Suomeen saakka, vaikka hullun lehmän taudin vaikutusta ei meillä ole näkynyt.

Kananmunien markkinahinta oli erityisen matala (noin 2,5 mk/kg) vuonna 1995, mutta se on noussut siitä noin 4 markkaan kilolta. Sekin on alle EU:n tason. Tuottajat saavat vielä siirtymäkauden tukia, jotka nostavat tietenkin viljelijän saamaa hintaa.

Kuvio 8. Naudan- ja sianlihan sekä kananmunien hinnat ilman tukea vuosina 1994-1996.

Taulukko 10. Kotieläintuotteiden markkinahintoja Suomessa ja eräissä EU-maissa vuonna 1995, mk/kg (maito mk/l)¹⁾.

	Maito	Sianliha	Naudanliha ²⁾	Kananmunat ³⁾
Suomi	1,89	8,06	16,10	2,83
Ruotsi	1,82	8,17	16,71	4,90
Tanska	1,77	7,77	17,07	4,89
Saksa	1,70	7,95	16,65	7,51
Alankomaat	1,77	..	16,97	3,55
Ranska	1,63	7,78	16,69	3,67
Italia	1,81	..	18,31	5,50

¹⁾Vuoden 1995 keskirussien mukaan.

²⁾R3-luokka ³⁾Kappalehinnat muunnettu kiloiksi 62 gramman keskipainon mukaan.

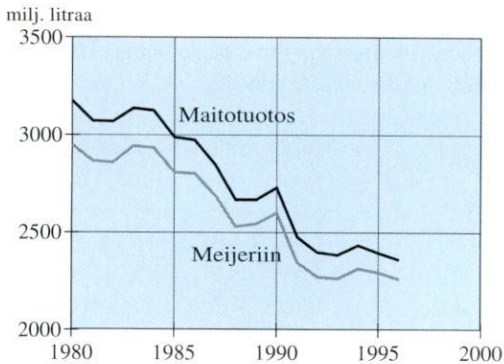
5.2. Tuotanto

Maito

Maidontuotanto aleni 1,5 % vuoteen 1995 verrattuna. Tämä vastaa suurin piirtein aikaisempaa pitkän ajan kehitystä. Tosin vuosittaiset vaihtelut ovat olleet suuria riippuen siitä, mitä tuotannonrajoitustoimia on käytetty. Vuonna 1991 tuotanto laski 10 %, mutta vuonna 1994 se nousi 2,3 %.

Alkuvuodesta 1996 tuotanto oli noin 4 % edellisvuotta alemmalla tasolla, mutta loppuvuodesta tuotannon laskuvauhti hidastui. Tuotannon muutos määräytyy useinkin laidunkauden mukaan. Hyvä rehusato laidunkaudella nostaa keskituotoksia ja tämä kertaantuu usein koko ruokintakauden ajan. Korjatun rehun laatu on yhtä lailla merkittävä tuotoksiin vaikuttava tekijä, joten on aina syytä odottaa sisäruokintakauden alkamista, mikä lopulta paljastaa koko talvikauden tuotantotason.

Maidonlähettäjiä vähenee tasaiseen tahtiin. Niinpä myös vuonna 1996 lukumäärä aleni 2 000:lla eli hieman enemmän kuin edellisellä vuonna. Keskituotos on noussut vuosittain keskimäärin 80 l/lehmä ja on nyt jo lähes 6 000 litraa.

Kuvio 9. Maidontuotanto ja meijereiden vastaanottama maitomäärä vuosina 1980-1996.

Maidontuottajia askarrutti vuoden aikana tilakohtaisten kiintiöiden leikkaaminen. Liittymissopimuksessa Suomen maitokiintiö määrättiin vuoden 1992 tuotannon mukaan. Tilakohtaisten kiintiöiden kokonaissumma oli kuitenkin noin 150 milj. litraa suurempi. Maakiintiö ei ole ylittynyt, mutta komissio on vaatinut kokonaiskiintiön määräämistä maakiintiön mukaan. Valtio osti vuonna 1995 osittain kiintiöitä pois viljelijöiltä, mutta varsin huonolla tuloksella. Kiintiöitä on voitu kaupata vapaasti, kuitenkin niin, että myydyistä kiintiöistä on jouduttu antamaan puolet valtiolle ilmaiseksi. Kiintiöiden hinta on ollut 1,5-4,5 mk/l. Kiintiöiden myynnistä saatava tulo on verotettavaa tuloa.

Hallitus on päättänyt leikata kaikkien tilojen kiintiöitä 5-6 %:lla (lukuunottamatta niitä tiloja, jotka ovat saaneet EU:n tukea tilojen tuotannon laajentamiseksi). Leikkausten kompensoinnista ei ole vielä lopullista päätöstä. Alentuneet kiin-

tiöt eivät ole ongelma niin kauan kuin kokonaiskiintiö ei ylitä, mutta siihen liittyy aina mainittu tuotannon ylittymisriski, jonka joutuvat kantamaan ne tilat, jotka ylittävät kiintiönsä.

Kiintiöiden leikkauksen yhteydessä päätettiin, että pohjoista tukea maksetaan koko maidon tuotannon osalta, vaikka tuotanto ylittäisikin tilakohtaisen kiintiön. Tosin tuen määrä ei voi nousta yli annetun enimmäismäärän, joten keskimääräistä tukea jouduttaneen alentamaan, jotta uutta tukea voitaisiin maksaa.

Naudanliha

Naudanlihantuotanto on laskenut melko tasaisesti vuodesta 1991 alkaen. Silloin tuotanto oli 122 milj. kg. Vuonna 1996 tuotanto oli enää vain 97 milj. kg. Teuraseläinten määrä laski hieman, mutta teuraspainot nousivat. Naudanlihantuotannosta on lehmien osuus noin kolmannes ja sonnien osuus noin 55 %. Vasikanlihaa (ruhopaino alle 80 kg) on vain 0,1-0,2 %. Niin lehmien kuin sonnien painot ovat lievässä nousussa. Vuonna 1997 tuotannon ennustetaan laskevan 1-2 milj. kg.

Naudanlihantuotantoa tuetaan EU:ssa sonnipalkkioiden ja emolehmatukien avulla. Sonnipalkkiota saa liittymissopimuksen mukaan maksaa 250 000 eläimestä. Tämä määrä ei ole täysin toteutunut. Koska naudanlihantuotanto perustuu pääosin maidontuotannosta saataviin teuraseläimiin, sonnipalkkioon oikeuttavien eläinten määrä ei nouse helposti ylärajaan, vaan siitä jätätäneen jatkuvasti jälkeen, jopa enenevässä määrin.

Taulukko 11. Kotieläintuotanto vuosina 1990-1996¹⁾.

		1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996 ^e
Meijerimaito,	milj.l	2 600	2 345	2 274	2 264	2 316	2 296	2 261
Naudanliha,	milj.kg	118	122	117	106	107	96	97
Sianliha	"	187	177	176	169	171	168	172
Kananmunat	"	76	67	67	70	72	75	71
Siipikarjanliha	"	33	37	36	35	39	42	49

¹⁾Lihan kuumapainovähennys poistettiin maaliskuun alusta 1990. Sen takia tuotantomäärät ovat 3 % aikaisempia suuremmat. Hintoja alennettiin vastaavasti 3 %. Uusi kuumapainovähennys alkaen 1.7.1995 on 2 %.

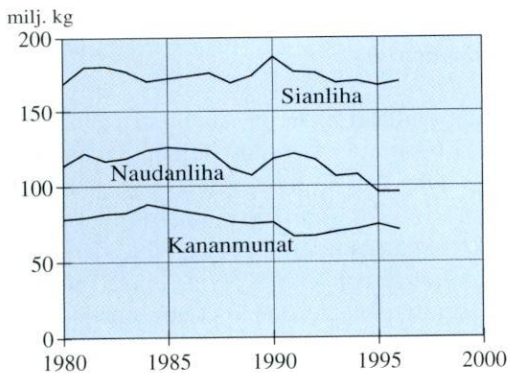
Emolehmäpalkkiota voidaan maksaa enintään 55 000 eläimestä. Määrä on kasvanut vähitellen, mutta lukumäärä on vielä paljon alle maksimimäärän.

Suomessa ei ole esiintynyt BSE tautia, eikä tauti ole siten vaikuttanut lainkaan nautamarkkinoihin. Ehkä aivan kriisin alussa kuluttajat olivat varauksellisia naudanlihan suhteen ja kulutus putosi muutaman viikon aikana, mutta se jälkeen asia on unohtunut ja kulutus on ollut vakaa. Kotimainen tarjonta on pystynyt tyydyttämään kysynnän, eikä naudanlihaa ole juuri tuotu maahan.

EU:n naudanlihapolitiikka

BSE-tauti työllisti EU:n maatalouspolitiikan hoitajia lähes koko vuoden 1996. Kysynnän romahdaminen saattoi tuottajat paniikkitilanteeseen tuottajahintojen laskiessa voimakkaasti. Englanti (Yhdistynyt Kuningaskunta) joutui erityisen vaikeaan tilanteeseen, koska sen naudanlihan vienti kiellettiin. Ministerineuvosto joutui tekemään Komission ehdotuksesta BSE-taudin hoitoa koskevan päätöksen, jonka mukaan teurastetaan suuri määrä nautoja. Tuottajat saavat korvauksen menetyksistään.

Koko naudanlihan tuotantosektori joutui vaikeuksiin menekin vähentyessä ja tuottajahintojen alentuessa. EU joutui myös vaikeuksiin taloutensa kanssa, koska ylimääräistä rahaa ei

Kuvio 10. Naudan- ja sianlihan sekä kananmunien tuotanto vuosina 1980-1996.

ole käytettävissä tämän tapaisiin korvauksiin. Toistaiseksi on avoinna, miten kompensaatiot rahoitetaan. Vahvimmin ollaan kääntymässä siihen suuntaan, että ne rahoitetaan maatalouden sisäisin siirtein. Tarkoitus on vähentää CAP-reformitukseen varattuja määrärahoja 7 %, mutta päätöstä ei ole voitu tehdä. Ratkaisu on kuitenkin tehtävä vuoden 1997 aikana.

Ministerineuvosto teki lokakuussa päätöksen laajasta nautapaketesta, jossa sovittiin mm.:

- vasikoiden teurastuspalkkion tai vaihtoehtoisesti hieman vanhempien vasikoiden aikaistetun teurastuksen palkkion (early marketing premium) käyttöönottamisesta jäsenvaltioissa
- siirtymisestä yhteen sonnipalkkioon
- sonnipalkkioiden maakiintiöiden leikkauksista
- emolehmäpalkkiokiintiöiden käytön tarkastamisesta
- tämän vuoden intervention ostokaton korottamisesta
- laajaperäisyyslisän sääntöjen muuttamisesta.

Naudanlihan tuotantoa tuetaan 2,5 mrd. eculla markkinoiden tasapainottamiseksi. Sen lisäksi maksetaan 500 milj. ecua erityisenä tulotukena. Markkinoita yritetään tasapainottaa nostamalla interventiovarastot 460 milj. kilosta 550 milj. kiloon. Vuoden 1996 alussa interventiovarastoja ei ollut lainkaan.

Naudanlihan tuottajille maksettavasta lisä-tuesta 2,5 mrd. on kuitenkin jo 230 milj. ecua maksettu ennakkona vuonna 1996. Tästä Suomen osuus on 1,2 % eli 6 milj. ecua (noin 35 milj. mk).

Naudanlihan tuotantoa pyritään vähentämään muuttamalla sonnipalkkio vain kerran maksettavaksi. Tuki on 135 ecua kymmenen kuukauden ikäisille sonneille. Aikaisemmin tuki oli 108,68 ecu kaksi kertaa eläintä kohti. Uuteenkin järjestelmään jäi mahdollisuus toiseen maksukertaan. Se on mahdollinen ”traditionaalisille ekstensivisille tuotantoalueille”, mutta se on rajoitettu vain 3 % alueellisesta maksimimäärästä (ceiling). Näiden kahden tuen summa saa olla korkeintaan 216 ecua.

Laajaperäisyysrajoja muutettiin niin että tuki on 36 ecua jos eläimiä on vähemmän kuin 1,4 LU/ha ja 52 kun eläimiä on vähemmän kuin 1 LU/ha.

Ratkaisun liittyy vielä pikkuvasikoiden (alle 84 kg) teurastuspalkkio, joka on joulukuun-helmikuussa teurastetusta vasikasta 380 mk ja sen jälkeen teurastetusta vasikasta noin 350 mk. Järjestelmä on voimassa marraskuun loppuun 1998.

Sonnipalkkiokiintiöitä leikattiin 19,3 %. Näin suuri leikkaus oli mahdollinen sen tähden, että kiintiöitä ei ole käytetty lähellekään täyttämäärää. Saksan kiintiötä leikattiin 42,4 %. Suomen kiintiö aleni 250 000:sta 241 553:een eli 3,4 %. Teurastettujen sonnien määrä on lievässä laskussa, joten tästä leikkauksesta ei ole suurta haittaa.

Naudanlihan markkinoiden tasapainottamisessa ei ole saatu aikaan pysyviä ratkaisuja ylituotannon leikkaamiseksi, vaikka kaikki tunnustavat ongelman olemassaolon. Tuotanto ylittää kysynnän ilman BSE:täkin ja ongelma oli nähtävissä ennen BSE kriisiäkin. Ongelma on tiedossa, mutta kukaan ei ole valmis toimenpiteisiin. Irlannin maatalousministeri sanoi sarkastisesti lokakuussa, että ”kaikki olivat yhtä mieltä naudanlihan tuotannon leikkaamisesta, mutta kukaan ei halunnut heidän tuotantoaan vähentävän”.

Eräiden arvioiden mukaan EU:lla on vaikeuksia naudanlihan markkinoiden tasapainottamisessa tämän vuosikymmenen loppuun saakka. Vuonna 1995 naudanlihan tuotanto oli 8 milj. tonnia ja kulutus 7,65 milj. tonnia. Kun EU:lla on 460 000 tonnin tuontivelvoite GATT-sopimuksen mukaan, ylituotantoa oli 795 000 tonnia vuonna 1995. K.o. sopimuksen mukaan EU saa viedä vientituen turvin 821 000 tonnia nautaa vuonna 2000 eli suurin piirtein nykyisen ylituotannon verran. Tuotanto kuitenkin kasvaa noin 1,5 % vuodessa, mutta kulutus ei kasva lainkaan, vaan mahdollisesti alenee, joten ylijäämä on kasvamassa hyvää vauhtia. Kulutuksen on ennustettu alenevan jopa 20 % vuoteen 2000 mennessä. Jos vienti ei ole mahdollinen, varastot kasvavat pian usean miljoonan tonnin suuruisiksi. EU:n pitäisi siis eräiden mielestä ryhtyä voimakkaisiin toimiin tuotannon vähentämiseksi, mutta se ei näytä onnistuvan.

Sianliha

Sianlihantuotanto (172 milj. kg) oli noin 2 % suurempi kuin vuonna 1995. Teuraspainot olivat noin 3 % korkeammat vuonna 1996 kuin vuonna 1995, mutta sikoja teurastettiin lähes 2 % vähemmän. Vuonna 1997 tuotannon ennustetaan kasvavan noin 4 %.

Tuotantoa on elvyttänyt kulutuksen kasvu vuonna 1996. Se on puolestaan ollut seurausta kysynnän siirtymisestä naudanlihasta sianlihaan BSE-taudin takia.

Sianlihan tuotannon kannattavuus on ollut avaintekijä tuotannon kehittymisen kannalta. Näyttää siltä, että kannattavuus on kustannuspaineista huolimatta vielä tyydyttävä, koska tuotanto on säilynyt ennallaan. Kannattavuutta on varsinkin loppuvuodesta heikentänyt rehujen hintojen nousu 8 % edellisvuoden tasosta. Se on seurausta erityisesti valkuaisen hinnan noususta (soijan hinta on ollut korkea USA:n huonon sadon takia) mutta myös viljan hinnan noususta vuoden 1996 lopulla.

Kirjanpitoluosten mukaan sianlihan tuotantokustannus oli noin 10,55 mk/kg vuonna 1995. Kustannukset olivat selvästi korkeammat kuin Tanskassa (7,75 mk/kg). Ne olivat kauttaaltaan korkeampia kuin Tanskassa, mutta erityisesti rehun ja porsaan hinnat olivat Suomessa selvästi korkeampia kuin Tanskassa. Kustannuserot johtuvat sikaloiden koosta. Suomen sikalat ovat selvästi pienempiä kuin Keski-Euroopan maisia.

Lampaanliha

Lampaanlihan hinta on jatkuvasti paljon alle EU:n keskitason. Vuositasolla hinta on vain noin 10 mk/kg, kun EU:n keskihinta oli vuonna 1995 noin 20 mk/kg. Tanskankin hinta on ollut noin 5 mk/kg korkeampi kuin Suomen hinta. Markkinat ovat epätasapainossa. Kysyntä ei ole riittävän korkea tarjontaan nähden. Teurastamoissa on ruuhkaa ja teurastuksia joudutaan siirtämään eteenpäin. Keskiteuraspainot nousevat samalla.

Maahan tuodaan lampaanlihaa, vaikka kotimaisesta lampaasta on ylitarjontaa. EU avasi

erityisen varastointiohjelman marraskuun 4-22 päivien välisenä aikana tavoitteena vetää markkinoilta lihaa, jotta hinta nousisi.

Kananmunat

Kananmunien tuotanto on ollut jatkuvasti vaikeuksissa ylitarjonnan takia. Tuotanto ylittää kulutuksen noin 30 %. Vuoden 1996 aikana tuotanto aleni noin 5 %. Vuoden kahden ensimmäisen kuukauden aikana markkinoille tulleet määrät jopa ylittivät edellisvuoden määrät, mutta sen jälkeen tuotanto on vähitellen jäänyt edellisvuoden tason alapuolelle. Markkinatilanne ei näytä kuitenkaan paranevan lopullisesti, sillä haudonnat ovat kasvaneet noin 8 %. Tuotanto uhkaa kasvaa jälleen vuonna 1997.

6. Vähittäishinnat ja kulutus

6.1. Vähittäishinnat

Vähittäishinnat ovat jo täysin sopeutuneet integraation tuomiin muutoksiin. Hinnat alenivat aina vuoden 1995 loppupuolelle saakka, joskin varsinainen suuri hintojen muutos tapahtui jo tammikuun 1995 alussa. EU:iin liittymisen vaikutuksia vähittäishintoihin ei voida enää arvioida vuoden 1995 puolivälin jälkeen, vaan niin Suomen kuin myös EU:n tuottajahintojen vaihtelut ovat sen jälkeen vaikuttaneet hintoihin. Vähittäishinnat seuraavat nyt tuottajahintoja (markkina-hintoja).

Elintarvikevirasto on tehnyt yksityiskohtaisia tutkimuksia hinnoista niin alueellisesti kuin alueiden sisäisesti. Näiden selvitysten mukaan integraation vaikutuksesta elintarvikkeiden hinnat alenivat noin 12 %. Elintarvikkeiden hinnat vaihtelevat huomattavasti riippuen kaupan sijainnista.

Kuluttajahintaindeksin ”ravinto”-ryhmää voi myös käyttää tarkasteltaessa hintojen kehitystä. Tosin se sisältää niin kotimaista kuin ulkomaistakin alkuperää olevia tuotteita, joten se ei aivan tarkkaan ilmaise integraation vaikutusta. Sen toteamiseksi tarvittaisiin selvitys kolmansista maista tulevien elintarvikkeiden hinnoista.

Ravintoryhmän hinnat kääntyivät laskuun jo vuoden 1994 loppupuolella kotimaisen raaka-aineen hintojen alentuessa. Vuositasolla hintojen alenemista seurattaessa voidaan nähdä, että tammikuussa 1995 ravinnon hintaindeksi laski 4,4 %, helmikuussa 5,4 % jne., laskuvauhdin kasvassa 9,0 %:iin lokakuussa 1995. Alimmillaan indeksiluku oli joulukuussa 1995. Sen jälkeen hinnat ovat nousseet, kuitenkin melko hitaasti. Välillä hinnat jopa alenivat kausitekijöistä johtuen. Syyskuuhun mennessä nousu oli ollut noin yhden prosentin. Vuositasolla vuodesta 1995 vuoteen 1996 ravinto kuitenkin halpeni 2,0 %, mikä johtui hintojen alenemisesta lähes koko vuoden 1995 ajan. Ravinto oli vuonna 1996 noin 8 % halvempaa kuin vuonna 1994.

Hintojen halpeneminen vuoden 1995 alussa johtui pääasiassa raaka-aineen hintojen laskusta. Markkinahinnat laskivat vajaan 50 %. Ennen integraatiota tehdyt arviot hintojen laskusta vaihtelivat 10:stä 12:een %:iin riippuen osittain siitä, miten arvion kohteena olevat tuotteet oli valittu. Puhtaasti kotimaisten tuotteiden vähittäishintojen aleneminen oli suurempi kuin koko ravintoryhmän hintojen aleneminen, koska osa tuontielintarvikkeiden hinnoista nousi mm. arvonlisäveron ja tullien nousun takia.

Marginaalien kehitys

Ennen integraatiota tehtyjen hintojen muutosten arvioinnin pohjana oli oletus siitä, että markkamääräiset marginaalit eivät muuttuisi. Kovin suuria marginaalien muutokset eivät laskelmien mukaan olleet, mutta ne vaihtelevat tuoteryhmittäin. Marginaaleja on laskettu vuositasolla vuodesta 1994 vuoteen 1995, mikä ei anna täyttä kuvaa hintamuutoksista, koska hinnat alenivat läpi koko vuoden 1995 ja pientä hintojen laskua tapahtui jo vuonna 1994. Vasta vuoden 1995 toisella puoliskolla hintojen sopeutuminen näyttää tapahtuneen kokonaan ja siitä eteenpäin hinnat muuttuvat muista kuin varsinaisesta integraatiosta johtuen.

MTTL:n tekemien selvitysten mukaan maitotuotteiden marginaalit nousivat keskimäärin noin 8 %. Maidon rasva- ja valkuaisosien arvoja muutettiin (rasva tuli 32 % halvemmaksi ja valku-

Taulukko 12. Eräitä vähittäishintoja vuosien 1994-1996 joulukuussa, mk/kg (maito ja kerma mk/litra) sekä muutos XII/95-XII/96, %.

	1994 XII	1995 XII	1996 XII	Muutos %
Kulutusmaito	3,92	3,91	3,87	-1
Kerma	4,87	4,71	4,71	0
Voi	14,88	12,12	12,85	6
Juusto	49,54	46,96	47,12	0
Margariini	7,93	6,54	6,18	-6
Sianliha	42,89	32,72	33,00	1
Naudanliha	56,14	44,91	42,38	-6
Broileri	23,47	19,14	17,28	-10
Kananmunat	16,48	9,75	10,86	11
Vehnäjauhot	10,26	6,86	7,22	5
Ruisleipä	16,57	14,99	14,76	-2
Ranskanleipä	14,63	12,27	11,73	-4

Lähde: Tilastokeskus, kuluttajahintatilasto.

ainen 27 % kalliimmaksi), mikä vaikutti myös eri maitotuotteiden hintojen muodostukseen. Kun arvonlisäverotus muuttui siten, että aikaisemmin lähes täysin verottomat tuotteet sisältävät nyt saman 17 % arvonlisäveron tuotteesta riippumatta, maitotuotteet ovat keskimäärin vain hieman halvempia kuin ennen integraatiota huolimatta maidon markkinahinnan laskusta. Juuston ja voin hinnat laskivat, mutta maidon hinta pysyi ennallaan.

Lihan hintojen lasku vuodesta 1994 on ollut huomattavaa. Erityisesti sianlihan hinta on pudonnut. Vuoden 1996 maaliskuussa tuoreen sianlihan kuluttajahinta oli 28 % alempi kuin syyskuussa 1994. Sianlihan markkinahinnan lasku on ollut pääsyy tähän, mutta merkittävää on, että marginaalit ovat laskeneet myös huomattavasti, noin 7-14 % ruhon osasta riippuen. Hinnoittelu on muuttunut huomattavasti integraation vaikutuksesta, mutta kaikkien arvo-osien hinnat alenivat tasaisesti 23 %.

Naudanlihan kuluttajahintojen aleneminen oli vähäisempää kuin sianlihan hintojen, 12-15 % kokolihan osalta ja 20 % jauhelihan osalta. Marginaalit alenivat 3-4 %, jauhelihan marginaali tosin 12 %. Juuri marginaalien laskun takia

kuluttajahinnat alenivat enemmän kuin arvioitiin. Tosin naudanlihan hintojen lasku jatkui koko vuoden ja vuoden 1996 ensimmäiselle neljännekselle tultaessa kokolihaalaatujen hinta on laskenut 25-26 % ja jauhelihan hinta 30 %.

Kananmunien kuluttajahinnat laskivat peräti 45 % vuodesta 1994 (17,09 mk/kg) vuoteen 1995 (9,35 mk/kg). Markkinahinta putosi 11 markasta 3,29 markkaan kilolta, mutta myös marginaali pieneni (6,46:sta 4,70 markkaan kilolta). Ylituotanto painoi hintoja voimakkaasti alas, alemmaksi kuin EU:n sisäinen hintataso olisi edellyttänyt. Vienti oli välttämätön, mutta siitä saatu hinta jäi kuitenkin kuljetus- ja markkinointikustannusten takia pieneksi, minkä takia pakkaamoiden kannattavuus heikkeni ja pakotti pudottamaan tuottajahintoja odotettua enemmän. Vuoden 1996 aikana vähittäishinta kuten myös markkinahintakin on noussut noin markan kilolta.

Jauhojen ja leivän hinnat ovat alentuneet suurin piirtein raaka-aineen hinnan alennuksen ja alv:n verran. Marginaalit ovat pysyneet lähes ennallaan, paikoin alentuen paikoin nousten hieman.

Marginaalien kehitystä vuonna 1996 on vaikea arvioida vielä tässä vaiheessa. Vuonna 1996 nostettiin palkkoja varsin paljon, mikä ei ole voinut olla vaikuttamatta kaupan marginaaleihin. Muut kustannustekijät ovat olleet vähäisiä. Inflaatiota ei ole ollut juuri lainkaan.

Toisaalta normaali kysynnän kasvu on myös yksi syy hintojen vaihteluun. Kuluttajien käytettävissä olevat tulot ovat nousseet merkittävästi, mikä on nostanut elintarvikkeiden kysyntää, vaikka tulovaikutus onkin yleensä pieni elintarvikkeiden osalta.

Hinnat vuonna 1996

Vähittäishinnat riippuvat tuottajahinnoista, jalostuksen ja kaupan marginaaleista sekä yleisestä markkinatilanteesta. Tuottajahinnat ovat vuoden 1996 aikana lievästi nousseet, erityisesti viljan mutta myös sianlihan osalta. Integraation alkuaikoina teurastamot ja meijerit olivat ilmeisesti hyvin varovaisia tuonnin lisääntymisen pelossa ja tuottajahinnat painettiin ehkä alemmaksi kuin olisi ollut tarvetta.

Vaikka EU:n maatalouspolitiikka vaimentaakin tai jopa kokonaan eristää sisämarkkinoiden hinnat maailmanmarkkinahintojen vaihteluista, viljan maailmanmarkkinahinnat nousivat edelleen vuoden 1996 alkupuolella ja vetivät myös EU:n hintoja voimakkaasti ylöspäin.

Vuonna 1996 kuluttajahinnat ovat olleet melko vakaat. Hinnat ovat nousseet hieman, mihin on ollut syynä osittain raaka-aineen hinnan nousu (viljan, lihan ja kananmunien markkinahinnat nousivat vuoteen 1995 verrattuna) ja marginaalien kasvu.

Elintarvikkeiden kuluttajahinnat ovat Suomessa EU:n keskitasoa, noin Saksan tasolla. Ravinnon arvonlisävero on meillä eräs korkeimpia EU:ssa, mikä on muistettava hintavertailuja tehtäessä. Valuuttakurssien vaihtelu vaikeuttaa hieman hintavertailuja. Suomen markka tosin on ollut melko vakaa jo kahden vuoden ajan, mutta sekin vaihtelee muutaman prosentin vuoden sisällä, joten vertailujen ajankohta vaikuttaa muutaman prosentin hintoihin.

6.2. Kulutus

Kuluttajien käytettävissä olevat tulot kasvoivat vuoden 1996 aikana noin 7 %, millä on ollut vaikutusta erityisesti niiden tuotteiden kulutukseen, joiden tulojousto on korkea. Näitä tuotteita ovat mm. juusto ja ruhon arvo-osat. Muutoin tulojen vaikutus on vähäinen. Kulutukseen voivat vaikuttaa enemmänkin muut tekijät kuten mainonta ja terveystarkastelu.

Kulutuksessa ei tapahtunut kovin oleellisia muutoksia vuoteen 1995 verrattuna. Vuonna 1995 tapahtui voimakas vähittäishintojen pudotus monien tuotteiden osalta, mutta vuonna 1996 hintamuutokset olivat varsin vähäisiä. Näin ollen suurempiin kulutuksen muutoksiin ei ollut erityisiä syitä.

Maitotuotteiden kulutusrakenne muuttuu edelleen aikaisemman kaavan mukaan: maidon kulutus laskee ja maitotuotteiden kulutus kasvaa. Nestemäisten maitotuotteiden kulutus aleni jälleen muutaman litran henkeä kohti laskettona. Suuntaus on lisäksi vähärasvaisiin maitotuotteisiin. Rasvattoman maidon kulutus kasvaa ja kulutusmaidon ja erityisesti kokomaidon

Taulukko 13. Maitotuotteiden ja margariinin kulutus henkeä kohti vuosina 1987-1996.

	Maito- nesteet litraa	Voi kg	Juusto kg	Marga- riini kg	Voi- ¹⁾ seokset kg
1987	225,6	8,2	11,5	7,1	2,2
1988	221,8	7,0	11,7	7,3	2,1
1989	217,7	6,5	12,5	8,0	2,1
1990	216,0	5,5	12,7	7,6	2,2
1991	209,0	6,2	12,8	7,9	2,6
1992	208,0	5,6	13,1	8,6	2,8
1993	205,3	5,5	13,5	8,7	2,9
1994	201,1	5,4	13,5	8,2	2,8
1995	196,3	5,5	14,8	8,3	2,6
1996 ^e	196	4,7	15,6	8,4	2,7

¹⁾vai-*kasviöljyseokset.*

Lähde: Maatilatilastollinen vuosikirja 1996 ja ETT.

kulutus laskee. Kerman kulutus sen sijaan nousee hieman. Jugurttien ja piimätuotteiden kulutus on pysynyt lähes ennallaan. Ulkomaisiin tuotteisiin on jo totuttu, eikä sitä kautta ole enää tapahtunut kulutuksen lisäystä.

Voin ja voiseosten kulutus on laskenut hieman. Juuston kulutus sen sijaan kasvaa vielä voimakkaasti. Nousua oli 5 % vuonna 1996.

Kananmunien kulutus kasvoi vuonna 1995 noin 13 % kuluttajahintojen voimakkaan laskun takia. Vuonna 1996 kulutus kuitenkin laski tasolle 11 kg/capita, jolla sen on ollut pitkän aikaa muutamia poikkeuksia lukuunottamatta.

Lihan kulutuksen kasvu siirtyy siipikarjan lihaan, jota kulutettiin noin 13 % enemmän kuin vuonna 1995. Tosin siipikarjan lihan kulutus on edelleen vain noin 10 kg/henki, joten määrällisesti kasvu oli vielä melko pieni, 1,3 kg/henki. Kuumapainovähennys huomioon ottaen sianlihan kulutus kasvoi noin 1 %:n, mutta naudanlihan kulutus aleni hieman. Lihan kokonaiskulutus kasvoi siis noin 2 kg/henki eli vajaan prosentin. Broilerin kulutuksen arvioidaan kasvavan vielä tulevaisuudessakin, mutta muutoin lihan kulutus on vakiintunut nykyiselle tasolleen. Terveysnäkökohdat eivät myöskään edellytä kulutuksen kasvua.

Taulukko 14. Lihan ja kananmunien kulutus vuosina 1987-1996, kg/capita¹⁾.

	Naudan- ja vasikan- liha	Sian- liha	Siipi- karjan- liha	Kanan- munat
1987	20,9	32,6	5,2	11,8
1988	20,9	32,7	5,6	11,6
1989	20,5	31,9	6,2	11,1
1990	21,8	33,0	6,8	11,1
1991	21,3	32,9	7,2	10,7
1992	21,1	32,6	7,4	11,0
1993	18,9	30,8	7,3	10,7
1994	19,0	29,7	7,8	10,4
1995	19,4	33,3	8,7	11,8
1996 ^e	18,7	33,1	9,7	10,8

¹⁾ Lihan kulutusluvut ovat vuodesta 1990 alkaen noin 3 % aikaisempia lukuja korkeammat kuumapainovähennyksen jäätyä pois punnituksessa. Kuumapainovähennys (2 %) tehdään jälleen heinäkuusta 1995 alkaen.

Lähde: Maatilatilastollinen vuosikirja 1996 ja ETT.

Funktionaaliset elintarvikkeet olivat vuoden erikoisuus. Ne ovat tuotteita, joita ei saa mainostaa sairautta parantavina mutta kylläkin terveyttä ylläpitävinä. Tällaisia tuotteita on mm. uusi kolesterolia alentava margariini Benecol.

Lihan ja kananmunien kulutus on Suomessa kansainvälisesti vertailtuna varsin matala. Kulutustottumukset ovat muotoutuneet tällaisiksi aikojen kuluessa, eivätkä ne muutu kovin nopeasti. Lihan sijasta suomalaiset syövät kalaa ja juovat maitoa. Tämän takia eläinvalkuaisen osuus kulutuksessa on kuitenkin samaa tasoa kuin yleensä teollistuneissa maissa. Energiana mitattuna kulutuksemme (2 800 kcal eli 11,7 MJ) on kansainvälisesti verrattuna matala

7. Ulkomaankauppa

7.1. Kaupan rakenteen muutos

Suomen liittyminen EU:iin muutti maataloustuotteiden ulkomaankauppaa hyvin huomattavasti. Unionin sisäinen kauppa poisti Suomen

rajasuojan muihin jäsenmaihin. Vienti sisämarkkinoille on vapaata, eikä tuontia rajoita mitkään esteet. Se, missä määrin ulkomaisia tuotteita tuodaan ja ostetaan Suomessa riippuu kokonaan hinnoista ja kuluttajien mieltymyksistä.

Maataloustuottajat pelkäsivät ennen integraatiota, että tuonti lisääntyy voimakkaasti. Osittain näin onkin käynyt, mutta mitään varsinaista hälyttävää tuonin lisäystä ei ole tapahtunut. Integraatiosopimukseen liittyy mahdollisuus ryhtyä erityistoimiin, mikäli tuonti uhkaa kasvaa liian suureksi. Tätä varuamaa ei ole tarvinnut käyttää hyväksi. Tuonin lisäys on toisaalta tapahtunut luontevasti ilman häiriöitä siitä syystä, että vähittäishintojen alenemisen takia kulutus on kasvanut, jolloin kotimainen tuotanto ei ole kohdannut menekkivaikeuksia.

Jalostettujen tuotteiden tuonti vapautui EU:n ja Suomen välillä jo vuonna 1993, jonka jälkeen niitä sai tuoda vapaasti maahan, kuitenkin niin, että raaka-aineiden välinen ero tasattiin tuontimaksun avulla. Täten tuontihyödykkeet tulivat tavallaan samalla hintatasolla kuin Suomessa tuotetut elintarvikkeet. Tällä järjestelyllä ei kuitenkaan ollut kovin paljon vaikutusta tuontiin. Vasta integraatio mahdollisti vapaan raaka-aineen kaupan. Eräät tuotteet kuten juusto olivat vielä tämän sopimuksen ulkopuolella

Integraation seurauksena kauppa siirtyi EU:n sisämarkkinoille, vaikka koko ajan on yritetty pitää markkinoita myös Venäjälle ja Baltian maihin, erityisesti Viroon. Itäkauppa on vaikeutunut kuitenkin Venäjän harjoittaman tuonin suojaamisen takia. Viejien on ollut hyvin vaikea tietää, mitä kauppapolitiikkaa Venäjä kulloinkin harjoittaa. Vuoden 1996 aikana Suomen vienti Venäjälle on kasvanut noin kolmanneksen edellisvuoteen verrattuna ja samanlainen on ollut myös elintarvikkeiden viennin kehitys.

Viron ja Suomen välistä kauppaa on osittain vaikea arvioida vilkkaan turismin takia. Suomalaiset ostavat runsaasti elintarvikkeita joko Virosta tai Viron laivoilta. Viro ei suojaa elintarvikkeiden tuontia lainkaan, joten elintarvikkeiden hinnat määräytyvät maailmanmarkkinahintojen mukaan. On selvää, että Viron hinnat ovat selvästi suomalaisia hintoja alempia ja houkuttelevat suomalaisia turisteja tuomaan elintarvikkeita sieltä.

7.2. Ulkomaankauppa vuosina 1995 ja 1996

Ulkomaankauppatilastojen laadinta on vaikeutunut sisämarkkinakaupan takia. Niinpä kauppatilastot valmistuvat aikaisempaa hitaammin. Vuoden 1996 osalta tilastot ulottuvat vain noin puolen vuoden ajalle, joten johtopäätösten teko viime vuoden ulkomaankaupasta ei ole mahdollinen. Seuraavassa onkin tarkasteltu kaupan kehitystä ennen kaikkea ensimmäisen jäsenyyvuoden 1995 osalta.

Maitotuotteiden ulkomaankauppa lisääntyi erityisesti juuston ja jugurttien osalta. Juuston osalta oli jo ennen integraatiota voimassa erityis-sopimus EU:n kanssa, mikä salli melko suuren viennin EU:iin ja vähitellen myös Suomi salli erikoisjuustojen tuonnin kiintiöiden puitteissa. Juustojen tuonti on hieman kasvanut, mutta kasvu ei ole ollut poikkeuksellisen suurta. Suomalaiset näyttävät edelleen suosivan kotimaisia juustoja. Toisaalta juustojen vientikään ei juuri kasva, koska maidontuotanto on pikemminkin laskussa kuin nousussa, joten raaka-aineen tarjonta tulee asettamaan rajan tuotannolle. Kotimainen kulutus lisäksi kasvaa, joten viennin lisäämiseen ei ole suuria mahdollisuuksia.

Jugurttien tuonti on kasvanut huomattavasti. Tuonti on pääasiassa Ruotsista ja se alkoi jo

ennen integraatiota. Myös tanskalaisia ja ranskalaisia jugurtteja on tullut Suomeen. Jugurtteja kulutetaan vuodessa noin 16 l/capita, joten niiden merkitys on sinänsä varsin pieni, mutta ne ovat näkyneet mm. voimakkaana mainontana.

Suomi on tavallisesti ollut lihan nettoviejä ja useimmiten vain viejä. Vain muutamana vuonna ennen vuotta 1995 lihaa tuotiin tuotannon pudottua lyhyeksi ajaksi alle omavaraisuuden. Tuonti on voinut kohdistua myös ruhon parempiin osiin, joista on ollut puutetta Suomessa.

Tilanne muuttui vuonna 1995. Lihan tuonti kasvoi huomattavasti. Sianlihan kysyntä kasvoi hinnan alenemisen seurauksena, eikä kotimainen tuotanto pystynyt täysin tyydyttämään kysyntää. Uusi tilanne houkutti myös tuontiin kun siihen nyt oli mahdollisuus. Kotimainen kilpailu markkinoista johti myös tuontiin, kun kaikki lihalan yritykset eivät voineet hankkia riittävästi lihaa kotimarkkinoilta. Lihaa vietiin kuitenkin samanaikaisesti ulos. Sianlihan osalta oltiin nettotuojia.

Siipikarjan lihaa tuotiin myös vuonna 1995. Kulutus kasvoi voimakkaasti hintojen alenettua. Broilerin tuottajat eivät olleet täysin valmiita vastaamaan kulutuksen kasvuun, vaikka yleensä ala on hyvin pystynyt tasapainottamaan markkinat. Vuonna 1996 tuonti onkin jälleen vähentynyt kotimaisen tarjonnan lisään-

Taulukko 15. Maataloustuotteiden vienti ja tuonti vuosina 1986-1995, milj. mk.

	Vienti yht.	Tuonti yht.	Tuonti Kahvi, tee ja mausteet	Hedelmät	Juomat ja tupakka
1986	2 256,3	5 713,2	1 376,9	855,2	405,0
1987	2 074,7	5 798,1	990,9	978,7	401,7
1988	1 815,8	5 705,2	787,6	915,4	372,6
1989	2 098,5	6 111,3	825,5	942,1	494,3
1990	2 508,7	5 613,9	562,5	963,3	537,8
1991	2 375,1	5 794,5	562,1	1 016,4	561,4
1992	2 796,1	6 488,4	526,2	1 132,7	613,9
1993	4 298,8	7 545,3	814,1	1 239,1	717,5
1994	5 366,6	9 067,2	1 289,2	1 645,8	728,9
1995	4 246,0	8 000,5	782,6	964,5	839,4

Lähde: Suomen virallinen tilasto, Ulkomaankauppa. Vuosi 1995 Suomen tilastollinen vuosikirja.

Taulukko 16. Eräiden maataloustuotteiden vienti vuosina 1986-1995, milj. kg.

	Voi	Juusto	Maito- jauhe	Sian- liha	Naudan- liha	Kanan- munat	Vilja
1986	14,9	34,5	33,9	10,2	21,3	25,1	664,3
1987	21,3	34,4	31,7	17,3	22,0	21,6	294,9
1988	19,2	32,5	18,4	9,2	10,5	18,6	25,0
1989	20,3	26,3	8,0	14,0	5,5	19,1	334,8
1990	35,9	28,9	25,9	22,7	10,0	20,4	513,6
1991	22,7	27,8	16,5	14,5	18,5	12,9	1 113,8
1992	17,3	24,9	7,8	13,4	16,2	11,9	717,8
1993	16,6	24,9	3,3	15,0	14,5	15,1	762,2
1994	22,6	27,0	2,8	20,5	12,4	18,3	991,2
1995	18,3	29,5	5,7	5,2	3,9	13,8	384,9

Lähde: Maataloustilastollinen kuukausikatsaus.

nyttyä kulutusta vastaavaksi.

Viljan tuotanto ylittää selvästi kotimaisen kysynnän. Ohraa ja kauraa on viety vuosittain lukuunottamatta paria pahaa katovuotta, jolloin rehuviljasta on ollut lievää niukkuutta. Leipäviljan viljely on vaihdellut erityisesti sääolojen takia, mikä on johtanut ajoittaiseen tuontiin. Erikoisvehnää joudutaan tuomaan kuitenkin aina mm. pastateollisuuden raaka-aineeksi. Rukiin viljelyala on vaihdellut myös sääolojen kuin myös valtion aktiivisten toimenpiteiden takia. Leipäviljan ulkomaankauppa on siten seurausta tarjonnan vaihtelusta, eikä sitä voi ennustaa.

Viljan ulkomaankauppa väheni huomattavasti vuonna 1995 edellisvuoteen verrattuna, vaikka sadon määrä ei sitä edellyttänyt. Viljelijät varastoivat ilmeisesti viljaa enemmän kotivarastoissaan kuin aikaisemmin. Hinnan kausiporrastus voi myös houkutella siihen, koska niin saatava korko on parempi kuin normaaleilta rahamarkkinoilta. Vilja kannattaa muuttaa rahaksi vasta keväällä.

Vuonna 1996 viljan vienti on lisääntynyt. Varastot ovat ehkä täydet ja satokin oli edellisvuotta suurempi. Muusta EU:n ulkopuolelle menevästä viennistä voi mainita, että USA:an suuntautuva juuston vienti säilyi ennallaan, mutta esim. kauran vienti USA:an loppui kokonaan.

Elintarvikkeiden tuonnista huomattava osa on vihanneksia, hedelmiä, kahvia ja tupakkaa. Niiden osalta tuonnin arvo on noussut sekä

määrän että hinnan nousun takia. Vihannesten tuonnissa ei ole todettavissa suurta muutosta, mikä tarkoittaa sitä, että tomaatin ja kurkun viljelijät ovat vielä voineet säilyttää markkinaosuutensa. Muutos on huomattu vain siinä mielessä, että kyseisiä tuotteita voi tuoda nyt läpi vuoden, eikä varhaistuotannolla voi rahastaa siinä määrin kuin aikaisemmin. Suomalaisilta on mennyt ilo saada uusia mansikoita vasta juhannuksen jälkeen. Vuodenajan vaihtelut tahtovat nyt hämärtyä.

Taulukko 17. Eräiden tuotteiden vienti ja tuonti vuosina 1995 ja 1996, milj. kg.

	Vienti		Tuonti	
	1995	1996	1995	1996
Naudanliha ¹⁾	4,4	6,7	8,0	5,5
Sianliha ¹⁾	8,9	14,6	11,7	11,3
Siipikarja ¹⁾	0,0	0,0	2,0	1,2
Kananmunat	13,8	12,1 ²⁾	0,0	0,0 ²⁾
Voi	18,9	21,0 ²⁾	0,8	0,8 ²⁾
Juusto	29,5	29,0 ²⁾	6,4	11,1 ²⁾
Vilja	384,9	299,7 ³⁾	196,0	205,6 ³⁾

¹⁾ruholihaksi muunnettuna, ²⁾ennakko, ³⁾lokakuun loppuun.

Lähde: ETT, Tullitilasto.

Viennin ja tuonnit arvot ovat nousseet siitä syystä, että suuri osa siitä on nyt Unionin sisäistä kauppaa, jota käydään korkeammin hinnoin kuin aikaisemmin. Tällöinhän hinnat olivat maailmanmarkkinahintoja. Maataloustuotteiden ulkomaankauppa on huomattavan alijäämäistä huolimatta siitä, että perustuotteiden osalta omavaraisuus on yli 100 %:in. Trooppisten tuotteiden tuonti kääntää kaupan alijäämäiseksi.

Interventio toiminta ei ole ollut kovin merkittävää Suomessa. Viljaa ja kotieläintuotteita on viety suoraan ulkomaille joko sisämarkkinoille markkinahinnoin tai kolmansiin maihin EU:n tuen turvin. Viljan maailmanmarkkinahinnat olivat vuoden alkupuolella korkeat, mikä helpotti viljan vientiä. Myös muiden maataloustuotteiden hinnat ovat olleet tyydyttävät, joten kauppa on toiminut.

8. Tulokehitys maataloudessa

8.1. Tulolähteet

Viljelijäperheiden veronalaiset tulot olivat keskimäärin 152 700 mk vuonna 1994 (taulukko 18). Nämä tiedot perustuvat maatilatalouden tulo- ja verotilastoon, jonka perusjoukossa oli 120 862 luonnollisten henkilöiden tilaa vuonna 1994. Peltoa näillä tiloilla oli keskimäärin 18,6 ha ja metsää 40,0 ha.

Taulukko 18. Viljelijän ja puolison veronalaiset tulot tulolähteittäin valtionverotuksessa vuonna 1994.

	Tulot mk/tila	%
Maatalous	52 873	34,6
Metsätalous	10 706	7,0
Palkkatulot	41 478	27,1
Muut	22 882	15,0
Tulonsiirrot	24 758	16,2
Yhteensä	152 697	100,0

Lähde: Maatilatalouden tulo- ja verotilasto 1994.

Keskimääräinen laskelma vääristää hieman kuvaa tulonmuodostuksesta. Eläketulot on eräs tällainen tekijä. Iän mukaan ryhmiteltynä tilastossa olevista tiloista on runsas 12 % yli 65-vuotiaiden viljelijöiden hallussa.

Metsätalouden tulot ovat verotuksen mukaiset, eivätkä siis vastaa todellisia tuloja.

Palkkatulot ovat merkittävä tulolähde monella tilalla. Toinen puolisoista voi olla kokonaan ansiotyössä, mutta myös molemmilla voi olla ansiotuloja.

Tulovertailut maatalouden ja muiden sektorien välillä ovat mielenkiintoisia mutta vaikeita tehdä, koska viljelijät saavat tuloja monesta eri lähteestä. Vaikeuksia aiheutuu myös siitä, että viljelijäperheen jäsenet voivat osallistua tilan töihin osa-aikaisesti, jolloin tilalta saatavien tulojen jakaminen perheen jäsenten kesken on lähes mahdoton tehtävä. Eräs tapa ratkaista asia on valita vertailuihin sellaiset viljelijät, jotka saavat toimeentulonsa pääasiassa maataloudesta. Päätoimisiksi viljelijöiksi on tällöin luokiteltu sellaiset viljelijäpuolisot, joilla maatilatalouden tulo-osuus on yli 75 % kokonaistuloista. Tällaisia tiloja oli 34 500 vuonna 1993. Henkilöä kohti laskettu maataloustulo niillä oli 64 500 mk. Ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatulo oli samana vuonna 106 100 mk.

8.2. Maataloustulo vuonna 1996

Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos on seurannut viljelijöiden tulokehitystä kalenterivuositain rahavirtojen perusteella. Varastojen muutoksia ei ole tällöin otettu huomioon, sillä niiden osalta tilastojen laadinta on vaikeaa. Tämä koskee niin lopputuotteita kuin tuotantopanoksiakin.

Kansantalouden tilinpidossa sen sijaan tuotanto ja tuotantopanosten käyttö lasketaan niiden tapahtuma-ajan mukaan. Täten kassavirtaperiaate ja kansantalouden tilinpito tuottavat toisistaan poikkeavia lukuja, joskin pitemmällä aikavälillä tulokehityksen tulee olla sama.

Ennakoarvioiden mukaan tutkimuslaitoksen laskema maataloustulo oli 6,6 mrd. mk vuonna 1996. Pudotusta edellisvuoteen on 0,4 mrd. mk. Tämä muodostuu tuen vähenemisestä noin

Taulukko 19. Maataloustulon kehitys vuosina 1986-1996, milj. mk ja indeksinä.

	Kokonais- tuotto	Kokonais- kustannus	Maatalous- tulo	Indeksi
1986	23273,4	15626,0	7647,4	100,0
1987	22486,1	16291,7	6194,4	81,0
1988	24027,5	16469,2	7558,3	98,8
1989	25830,1	17780,6	8049,5	105,3
1990	27525,5	18168,0	9357,5	122,4
1991	25756,8	17785,7	7971,0	104,2
1992	24989,9	17460,5	7529,4	98,5
1993	23383,5	17417,9	5965,7	78,0
1994	24229,6	16435,6	7794,0	101,9
1995	21 090,0	14 049,9	7 040,1	92,1
1996 ^e	20 209,8	13 640,9	6 568,9	85,9

1,0 mrd. markalla ja markkinahintaisen tulon kasvusta noin 0,6 mrd. markalla.

Varsinaisessa tuotantotoiminnassa ei tapahtunut kovin suuria muutoksia. Kotieläintuotanto oli lähes sama kuin edellisenä vuonna. Viljan markkinoille tulleet määrät kasvoivat kuitenkin huomattavasti edellisvuodesta. Viljasato oli suurempi kuin edellisenä vuonna ja varastoja purettiin aikaisempaa enemmän.

Tuotantopanosten käyttö väheni noin 3 %. Tämä muutos koostuu monesta pienestä erästä. Kalenterivuositaiset lannoitteiden ostot olivat lähes ennallaan, mutta rehujen ostot vähenivät noin 3 %. Korkokustannukset alenivat noin 170 milj. mk. Tämä muodostuu lainakannan pienemmisestä ja korkojen laskusta. Koneiden rakennuspoistot kasvoivat 1 %:n. Kustannukset laskevat yhteensä noin 400 milj. mk.

Vaikka kokonaistulot alenivat 4 %, tulot tilaa kohti eivät alentuneet päätellen siitä, että tukia hakeneiden maatilojen määrä väheni noin 7 % vuodesta 1995 vuoteen 1996.

Maataloustulo aleni odotetulla tavalla. Tuen määrä alenee vuosittain, joskin vielä vuonna 1996 vuodelta 1995 siirtyi 1,7 mrd. mk, mikä hidasti tulojen vähenemistä. Tukia siirtyi vuodelle 1997 noin 1,3 mrd. mk. Markkinahinnoin laskettavat tuotot ja kustannukset eivät ole kovin paljoa muuttuneet. Tuotanto on pysynyt entisellä tasolla, eikä tuotantopanosten käytös-

säkään ole tapahtunut suuria muutoksia. Näin on ilmeisesti asianlaita vielä parina lähivuonna. Kun hintatasokin on vakaa, tulomuutokset riippuvat tukien muutoksista. Vuonna 1997 tuet ovat 500 milj. mk pienemmät kuin vuonna 1996. Tukien maksatusten siirtymiä seuraavalle vuodelle tulee säilymään ja ne sekoittavat tulolaskelmia, mutta vähitellen ne vakiintuvat tietyllä tasolla.

8.3. Verotus

Maatalouden harjoittaja maksaa tuloveroa todellisten tulojen mukaan. Sitä varten jokainen viljelijä pitää yhdenkertaista kirjanpitoa, josta käy ilmi myyntitulot ja tuotantopanoksista maksetut menot. Viljelijän saamat suorat tuet (myös kaikki EU-tuet) ovat veronalaista tuloa. Käyttöomaisuudesta kuten koneista ja rakennuksista tehdään poistot. Tulojen ja kustannusten välinen ero eli maatalouden puhdas tulo on verotettavaa tuloa, josta viljelijä maksaa veroa samojen säännösten ja verotaulukkojen mukaan kuin muutkin tulonsaajat.

Koneista ja laitteista tehtävät poistot saavat olla korkeintaan 25 % menojäännöksestä, tuotantorakennuksista tehtävät poistot korkeintaan 10 % ja salaojista tehtävät poistot korkeintaan 20 % menojäännöksestä.

Tilalla käytettyjen omien maataloustuotteiden

arvoa ei lasketa veronalaiseksi tuloksi. Yksityistalous pyritään erottamaan mahdollisimman tarkoin tuotantotoiminnasta. Ongelmia aiheutuu erityisesti energian käytöstä. Lämmitysöljy ja sähkö ostetaan tilalle yhdessä sekä tuotantotoimintaan että yksityistalouteen. Verottajalla on käytössään ohjeet tämän huomioon ottamiseksi. Vaikeuksia aiheutuu myös korkomenojen jakamisessa tuotantotoimintaan ja yksityistalouteen.

Verovollinen maksaa Suomessa sekä kunnan että valtion veroa. Kunnallisvero on prosentuaalinen tasavero tulotasosta riippumatta (15-20 % tuloista), kun taas valtion vero on progressiivinen.

Verovähennyksiä tehdään monin eri perustein, ja verotettava tulo voi olla huomattavasti pienempi kuin veronalainen tulo. Vuonna 1994 viljelijän ja puolison yhteenlasketut veronalaiset tulot (ansio- ja pääomatulot) valtion verotuksessa olivat keskimäärin koko maassa yhteensä 152 425 mk. Siitä he maksoivat veroa 27,2 %.

Pääomatulosta maksetaan veroa 28 %. Pääomatuloja ovat mm. talletusten korot, osinkotulot, myyntivoitot, vuokratulot, metsän myynnistä saadut tulot sekä osa maatalouden puhtaasta tulosta.

Koska viljelijä investoi tilaansa omia pääomia, maataloudessa syntyvä verotettava tulo on jaettava ansio- ja pääomatuloksi. Jako on kuitenkin vaikea. Niinpä maatalouden pääomatulo laskeaan vuoden 1993 verotuksen uudistamisen jälkeen kaavamaisesti siten, että veronalaisista varoista vähennetään ensin puolet veloista, jolloin saadaan nettovarallisuus. Vuoteen 1997 asti nettovarallisuutta laskettaessa voidaan pitkäaikaisista korollisista veloista jättää 50 % huomiioon ottamatta, kuitenkin enintään 500 000 mk. Näin voidaan säädellä ansio- ja pääomatulojen suhdetta verotusta ajatellen. Maatalouden pääomatulo on tämän jälkeen 15 % nettovarallisuudesta. Vuonna 1997 prosenttiluku nousee 18:aan.

Pääomatulosta maksetaan veroa 28 %. Kun verotettavasta puhtaasta tulosta vähennetään pääomatulo, saadaan ansiotulo, josta maksetaan veroa kuten yleensä ansiotulosta. Ansiotulosta maksettava marginaalivero nousee nopeasti 50 %:iin, joten jako pääoma- ja ansio-

tuloihin on merkittävä kokonaisverotuksen kannalta.

Jokaista henkilöä verotetaan erikseen, niin myös viljelijäpuolisoita ja tilalla työskenteleviä muita perheenjäseniä. Koko tilan verotettava puhdas tulo on jaettava viljelijäpuolisoiden kesken. Se tapahtuu työpanoksen ja omistus-suhteiden mukaan. Jos molemmat työskentelevät pääasiassa tilalla ja omistavat tilan yhteisesti, verotettava puhdas tulo jaetaan tasan molempien viljelijäpuolisoiden kesken.

Viljelijällä voi olla myös muita pääomatuloja. Niistä maksetaan normaali pääomavero 28 %.

Metsäverotus uudistettiin myös vuoden 1993 alusta. Metsänomistaja voi siirtyä suoraan myyntitulojen verotukseen tai hän voi säilyttää aikaisemman pinta-alaperusteisen verotuksen. Siirtymäkausi on 13 vuotta. Sen jälkeen metsäverotus tulee kaikilla tiloilla perustumaan myyntituloihin, joita pidetään pääomatuloina

Omaisuudesta maksetaan veroa erillisen progressiivisen varallisuusverotuksen mukaan (korkeintaan vajaa 0,9 % omaisuuden arvosta). Maatalouden tuotanto-omaisuus (kotieläimiä ja varastoja lukuunottamatta) on veron alainen päinvastoin kuin muussa yritystoiminnassa. Käytännössä kuitenkin vain suuret tilat maksavat varallisuusveroa, koska verotuksessa käytettävä tilan arvo on paljon alle todellisen arvon.

8.4. Arvonlisäverotus

Suomessa siirryttiin arvonlisäverotukseen (alv) kesäkuun alussa 1994. Yleinen verokanta on 22 % verottomasta hinnasta. Siihen on kuitenkin monia poikkeuksia.

Maatalous siirtyi uuteen verojärjestelmään vasta vuoden 1995 alussa. Verokanta on aluksi 17 %, mutta se alenee 12 %:iin vuoden 1998 alussa. Jokainen viljelijä on velvollinen maksamaan arvonlisäveroa. Jos alv-lain mukaisten myyntien määrä ilman käyttöomaisuuden (esim. koneiden) myyntejä jää alle 50 000 markan vuodessa, viljelijä vapautetaan arvonlisäverosta

Maataloustuotteiden ja puutavaran ostaja maksaa viljelijälle arvonlisäveron ja viljelijä tilittää veron valtiolle. Viljelijä saa kuitenkin vähen-

tää tästä hänelle maksetusta verosta tuotantopanoksissa maksamansa arvonlisäveron. Tilitys tehdään kerran vuodessa helmikuun loppuun mennessä tuloverotuksen yhteydessä. Jos viljelijän maksama arvonlisävero ylittää saadun veron, valtio palauttaa erotuksen huhti-toukuussa.

Siirtymävaiheen aikana viljelijällä on vähennysoikeus 1.7.1994 jälkeen hankittujen investointien osalta. Lisäksi 1.10.1991 jälkeen hankitusta vaihto-omaisuudesta (kuten esim. kasvin-suojelu-, rehunsäilöntä-, poltto- ja voiteluaineet, ei kuitenkaan lannoitteet ja rehut) saa tehdä ns. alkuvastovähennyksen.

III MAATALOUSPOLITIikkaA

9. Tukijärjestelmät

Suomen maatalouspolitiikka määräytyy EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP:in) mukaan. Varsinaiset päätökset tehdään yhteisössä ja Suomen tulee sopeuttaa omat toimensa CAP:in mukaisiksi. Liittymissopimus sisältää kuitenkin joi-takin kansallisia tukia, joita käytetään vain Suo-messa.

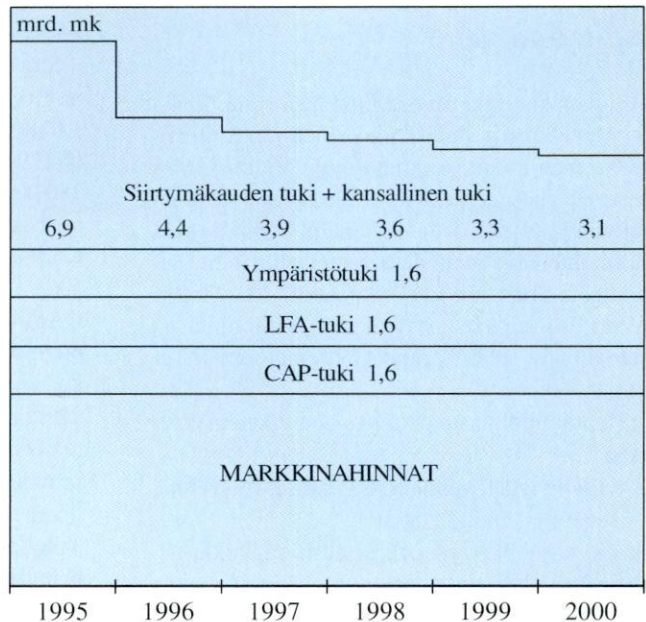
Euroopan Unionin yhteisen maatalouspolitiikan tärkeimpiä keinoja ovat rajasuoja ja budjetis-ta maksettava maatalouden tuki, joka oli aluksi investointitukea, mutta vähitellen eri-laiset suorat tulotuet ovat muodostu-neet yhä tärkeämmiksi. Varsinaisesti suora tulotuki otettiin käyttöön GATT-neuvottelujen myötä. Jo pitkään on korostettu tarvetta alentaa hintataso lähemmäksi maailmanmarkkinahin-toja. Liian korkeiden hintojen on kat-sottu johtaneen yli tuotantoon, jonka viemiseksi on tarvittu julkisen vallan tukea.

Tukea maksetaan Suomessa mo-nessa eri muodossa. Tärkeimmät niis-tä ovat ns. CAP-tuet (peltokasvi- ja eläintuet), LFA-tuki (luonnonhaitta-korvaus), ympäristötuki, siirtymä-kauden tuki ja kansallinen tuki. Kuvio 11 havainnollistaa Suomen tukijärjes-telmää.

LFA- ja CAP-tuet ovat normaaleja EU:n käyttämiä tukia, joita kaikki tu-keen oikeutetut viljelijät voivat hakea EU:n määräysten mukaisesti. Osan

LFA-tuesta joutuu Suomi maksamaan omista kansallisista varoistaan. Ympäristötuki on myös yleisesti käytössä EU:ssa, mutta Suomen ympä-ristötuki on paljon laajempaa kuin muissa EU-maissa. EU maksaa siitä puolet. Se kattaa käytän-nöllisesti katsoen koko maatalouden.

Siirtymäkauden tuki on tarkoitettu korvaamaan mm. hintatason alenemisesta johtuvia varasto- jen arvon alenemisesta aiheutuvia kustannuksia (vuonna 1995) sekä muita integraatioon kuuluvia sopeutumiskustannuksia. Niistä sovittiin liit-tymissopimuksessa ja EU maksaa niistä osan.

Kuvio 11. Tuen rakenne vuosina 1995-2000.

Pohjoinen tuki ja ”vakavien vaikeuksien” tuet sekä siirtymäkauden tuet muodostavat laajan tukipaketin, josta pohjoinen tuki on pitkäaikaista tukea liittymissopimuksen mukaan. Vakavien vaikeuksien tuesta on sopimus vuoteen 2001 saakka, mutta siitä tullaan neuvottelemaan uudelleen vuonna 1999.

CAP-, LFA- ja ympäristötuet ovat pysyviä ja niiden suuruus riippuu vuosittain viljelyaloista ja tehdyistä ympäristösopimuksista. Kaaviossa olevat markkamäärät ovat vuodelta 1995, mutta ne eivät poikkea kovin paljoa vuoden 1996 määristä, joista lopulliset tiedot saadaan vuoden 1997 aikana.

Vuodesta 2000 alkaen kansallista tukea on käytettävissä tämän hetkisten päätösten mukaan 3,1 mrd. mk. Pitkäaikaista pohjoista tukea voidaan ilman muuta maksaa edelleenkin ja todennäköisesti myös ns. vakavien vaikeuksien tukea Etelä-Suomessa alueilla A ja B.

Muuta kansallista tukea on osittain jäljellä aikaisempien pitkäaikaisten tuotannonrajoitus- ja investointisopimusten jäljiltä. Nämä tuet poistuvat muutaman vuoden kuluessa.

9.1. CAP-tuki

Peltokasvien tuki

Peltokasvien tuki on osa CAP-reformia, jonka tavoitteena on pudottaa markkinahintoja lähemmäksi maailmanmarkkinahintoja. Vuonna 1992 tehtiin päätös alentaa viljan markkinahintoja asteittain kolmen vuoden aikana ja kompensoida tulon menetys peltoalaperusteisella hehtaari-tuella. Tämän ns. CAP-reformin (MacSharry reformin) tuloksena viljan interventiohintana satovuonna 1996/97 noin 119 ecua/tonni (72 p/kg).

Hehtaari-pohjaista peltokasvien tukea maksetaan:

- viljalle (ruis, vehnä, ohra, kaura, ruisvehnä, seosviljat, maissi, tattari)
- öljykasveille (rypsi, rapsi, auringonkukka)
- valkuaiskasveille (herne, härkäpapu, makea lupiini)
- pellavalle
- kesannolle.

Tukea voi saada pellosta, joka oli viljelyksessä vuonna 1991. Vähimmäisala on 0,30 ha. Tämän EU:n kokonaan maksaman tuen saamiseksi viljelijälle ei aseteta mitään asumisvaatimusta eikä ikärajoitusta. Tukea maksetaan joko yleisen tai yksinkertaistetun järjestelmän puitteissa.

a) Yleisessä järjestelmässä tukea maksetaan niin suurelle alalle kuin viljelijä haluaa. Siihen liittyy kesannointivelvollisuus, joka oli 10 % vuonna 1996. Vuonna 1997 kesannointivelvoite on 5 %. Kesantoa saa olla korkeintaan sama määrä kuin peltokasvien tukeen oikeuttava ala.

Tuki määritetään alueellisen keskisadon mukaan ja se on 54 ecua/tonni. Keskisadot ovat: A-alue 3 400 kg/ha, B- ja C1-alueet 2 800 kg/ha ja C2-C4-alueet 2 300 kg/ha. Näiden perustietojen mukaan saadaan tuotantoalueittaiset tuet.

b) Yksinkertaistetussa järjestelmässä ei ole kesannointimahdollisuutta ja tuki on sama kaikille peltokasveille (sama kuin viljojen tuki yleisessä järjestelmässä). Se sopii pienille tiloille, joilla ei ole kesannointivelvoitetta ja jotka viljelevät pääasiassa viljaa. Peltokasvien maksimitukialat ilman kesantovelvoitetta ovat alueittain: A-alue 27,05 ha, B ja C1-alueet 32,85 ha ja C2-C4-alueet 40,0 ha.

Alle 92 tonnia tuottavat tilat jäävät pakollisen kesannoinnin ulkopuolelle.

Suomelle myönnetty koko CAP-hehtaaritukiala on 1,6 milj. ha. Vuonna 1996 viljanviljelyala oli 1 078 500 ha ja öljykasviala 61 700 ha. Kesantoa oli 179 300 ha. CAP-tukialasta jäi käyttämättä noin 280 000 ha.

CAP-eläintuet

CAP-reformin yhteydessä laskettiin hieman kotieläintuotteiden markkinahintoja, koska rehu-kustannus aleni viljan hinnan aletessa. Samalla sovittiin kuitenkin viljan hinnanalennuskorvausta vastaavat eläinpalkkiot emolehmillä, sonneilla ja uuhilla.

a) Emolehmäpalkkio on 1 027 mk/emolehmä. Mikäli emolehmiä on vähemmän kuin 1,4 rehuhehtaaria kohti, maksetaan ns. laajaperäisyyslisää 213 mk/emolehmä. Tilan tulee pitää eläimiä vähintään 6 kk hakemuksen jättämisestä.

b) Sonnipalkkiota maksettiin vuonna 1996 noin

639 mk/eläin kaksi kertaa eläimen elinaikana. Ensimmäisen kerran tukea voi hakea, kun sonni oli vähintään 8 ja korkeintaan 20 kuukautta vanha ja toisen kerran, kun sonni oli vähintään 21 kuukautta vanha. Palkkion voi saada enintään 90 eläimestä vuodessa kussakin ikäryhmässä. Sen lisäksi maksetaan laajaperäisyyslisää 213 mk/vuosi/eläin. Eläimiä on pidettävä vähintään 2 kuukautta hakemuksen jättämisestä.

Vuonna 1997 tukea maksetaan vain kerran eläimen elinaikana. EU maksoi vuonna 1996 lisätukea naudanlihantuottajille BSE-taudin aiheuttamien markkinahäiriöiden vuoksi. Suomen osuus oli 57 milj. mk.

c) Uuhipalkkio määritellään vuosittain ja se oli vuonna 1996 102 mk/eläin ja lisäpalkkio LFA-alueilla 40 mk/eläin.

Laajaperäisyysrajana on 1,4 kotieläinyksikköä rehuhehtaaria kohti (lehmät ja yli 2 v sonni = 1 ky, 8-24 kk sonni = 0,6 ky ja uuhi = 0,15 ky). Eläimiä, joille haetaan palkkiota, ei saa olla yli 2,0 ky/rehuhehtaari (vuonna 1996). Eläintiheyden lasketaan mukaan tilan maitokiintiön tuottamiseen tarvittavat lehmät sekä emolehmät, sonnit ja uuhet.

Laajaperäisyysrajoja muutettiin hieman syksyllä 1996 (ks. sivu 22).

9.2. Luonnonhaittakorvaus eli LFA-tuki

Luonnonhaittakorvaus eli LFA-tuki (less favoured areas support) on tarkoitettu turvaamaan maaseutuelinkeinojen jatkuvuus ja säilyttämään maaseutu asuttuna epäsuotuisilla alueilla. Se tuli CAP:in piiriin Englannin liittyessä EC:hen. Liittymissopimuksen mukaan Suomen peltoalasta kuuluu 85 % LFA-tuen piiriin ja sitä maksetaan korkeimman perusteen eli vuoristotuen mukaan. Sitä ei makseta alueella A (ks. sivu 38).

Tuen saajan tulee asua enintään 12 kilometrin etäisyydellä tilan talouskeskuksesta, hänen on oltava alle 65 vuotias ja hänen on sitouduttava viljelemään vähintään 3 peltohehtaaria vähintään 5 vuoden ajan ensimmäisestä korvauksen maksupäivästä alkaen. Korvaus maksetaan säännöllisessä viljelyssä olevalle pellolle.

Tukea maksetaan kotieläintiloille eläinyksiköiden ja peltoalan mukaan ja muille tiloille peltoalan mukaan 180 ecua eli noin 1 048 mk yksikköä kohti. Sitä ei makseta vehnän viljelyalalle, yli 0,5 ha:n omenaviljelmille eikä LFA-tukeen oikeuttavien eläinten rehualalle. Koska LFA-yksiköitä kertyi vuonna 1996 enemmän kuin EU:n komissio on Suomelle hyväksynyt, tukea jouduttiin leikkaamaan. Tukea maksettiin 6-alueella 990 mk/yksikkö ja muilla tukeen oikeuttavilla alueilla 950 mk/yksikkö.

Kotieläintilojen tuki lasketaan kertomalla erikseen eläinyksiköt ja kokonaisrehuala 180 eculla ja valitsemalla alempi saaduista luvuista. Muulle pinta-alalle tuki lasketaan kertomalla pinta-ala 180 eculla. Kun korvausta haetaan sekä eläinten että pellon perusteella, lasketaan ensin luonnonhaittakorvaus eläinyksiköille. Sen jälkeen lasketaan rehualaan kuulumattomalle pellolle luonnonhaittakorvaus. Yhteenlaskettu tuki muodostaa kotieläintilan LFA-tuen. Kasvinviljelytilojen LFA-tuki lasketaan peltoala (poislukien vehnäala) kertaa 180 ecua.

Eläimiä on pidettävä vähintään 2 kuukautta hakemuksen palauttamispäivästä lukien. Jos sitoumus peruutetaan kahden vuoden kuluessa sen antamisesta, maksettu tuki voidaan periä takaisin. Viljelysitoumus raukeaa, kun viljelijä siirtyy luopumistuella tai täyttää 65 vuotta, mutta tukea ei periä tällöin takaisin.

9.3. Ympäristötuki

Liittymissopimuksen mukaan EU maksaa vuosittain Suomelle 135 milj. ecua ympäristötukea. Koska sen lisäksi Suomen tulee käyttää vähintään yhtä paljon omaa kansallista ympäristötukea, käytettävissä on yhteensä vajaa 1,6 mrd. markkaa ympäristötukeen. Tukea maksetaan erityisesti Etelä-Suomessa, jossa tuotanto on intensiivisempää ja ympäristöhaitat siten suurempia kuin maan muissa osissa.

Ympäristötuki on osa maatalouden kokonaisuutukipakettia. Sen avulla pyritään sekä ympäristötavoitteisiin että viljelijöiden tulotason turvaamiseen. Tukea maksetaan pääosin peltoalaperusteisena tukena viljelijälle, joka sitoutuu maatalouden ympäristön pilaantumista vähentäviin toi-

menpiteisiin. Viljelijät joutuvat tekemään ympäristönhoito-ohjelman, joka rajoittaa mm. lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käyttöä. - Katso tarkemmin luku 13.

9.4. Kansallinen ja siirtymäkauden tuki

Kansallinen tukipaketti on oleellinen osa maatalouden EU-sopeutusta. Siitä päätettiin jäsenyysneuvottelujen yhteydessä ja samalla sovittiin niistä perusteista, joita sovelletaan tuen tasoa ja alueellista jakoa määritettäessä. Tuen avulla ei saa lisätä tuotantoa eikä tuen määrä saa ylittää liittymistä aikaisempaa kokonaistukitasoa. Tukea maksetaan hehtaareiden ja eläinten lukumäärän perusteella ja osittain lisähintoina. Se on alueittain porrastettua ja asteittain alenevaa.

Tukipaketti on laadittu niin, että kotimaisen maatalous- ja puutarhatuotannon edellytykset voidaan turvata. Luonnollista on, ettei tuki ylitä valtiontalouden antamia rajoituksia.

Kansallista tukea päätettiin liittymissopimusta tehtäessä maksaa yhteensä 3,8 mrd. mk vuosittain. Tukea on kuitenkin leikattu vuodesta 1996 alkaen 750 milj. mk, minkä takia vuoden 2000 kansallinen tuki on tämän hetkisen tilanteen mukaan 3,1 mrd. mk.

Puutarhatuotannolle tukea maksetaan varastointitukina ja avomaapuutarhatuotannon pinta-alaperusteisena hehtaaritukena sekä kasvi-huonetukena. Katso tarkemmin liitetäulukko 7.

Siirtymäkauden tuki

Suomi toivoi, että rajasuoja Suomen ja EU-maiden väliltä poistettaisiin asteittain tietyn siirtymäkauden aikana. Näin uskottiin sopeutumisen tapahtuvan vaivattomimmin. Tähän EU ei suostunut, joten odotettavissa oli, että markkinahinnat putoaisivat heti vuoden alussa EU:n tasolle. Näin myös tapahtui.

Ilman pehmentäviä toimenpiteitä integraatio olisi ollut täydellinen shokki maataloudelle. Sopeutumista päätettiin kuitenkin auttaa siirtymäkauden tuella. Suomi sai luvan maksaa kansallista sopeuttamistukea viiden vuoden aikana. EU sitoutui maksamaan osan tästä siirtymäkauden

tuesta. Erityisesti vuonna 1995 EU:lta saatu 476 milj. ecun ns. budjettikompensointi oli merkittävä. Tätä summaa ei kuitenkaan ole suoranaisesti merkitty maatalouden osalle. Varastokorvausten tuki (2,3 mrd. mk) oli suurin erä vuoden 1995 siirtymäkauden tuista.

Tukia maksetaan siirtymäkaudella 1995-1999 hyvin monella tavalla ja niiden seuranta on vaikeaa. Kuviosta 11 näkee kuinka kokonaistuki alenee vuosittain. Voidaan ajatella, että kaikki vuosien 1995-1999 tuki, joka ylittää vuoden 2000 budjettiraamin 3,1 mrd. mk, on ylimääräistä siirtymäkauden tukea, joskaan se ei aivan tarkasti ottaen ole näin, koska tuet määritetään eläin- ja pinta-alaperusteisesti.

Loppuuko siirtymäkausi vuoteen 1999 (tai 2001) on neuvottelukysymys. Pohjoinen tuki on liittymissopimuksen mukaan pitkäaikaista tukea, jota maksetaan vielä vuoden 1999 jälkeenkin. Etelä-Suomen vakavien vaikeuksien tuesta neuvotellaan vuoden 1999 aikana. Kaiken todennäköisyyden mukaan tukea maksetaan vuoden 2001 jälkeenkin. Siirtymäkausi jatkuu siis vielä ensi vuosituonnellakin, joskin on makuasia, kutsutaanko sitä aikaa enää siirtymäkaudeksi vai puhutaanko pitkäaikaisesta kansallisesta tuesta koko maassa.

Pohjoinen tuki

Suomen liittymissopimus EU:iin sisältää oikeuden maksaa kansallista pohjoista tukea 62. leveyspiiriin pohjoispuolisille alueille eli C-tukialueille. Suomen tavoitteena oli, että se saisi maksaa erityistä kansallista tukea koko maassa korvaamaan niitä menetyksiä, jotka aiheutuvat maan pohjoisesta sijainnista. Satotaso jää Suomessa selvästi EU:n keskitasoa alemmaksi, jopa puoleen siitä, vaikka tuotantopanoksia käytetään yhtä paljon kuin muualla Euroopassa (kasvinsuojeluaineita lukuunottamatta). Rakennuskustannukset ovat kylmän sään takia Suomessa korkeammat kuin muualla ja myös pitkä luminen talvi aiheuttaa erityiskustannuksia Suomessa. Kustannukset peltohehtaaria kohti ovat samat kuin Keski-Euroopan maissa, mutta viljakiloa kohti laskettuna jopa kaksinkertaiset. Maatalouden kannattavuus olisi huono ilman erityistä kansallista tukea.

Suomen vaatimusta koko maata koskevasta tuesta ei kuitenkaan hyväksytty. Sen sijaan Pohjois-Suomessa (eli C-alueella) saa maksaa ns. kansallista pohjoista tukea. Tukiraja määräytyi aikaisemmin käytössä olleiden tukirajojen mukaan.

Kansallisesta tuesta 37 % maksettiin A- ja B-tukialueille ja 63 % C-tukialueille.

Vakavien vaikeuksien tuki Etelä-Suomeen

Tärkein maatalouspoliittinen toimi vuonna 1996 oli päätös vakavien vaikeuksien tuen maksamisesta tukialueilla A ja B eli Etelä-Suomessa. Vaikka Suomi ei saanutkaan oikeutta maksaa kansallista tukea koko maassa, vuosina 1995 ja 1996 on maksettu ylimääräistä siirtymäkauden tukea, joka on korvannut pois jäänyttä kansallista Etelä-Suomen tukea.

Liittymissopimukseen liittyi kuitenkin varaus (artikla 141), jonka mukaan Suomi voi neuvotella tuen maksamisesta kansallisista varoista Etelä-Suomessa, jos siirtymäkauden tuista riippumatta on vielä tekijöitä, jotka aiheuttavat tulotason jäämisen alle tavoitetason.

Neuvottelut käytiin vuoden 1996 alkupuolella. Suomi oli hyvin valmistautunut neuvotteluihin ns. vakavista vaikeuksista. Suuri määrä tutkimustuloksia oli käytettävissä neuvottelujen pohjaksi. Ne osoittivat tulotason jatkuvasti alenevan siirtymäkauden tuen laskiessa. Erityisesti lihan tuottajien tulot näyttivät jäävän pieniksi ilman erillistä kansallista tukea.

Neuvottelut komission kanssa saatiin päätökseen kesällä 1996 ja lopullinen ratkaisu oli valmis syyskuussa. Tämän neuvottelutuloksen mukaan Suomi saa maksaa kansallista tukea myös alueilla A ja B vuoteen 2001 saakka. Ratkaisuun sisältyvät niin viljanviljelyn kuin kotieläintuotannon tuet. Tuet eivät näy erikseen tukitaulukoissa. Ne maksetaan kotieläintuotteiden, kasvihuone-tuotannon ja puutarhatuotteiden varastointituen osalta siirtymäkauden tuen korotuksena ja kasvinviljelyn osalta ympäristötuen kansallisena lisäosana vuosina 1997-99. Julkisuudessa tukea kutsutaan vakavien vaikeuksien tueksi, vaikka itse asiassa kysymys on Etelä-Suomen tuesta vastapainona pohjoiselle tuelle.

Ratkaisu aiheutti arvostelua maatalouden osalta sen tähden, että kotieläintalouden tuki on pienempi kuin toivottiin kun sen sijaan kasvinviljelyyn saatu tuki ylitti toiveet.

Oleellinen osa sopimusta on korotettu investointituki, jolla paikataan vähäistä kotieläintalouden tukea A- ja B-alueilla. Sen mukaan sianlihan ja maidon tuotannon laajentamiseen voi saada tukea, joka on 50-75 % investointien määrästä (ks. tarkemmin luku 12.2). Korotetun investointituen lisäksi 141-pakettiin kuuluu muina liitännäistoimenpiteinä tuki tuotantos suunnan vaihtajalle, tuki tuotannon monipuolistamiseksi, nuorten viljelijöiden tuki, tuki tuotannosta luopujille sekä tuki laatu järjestelmien kehittämiseksi.

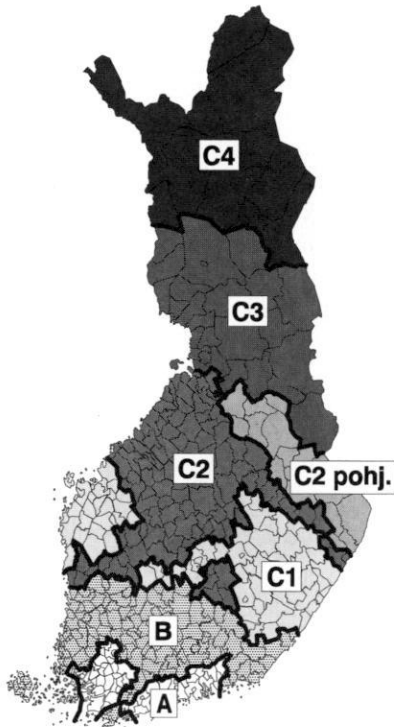
Vakavien vaikeuksien tuen jatkamisesta vuoden 2001 jälkeen neuvotellaan uudelleen vuonna 1999.

Kansalliseen tukipakettiin kuuluvat lisäksi 0,15 mrd. mk nuorten viljelijöiden erityistukeen ja puutarhatuotannon tukeen 0,41 mrd. mk. Yllä mainitut tuet yhdessä pohjoisen tuen kanssa tekevät yhteensä 3,1 mrd. mk.

Liittymissopimus ja vakavien vaikeuksien ratkaisu sallisivat yllä mainittuja lukuja suuremman tuen. Itse asiassa kansallinen tuki voisi olla yhteensä noin 3,8 mrd. mk. Tuet on määritetty eläin- ja pinta-alaperusteisesti, joten niiden kokonaismäärä riippuu eläinten määrästä ja viljelypinta-alasta.

Tuen alueellinen jakaantuminen

Tukien kohdentamiseksi Suomi on jaettu kolmeen pääalueeseen, jotka noudattavat osittain vanhaa pinta-alajärjestelmän mukaista aluejakoa (ks. kuvio 12). Koko maassa maksettavia tukia ovat CAP-tuki (eläimet, kasvit, kesanto), ympäristötuki ja siirtymäkauden tuki. Pohjoisen maatalouden tukea ja LFA-tukea maksetaan alueella C. Tuen porrastusta varten pohjoisen tuen alue on jaettu neljään osaan. Pohjoisen tuen etelärajaksi on määritelty likimain entisen pinta-alalisän etelävyöhykkeen pohjoisraja. Toisen alueen muodostaa Väli-Suomi (alue B), joka saa LFA-tukea, mutta ei pohjoista tukea. Kolmanteen alueeseen (A-alue) kuuluu se 15 prosentin peltoala, joka ei saa LFA-tukea. Tämä alue on valittu

Kuvio 12. Tukialueet.

luonnonolojen perusteella.

Tilamalleja apuna käyttäen tuki on määritetty alueittain niin, että viljelijöiden tulot säilyisivät suurin piirtein ennallaan tai alenisivat tasaisesti kaikilla alueilla ja tuotantosuunnissa. Uuden tukijärjestelmän laatiminen ei voi onnistua niin hyvin, etteikö se muuttaisi tukitasoa jossain määrin.

Kansallinen tuki on porrastettu asteittain etelästä pohjoiseen kohoavaksi (katso liitetaulukko 7).

10. EU:n hintajärjestelmä

EU:n hintajärjestelmä rakentuu tuotekohtaisista järjestelmistä. Niiden tavoitteena on ylläpitää asetettuja tuottajahintoja.

Jotta hinnat eivät vaihtelisi liian paljon, komissio voi säädellä markkinoita ostamalla ylijäämiä varastoihin, suojaamalla sisämarkkinoita tuonnilta erilaisilla rajasuojakeinoilla sekä sallimalla tuonnin silloin, kun hintataso nousee liian kor-

keaksi. GATT-sopimuksen mukaisesti tuontimaksut ja muut tuonnin esteet on muutettu tulleiksi, joita tullaan alentamaan viiden vuoden aikana keskimäärin 36 %. Vientiä tuetaan vientipalkkioiden avulla, mutta GATT-sopimus merkitsee myös vientipalkkioiden alentamista.

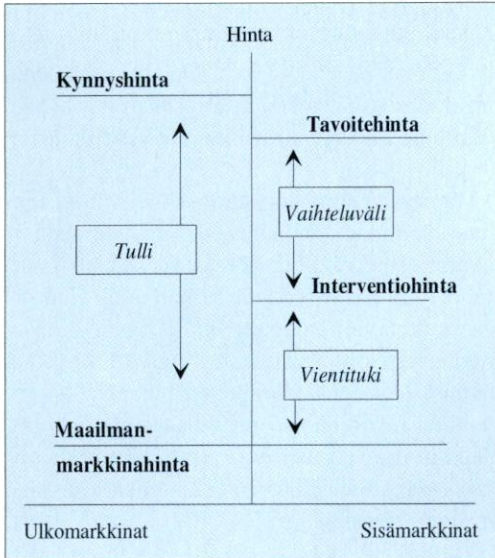
Hintajärjestelmässä oli aikaisemmin kolme hallinnollista hintaa: tavoite-, interventio- ja kynnyshinnat. Hintakäsitteet ovat vaihdelleet tuotekohtaisesti, mutta periaatteet ovat olleet pitkälle samat. Lähtökohdana oli tavoitehintaa, jonka suuruiseksi tuottajahinnan tuli muodostua. Sen avulla määritettiin ensin ns. kynnyshinta ja edelleen kynnyshinnan ja maailmanmarkkinahinnan erotuksena tuontimaksu, jota tarkistettiin jopa päivittäin.

GATT-sopimuksen seurauksena poistettiin muuttuvat tuontimaksut, jotka korvattiin kiinteillä tulleilla. Ne jakautuvat usein prosenttitulliin ja kiinteään ecu-määräiseen tulliin, joista jälkimmäistä alennetaan GATT-sopimuksen mukaan 36 %.

Hallinnollinen kynnyshinta poistui ratkaisun seurauksena. Tuotteen tuontihinta määräytyy nyt periaatteessa maailmanmarkkinahinnan ja tullen perusteella. Monien tärkeiden maataloustuotteiden kohdalla EU voi kuitenkin edelleen korottaa tulleja GATT-sopimuksen rajoissa, mikäli maailmanmarkkinahinnat alenevat merkittävästi.

Perinteisistä hintakäsitteistä ainoastaan interventiohintaa on säilyttänyt merkityksensä. Markkinoiden tasapainottamiseksi EU ostaa interventiovarastoihin tuotteita interventiohinnalla, jonka alle tuottajahinta ei saisi pudota. Järjestelmä koske vain muutamia tuotteita, kuten viljaa, naudanhilaa ja eräitä maitotuotteita. Interventiovarastoja puretaan joko sisämarkkinoille tai vieetään ulkomaille. Vienti vaatii useimmiten tukea, joka määräytyy tarjousmenettelyn pohjalta tai määritetään kiinteäksi pitemmälle aikavälille.

Komissio voi myös määrätä vientiveron, jos näyttää siltä, että korkea maailmanmarkkinahinta vetää sisämarkkinahinnan liian korkeaksi. Näin tapahtui vuoden 1995 lopulla, kun vehnälle asetettiin kiinteä 25 ecu/tonni vientivero. Tavoitteena oli välttää vehnän tarjonnan niukkuus sisämarkkinoilla. Se poistettiin syksyllä 1996, kun maail-

Kuvio 13. EU:n hintajärjestelmä.

manmarkkinahinnat alenivat huomattavasti uuden sadon tultua markkinoille.

Järjestelmän pohjana ovat hallinnollisia hintoja ja tukea koskevat päätökset, jotka ministerineuvosto tekee komission esityksestä tulevaksi satovuodeksi. Markkinatilanne ja ennusteet sen kehityksestä vaikuttavat päätöksentekoon. Hallinnolliset hinnat määrätään markkinavuosittain, joka on yleensä heinäkuun alusta kesäkuun loppuun.

10.1. Tuotejärjestelyt

EU:lla on kaikkiaan 19 tuotejärjestelyä, jotka koskevat mm. viljaa, maitoa, naudanlihaa, sianlihaa, lampaanlihaa, kananmunia. Seuraavassa on lyhyesti käyty läpi niistä Suomen kannalta tärkeimmät.

Maito

Maidolla on vielä tavoitehintaa (target price), joka asetetaan 3,7 %:n maidolle. Se oli tuotantovuonna 1995/96 309,8 ecua per tonni (1,82 mk/kg) ja on sama myös tuotantovuonna 1996/97. Sisämarkkinoiden hintatasoa säädellään tulleilla, vienti-

tuella sekä voim ja maitojauheen interventio-ostoilla ja yksityisen varastoinnin tuella.

GATT-sopimuksen seurauksena varsinaista kynnyshintaa ei ole ja muuttuvat tuontimaksut on korvattu kiinteillä tulleilla. Mikäli maailmanmarkkinahinnat kuitenkin laskevat huomattavasti (10 % alle ns. liipasinhinnan, trigger price), EU:lla on mahdollisuus ottaa käyttöön lisätulli kotimarkkinoiden hintatason turvaamiseksi.

Maidon tuotantoa rajoitetaan kansallisilla maitokiintiöillä. Kiintiön ylittävistä maitomäärästä joutuu maksamaan kiintiömaksua (additional levy), joka on 15 % suurempi kuin tavoitehintaa. Kiintiöiden ylitys voidaan tasata koko maan tasolla ja meijeritasolla, jolloin kiintiönsä ylittäneiden maidontuottajien kiintiömaksua voidaan alentaa. Maakohtaisen kiintiömaksun maksavat kuitenkin aina kokonaisuudessaan tilakohtaisen kiintiönsä ylittäneet tuottajat.

Viljan hinta

Viljan hintajärjestelmään kuuluivat aikaisemmin tavoitehintaa, interventiohintaa ja kynnyshintaa. Vuonna 1993 käynnistettiin MacSharry-reformi, joka on pudottanut tavoitehintaa asteittain lähelle viljan maailmanmarkkinahintaa. Tulonmenetykset on korvattu viljanviljelijöille suorana hehtaaritukena.

Markkinavuonna 1995/96 viljan (paitsi kauran) interventiohintaa oli 119 ecu/tonni (0,71 mk/kg). Hintaa on sama myös markkinavuonna 1996/97.

Hehtaarituki määräytyy alueen keskimääräisen hehtaarisadon mukaan ja se oli noin 54 ecu/tonni vuonna 1995/96. CAP-reformi on nyt saatettu loppuun. On olemassa paineita jatkaa uudistusta alentamalla edelleen interventiohintaa, koska eräiden arvioiden mukaan GATT-sopimusta ei voida muutoin toteuttaa.

Tuontiviljan hintaa korotetaan nyt EU:n hintatasolle tulleilla, joita alennetaan 36 % vuodesta 1995 vuoteen 2001. Tulli lasketaan kertomalla viljan interventiohintaa 1,55:llä, mistä vähennetään edustava tuontihinta. Markkinavuonna 1996/97 alin tuontihinta on siten noin 185 ecu/tonni. Järjestelmä koskee mm. vehnää, ruista ja ohraa. Kauran tulli on kiinteä, eikä siten muutu maailmanmarkkinahintojen muuttuessa.

Naudanliha

Naudanlihan interventiohintana on 347,5 ecu/100 kg (teuraspaino, laatuluokka R3). Interventio-ostoihin ryhdytään, jos markkinahinta painuu selvästi alle interventiohinnan. Hintojen säätelyssä käytetään lisäksi vientitukimaksuja ja tulleja. Kiinteä tullitariffi on määrätty eläinlajeittain ja ruhonosittain. Prosenttitullin lisäksi peritään yleensä ecu-määräisiä tulleja, joita alennetaan viiden vuoden (sopeutumisjakson) kuluessa.

Sianliha

Sianlihan hinnan asetannan ja säätelyn perusteena on ajatus, että sianliha on viljan jatkojalostusta. Hinnan tulee periaatteessa riippua rehun hinnasta. Siihen vaikuttaa puolestaan huomattavasti rehuviljan hinta.

Sianlihan osalta määrätään perushinta (150,94 ecu/100 kg talousvuonna 1996/97), joka vastaa tavoitehintaa. Sisämarkkinoiden hintaa säädelään tuontisuojalla, vientituella ja yksityisen varastoinnin tuella.

GATT-sopimuksen seurauksena vanha sulkuhintaan ja muuttuviin tuontimaksuihin perustuva tuontisuoja on korvattu tulleilla. Vientituen suuruus pyritään kiinnittämään suhteellisen pitkälle aikavälille kerrallaan, mutta sitä voidaan myös vaihdella useammin markkinatilanteen niin vaatiessa.

Kananmunat

Kananmunien osalta hintajärjestelmä on sama kuin sianlihan hintajärjestelmä. Aikaisemmin käytössä olleet sulkuhintaan perustuvat tuontimaksut on korvattu tulleilla.

10.2. Vihreä ecu

Valuuttakurssien muutosten takia EU:ssa ajautettiin käyttämään ns. vihreää ecua laskettaessa maatalouden tukia. Vihreästä ecusta luovuttiin vuonna periaatteessa vuonna 1995, mutta käytännössä se jäi vielä jäljelle. Tuet maksetaan

edelleenkin kiinteän (vihreän) ecu-kurssin mukaan. Se voi poiketa markkinakurssista valuuttojen kellunnan takia. Siitä voi aiheutua käytännön ongelmia ulkomaankauppaan. Tavaroita voidaan kierrättää niiden maiden kautta, joissa tuki on korkein.

Tämän ongelman poistamiseksi vihreitä ecu-kursseja muutetaan jatkuvasti niin, ettei valuuttakurssien poikkeama vihreästä ecusta olisi suurempi kuin 5 %-yksikköä. Mikäli jokin valuutta jää vaihteluvälin alapuolelle, se devalvoidaan. Vastaavasti jonkin valuutan ylitettyä 5 %:n rajan vähintään viitenä kymmenen päivän jaksona, valuutta revalvoidaan puolella vaihteluvälistä. Negatiivisten ja positiivisten poikkeamien summa saadaan siten jälleen pienemmäksi kuin viisi prosenttiyksikköä.

Vuoden 1994 lopussa (21-30.12. välisenä aikana) ecun kaupallinen kurssi oli 5,81 Suomen markkaa ja sen mukaan vihreän ecun kurssiksi vahvistettiin $ecu = 5,81 \text{ mk}$ (aluksi $ecu = 7,02$, mutta kun järjestelmää korjattiin helmikuun alussa 1995, kurssiksi tuli mainittu 5,81). Suomen markka heikkeni kuitenkin heti vuoden 1995 alussa niin paljon, että se devalvoitiin helmikuun alussa ja uudeksi vihreäksi ecu-kurssiksi tuli 5,88 mk. Siinä se pysyi aina vuoden 1996 kevääseen, vaikka välillä markka vahvistui jopa 5 % yli tämän kurssin, mutta ei riittävän pitkäksi aikaa, jotta markan vihreä ecu-kurssi olisi jouduttu revalvoimaan.

Keväällä 1996 markka heikkeni huomattavasti ja ecu-kurssi oli alimmillaan 6,05 mk. Vihreä ecu devalvoitiin neljä kertaa, huhtikuun 5,898:sta toukokuun 6,028:aan. Markka vahvistui kuitenkin syksyllä uudelleen noin 5,8 markkaan, missä se oli ollut jo parin vuoden ajan, mutta vihreän ecun kurssi on pysynyt 6,028:ssa. Maksatukset tapahtuvat joko heinäkuun alun tai joulukuun lopun kurssien mukaan.

Vihreän ecu-kurssin mukaan maksetaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaiset tuet, joten kurssin pysyminen markkinakurssia korkeampana on hyödyttänyt Suomen viljelijöitä jossain määrin. Varsinaiset markkinahinnat määräytyvät kaupallisten kurssien mukaan, joten ne eivät ole reagoineet vihreän ecu-kurssin muutoksiin.

11. Tuotantopolitiikka

11.1. Tuotantotavoitteet

Tuotantopolitiikka on muodostunut tuotantotavoitteista ja niiden saavuttamiseen tarkoitettuista keinoista. Tuotantopolitiikan tehtäviin kuuluu määrittää tuotantotavoitteet ja ohjata tuotantoa niin, että tavoitteet saavutetaan. Suomen tuotantotavoitteet on johdettu huoltovarmuudesta. Taustalla on ollut ajatus, että maan tulisi olla omavarainen kaikissa olosuhteissa.

Suomen liityttyä EU:iin, tavoitteet ovat osittain muuttuneet. Toki omavaraisuus on edelleen tavoitteena, vaikka voidaankin kysyä, eikö EU pysty turvaamaan Suomen elintarvikehuoltoa. Suomi on kuitenkin EU:n periferiassa, joten huoltovarmuus ei ole välttämättä turvattu. Oma- varaisuutta ei voida enää kuitenkaan asettaa samalla tavalla tavoitteeksi kuin aikaisemmin. Suomen on sopeuduttava EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan. Se ei kuitenkaan estä ylläpitämistä omaa huoltovarmuutta, joka takaa elintarvikkeiden saannin kaikissa oloissa. Varastointia voidaan jatkaa ja tuotantokiintiöt sallivat pitää kulutusta vastaavan tuotantotason, jopa sitä hieman suuremman.

Tuotantotavoitteet ovat yleensä määräytyneet maatalouskomiteoiden tai vastaavien toimikuntien esitysten mukaan. Vuonna 1996 maa- ja metsätalousministerin johdolla työskennellyt maatalouspoliittinen työryhmä esitti tavoitteeksi kansallisten tuotanto-oikeuksien täysimääräisen hyödyntämisen. Suomen EU-neuvotte- luissa saavuttamat tuotanto- ja tukipalkkiokiintiöt vastaavat suurin piirtein ennen jäsenyyttä vallinnutta tuotantovolyyymia. Työryhmä katsoi, että erityisesti huoltovarmuuden perustana on ylläpidettävä riittävää kotimaista peruselintarvikkeiden tuotantoa. Elintarvikehuolto on työryhmän mukaan varauduttava turvaamaan vähintään kahden peräkkäisen heikon satokauden varalta.

11.2. Tuotannon rajoittamistoimet

Ennen integraatiota Suomessa oli käytössä maidon ja kananmunien kaksihintajärjestelmät sekä

kesannointi. Ne olivat lähes pakollisia tuotannonrajoitusjärjestelmiä. Integraation seurauksena kananmunantuotannon kaksihintajärjestelmä poistui, mutta maidon kiintiöinti jäi samoin kuin kesannointikin.

Ylituotannon vähentämiseksi oli käytössä erilaisia vapaaehtoisia järjestelmiä, jotka koskivat joko koko maataloustuotantoa tai maidon, sianlihan tai kananmunien tuotantoa. Tuotannosta luopumisesta tai tuotannonvähentämisestä maksettiin palkkiota. Näitä sopimuksia on vielä jäljellä ja korvaukset maksetaan kansallisista varoista.

EU-säädösten mukaisella maatalouden varhaiseläkejärjestelmän eli luopumistuen tavoitteena on alentaa viljelijöiden keski-ikää ja kasvat- taan tilakokoa. Mikäli tilalla ei ole jatkajaa eikä muitakaan sopivia jatkajia löydy, voi pellot luovuttaa myös muuhun käyttöön tai metsittää. Viljelijä voi sitoutua myös jättämään pellot pysyvästi viljelemättä. Tukea voivat saada 55-64 -vuotiaat viljelijät, jotka lopettavat pysyvästi kaupallisen maatalouden harjoittamisen. Vakavien vaikeuksien tukipaketin mukaan A ja B-tukialueilla voidaan myöntää yli 10 vuotta viljelleelle viljelijälle kertakorvauksena viljelyn lopettamisesta (myymällä tilansa, maansa ja maitokiintiönsä). Vuosiksi 1997-99 myönnettävän tuen enimmäismäärät ovat: maitokiintiön myynti (1 mk/l), viljelykelpoisen maan myynti 5 000 mk/ha ja karjan myynti 3 000 mk/eläinyksikkö.

Maidon kaksihintajärjestelmä

Maidon kaksihintajärjestelmä tuli voimaan vuoden 1985 alussa. Kullekin tilalle asetettiin kiintiö, jonka suuruus määräytyi vuosien 1981/82 ja 1982/83 meijerimaidon tuotantomäärien mukaan (niistä suurimman mukaan). Tilakohtaisten kiintiöiden summa ylittää tällä hetkellä voimassa olevan maakohtaisen kiintiön, 2 315 milj. litraa arvioiden mukaan 5-6 %, millä määrällä kaikkia tilakohtaisia kiintiöitä aiotaan leikata huhtikuun alusta 1997. Maakiintiö on kasvanut 28 milj. litraa SLOM- eli paluukiintiöiden takia. Kiintiöitä voi ostaa ja myydä. Hallitus on kuitenkin suunnitellut muuttua järjestelmää uudelleen hallinnolliseksi, jotta voitaisiin alentaa kustannuksia, joita kiintiöiden ostaminen aiheuttaa tuotantoa laajentaville maito- tiloille.

Mikäli tilan meijeriin lähettämä maitomäärä ylittää kiintiön, yli menevältä osalta peritään kiintiömaksua, jos kansallinen kiintiö ylittyy. Näin ei ole kuitenkaan tapahtunut Suomessa, joten tilat ovat voineet toistaiseksi ylittää kiintiönsä korvauksella. Kiintiömaksu maakiintiön ylityksestä on 115 % ohjehinnasta. Maksu voidaan tasata tilojen välillä. EU:ssa kiintiövuosi on huhtikuun alusta maaliskuun loppuun.

Kesannointi

CAP-reformiin liittyy pakollinen kesannointi, jonka suuruus oli 10 % peltokasvialasta vuonna 1996. Sen lisäksi viljelijä voi kesannoida vapaaehtoisesti enintään yhtä suuren alan kuin jolle hän hakee peltokasvien tukea. Täten kesantoala voi olla korkeintaan puolet pelto-kasvialasta. Ylimääräisen kesannon palkkio on sama kuin velvoitekesannon. Aikaisemmin käytössä ollut kiertävä kesannointi poistui vuonna 1996.

Vuonna 1997 pakollinen kesannointi on vain 5 % peltokasvialasta. Syynä tähän oli viljan niukuus vuoden 1996 alkupuolella ja maailman viljavarojen hälyttävä pieneneminen.

11.3. Pellonmetsitys

Suomessa on jo pitemmän ajan tuettu peltojen metsittämistä tavoitteena vähentää maatalouden ylituotantoa. Tämä toiminta jatkuu EU:n puitteissa. Metsitettävän alan on oltava vähintään 1 hehtaari ja sen on pitänyt olla tuotantokäytössä edeltävänä kasvukautena sekä viljelty myös vuonna 1991 (tai hoidettu kesantona). Metsitykselle on joitakin rajoituksia. Hyviä peltoja tai toisille maataloille lisämaaksi sopivia peltoja ei tulisi metsittää eikä myöskään viljelyaukeiden keskellä sijaitsevia peltoja.

Tukea maksetaan kolmeen eri tarkoitukseen:

1. Metsityskustannuksiin, jolloin
 - taimet, heinätorjunta-aineet, yms. korvataan kokonaan,
 - suunnittelu- ja työnjohtokustannukset korvataan kokonaan ja
 - työkustannuksista korvataan 30-75 % alueesta riippuen.

2. Metsityksenhoitopalkkiona maksetaan kahden ja neljän vuoden jälkeen kertakorvauksena 500 mk/ha.
3. Korvausta menetetyistä maataloustulosta maksetaan viljelijälle, joka saa vähintään 25 % kokonaistuloistaan maataloudesta. Korvaus on 1,5-kertainen, jos viljelijä luopuu maataloudesta metsittämällä kaikki pellot tai jos metsittää vähintään 60 % pelloista ja ryhtyy päätoimisesti harjoittamaan metsätaloutta ja muuta elinkeinotoimintaa tilalla.

Tulonmenetykskorvaus on viljelijöille 1 400-1 150 mk/ha/vuosi alueesta riippuen ja muille metsittäjille 1 040-900 mk/ha/vuosi.

Tavoitteena on metsittää noin 10 000 ha vuodessa. Siitä aiheutuvat kustannukset ovat yhteensä noin 150 milj. mk, josta 50 milj. mk on metsityskustannuksia ja 100 milj. mk metsitystukea tulonmenetysten takia. Vuonna 1995 pellonmetsitystukea maksettiin noin 41 milj. mk, josta EU maksoi puolet.

11.4. Tuotannon tukeminen

Tuotantopolitiikka on ollut niin Suomessa kuin EU:ssakin pääasiassa tuotannonrajoittamista. On olemassa kuitenkin eräitä toimia, jotka tähtäävät tuotannon lisäämiseen. Tärkein niistä on naudanlihan tuotantotuki. EU:ssa maksetaan sonnilihan tuotantopalkkiota 90 ecua sonnia kohti kaksi kertaa eläimen elinaikana, 10 ja 22 kuukautisina. Vuodesta 1997 alkaen tukea maksetaan vain yhden kerran eläimen elinaikana.

Varsinaista lihakarjan pitoa tuetaan maksamalla ns. emolehmäpalkkiota. EU:ssa emolehmäpalkkiota maksetaan niille tiloille, jotka tuottavat pelkästään naudanlihaa tai maitokiintiö alle 120 000 kg vuodessa. Palkkion suuruus on 145 ecua/emolehmä vuonna 1996. Kansallisista varoista voidaan maksaa lisäksi 30 ecua/emolehmä.

Uuhipalkkiona maksettiin 16,90 ecua/eläin sekä LFA-alueilla lisätukena noin 6,64 ecua/eläin.

Luonnonmukainen viljely palvelee osittain tuotannonrajoittamista, joskin sen päätavoite on ympäristöpoliittinen. EU tukee luonnonmukaista viljelyä suurin piirtein samoin perustein kuin Suomi ennen liittymistä EU:iin (ks. luku 13).

Näiden lisäksi on olemassa joukko tukimuotoja, joiden perusteella tukea voi saada mm. siipikarja-, hevos-, poro- ja mehiläistaloutta varten.

12. Rakenteen kehittäminen

Maatalouden rakenteen kehittämistä pidetään välttämättömänä ehtona, jotta sopeutuminen EU:iin voisi tapahtua edes tyydyttävästi. Ennen muuta yrityskoon kasvattaminen on tarpeellinen, sillä siten voidaan alentaa tuotantokustannuksia. Tilakoon kasvaessa työn käyttö tuotettua yksikköä kohti pienenee ja pääomakustannuksissa saadaan myös säästöjä, kun koneita ja laitteita voidaan käyttää aikaisempaa enemmän. Kotieläinrakennukset tulevat halvemmiksi eläinyksikköä kohti yrityskoon kasvaessa.

Rakenteen kehittämiseen kuuluu myös viljelijöiden yhteistyön kehittäminen. Tilojen yhdistäminen ei ole aina mahdollinen, mutta yrityskoon kasvattamisesta vastaavia etuja voidaan saavuttaa myös koneiden yhteiskäytöllä erityisesti peltoviljelyssä. Yhteistoiminta voi olla myös kustannuksia säästävää tuotantotarvikkeiden hankinnassa ja tuotteiden markkinoinnissa.

EU tukee rakennekehitystä, mutta ylituotannon takia ehtona on useimmiten, etteivät tuetut investoinnit lisää tuotantokapasiteettia. Siirtymäkaudella sallitaan kuitenkin Suomessa yrityskoon kasvattaminen, sillä tilamme ovat aivan liian pieniä kilpailemaan EU:n yhteisillä maatalousmarkkinoilla. Liittymissopimuksen maidon- ja lihantuotannon kiintiöt asettavat koko maata koskevat rajat. Valtiontalouden asettamat mahdollisuudet rajoittavat toisaalta avustusten ja lainojen käyttöä.

Rahoituksen lähteen mukaan investoinnit ovat joko osittain EU-rahoitteisia tai kokonaan kansallisesti rahoitettavia. EU-osarahoitteisia investointitukia ovat:

1. tavoite 5a-mukainen investointituki (maaseudun kehityksen edistäminen nopeuttamalla maatalouden rakenteiden mukauttamista)
2. nuorten viljelijöiden käynnistystuki

Kansallisesti rahoitettavia investointitukia ovat:

1. liittymissopimuksen nojalla maksettava investointituki sika-, broileri- ja kananmunantuotannolle
2. 141 artiklaan perustuva korotettu investointituki
3. varsinainen kansallinen investointituki maaseutuelinkeinolain (MEL) nojalla.

12.1. EU-osarahoitteinen tuki

EU:n käyttämän investointituen tarkoituksena on erityisesti tuotantokustannusten alentaminen, tuotteiden laadun parantaminen ja tuotannon suuntaaminen markkinoiden kysynnän ja tarjonnan mukaan. Tuotannon monipuolistamista tuetaan myös. Tavoitteena on edelleen elin- ja työolojen parantaminen, karjankasvatusyritysten hygienian parantaminen ja ympäristönsuojelun parantaminen.

Investointitukia myönnetään myös pienyritystoimintaan, jalostukseen ja markkinointiin sekä ammattikoulutukseen. Rahoituksen niukkuuden takia EU-osarahoitteinen investointituki Suomessa kohdistettiin vuonna 1996 valtion lainoina lypsykarjatiloilta sekä porotalouden kehittämiseen. EU:n osarahoittaman investointituen tekeminen täytäntöönpano tapahtuu Suomessa maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain (1303/94) nojalla.

EU:n osarahoittaman investointituen ehtona on, että

- a) viljelijä harjoittaa maataloutta päätoimisesti, mutta myös osa-aikaviljelijä voi saada tukea, jos
 - viljelijän kokonaistuloista on vähintään 50 % maa- ja metsätaloudesta, matkailusta, käsityöammateista tai tuetusta maaseutuympäristön hoidosta,
 - viljelijän kokonaistuloista vähintään 25 % on suoraan maataloudesta, tai
 - viljelijä käyttää vähintään puolet kokonaistyöajasta maatilalla,
- b) viljelijä laatii tilan kehittämissuunnitelman,
- c) omaa riittävän ammattitaidon, ja
- d) sitoutuu pitämään ehtojen mukaista kirjjanpitoa.

Investointituen saamiselle on asetettu eräitä

rajoituksia. Maidontuotannon investointien osalta lypsylehmiä saa olla investoinnin jälkeen enintään 50 lehmää/henkilötyövuosi ja 80/tila. Naudanlihantuotannossa tilalla saa olla enintään 2 ky/rehuhehtaari. Sika- ja siipikarjataloudessa ja kananmunantuotannossa tukea myönnetään 5 vuoden siirtymäkauden aikana sikatalouden laajennusinvestointeihin sekä siipikarjatalouden ja kananmunantuotannon kaikkiin investointeihin. Kokonaistuotanto ei saa kasvaa ja tuotantokapasiteetille asetettuja tilakohtaisia rajoituksia on noudatettava. Sikatilalla on voitava tuottaa vähintään 35 % tarvittavista rehuista.

Tuen määrät

Investointitukea voidaan myöntää avustuksena, korkotukena tai näiden yhdistelmänä. Tukea myönnetään investointeihin, jotka ovat kuuden vuoden aikana enintään 90 000 ecua henkilötyövuotta kohti tai 180 000 ecua tilaa kohti. Tuen määrä kokonaisinvestoinneista saa olla enintään

- a) LFA-alueilla
 - 45 % kiinteän omaisuuden investoinneista
 - 35 % muista investoinneista
- b) muilla alueilla
 - 35 % kiinteän omaisuuden investoinneista
 - 20 % muista investoinneista.

Tuettavan henkilön tulee olla pääsääntöisesti alle 55 vuotias. Nuorille viljelijöille (alle 40 vuotta) voidaan myöntää lisätukea enintään 25 % tuen enimmäismäärästä. Hänellä on oltava riittävä ammatillinen pätevyys.

Nuorten viljelijöiden tuki

Sukupolvenvaihdoksen edistämiseksi ja yleensäkin viljelijäväestön ikärakenteen parantamiseksi on Suomessa tuettu nuoria viljelijöitä heidän ryhtyessään viljelemään omaa tilaansa. Uuden tilan haltuunottaminen tai perustaminen vaatii tilan lunastamista sisaruksilta tai kokonaan sen ostamista, jolloin nuori viljelijä joutuu tavallisesti ottamaan suuren velan. Tätä liikkeellelähtöä on edesautettu ns. käynnistystuella. Järjestelmä on käytössä myös EU:ssa ja EU tukee sen maksamista.

Nuorelle (alle 40-vuotias) viljelijöille voidaan

antaa kehittämissuunnitelman edellyttämiin investointeihin lisätukea enintään 25 % normaali-tukea enemmän. Vuosina 1995 ja 1996 nuorten viljelijöiden lisätuki on avustusta, mikä merkitsee LFA-alueilla 10 %-yksikön ja muualla maassa 8 %-yksikön korotusta normaaliin enimmäis-tukeen. Ehtona on, että nuori viljelijä aloittaa tilanpidon päätoimisena viljelijänä tai oltuaan osa-aikaisena viljelijänä ryhtyy harjoittamaan maataloutta päätoimisesti. Hänellä tulee olla ammatillinen pätevyys viimeistään kahden vuoden kuluttua aloittamishetkestä.

Vakavien vaikeuksien neuvotteluratkaisuum sisältyy myös komission päätös siitä, että nuorten viljelijöiden käynnistukea voidaan maksaa avustuksena A ja B-tukialueilla perustuen lisäksi enintään 30 000 mk, mutta kuitenkin enintään 35 % toiminnan aloituskustannuksista.

12.2. Kansallinen rahoitus

Maaseutuelinkeinolaki oli ennen EU:iin liittymistä keskeinen maatalouden rakenteen kehittämisen väline. Se on uudistettuna voimassa edelleen ja sen myötä myös kehittämisrahasto, jonka kautta hallinnoidaan myös EU:n kautta tuleva rakenne-tuki.

Maaseutuelinkeinolin mukainen maaseutu-elinkeinojen tukeminen on mahdollista myös EU-jäsenyyden aikana. Lain puitteissa on mahdollisuus myöntää investointi-, käynnistys- ja kehittämisavustuksia sekä myöntää lainaa mm. käyttö-omaisuusinvestointeihin.

Kansallinen rakennetuki kohdistettiin vuonna 1996 liittymisopimuksen 140 artiklan nojalla sika- ja broilertalouden sekä kananmunantuotannon investointeihin. Tukea saadaan myös lypsykarja-tilojen uudisrakennus- ja laajennusinvestointeihin, mikäli hakijan henkilötyöyksikköä kohden laskettu työtulo maatilalta ylittää 156 000 mk/vuosi. Lypsykarjatilojen investointiavustukset hoidetaan pääosin EU-osarahoitteisina.

Tuki ohjattiin siten maidontuotantotilojen yrityskoon olennaiseen kasvattamiseen (vähimmäiskoko uudisrakennuksissa 25 lypsylehmäpaikkaa ja peruskorjauksen jälkeen vähintään 20 paikkaa). Syksyllä 1996 navettainvestointien tuen kansallisia edellytyksiä lievennettiin siten, että

peruskorjauksen tai laajennuksen jälkeen tuotantorakennuksessa on oltava vähintään 15 lehmäpaikkaa ja Lapissa ja saaristoalueilla vähintään 12 lehmäpaikkaa. Muun nautakarjan osalta tukea myönnetään vain olemassaolevien rakennusten laajentamiseen ja peruskorjaukseen.

Kansallista rakennetukea ohjataan porsas- tuotanto- ja lihasikatiilojen olennaiseen laajentamiseen. Uudisrakennuksissa ja laajennuksien jälkeen rajoina on vähintään 300 lihasikapaikkaa tai 50 emakkoa kuitenkin enintään 3 000 lihasikapaikkaa tai 400 emakkoa.

Broilertuotannossa tuetaan 7 500-75 000 broilerpaikan investointeja. Häkkikanaloiden muuttamista lattiakanaloiksi tuetaan 2 000-30 000 kana- paikan rakennuksissa. Lisäksi kansallista rakennetukea ohjataan mm. ympäristönsuojelun edistämiseen, lisäämään hankintaan, perinneympäristön vaalimiseen sekä asuin- ja työympäristön parantamiseen.

Varsinaisen maatalouden ulkopuolisten ns. maaseutuelinkeinojen tukemiseen voidaan myöntää avustuksia ja lainoja. Tukea on annettu maatalouden yhteyteen perustettavaa, viljelijöiden harjoittamaa yritystoimintaa varten. Rahoitusta saavat yritykset, joita hoidetaan joko oman perheen työllä tai joihin on palkattu enintään 2-3 vuosityöpaikkaa vastaavasti ulkopuolista työvoimaa. Tärkeimpiä tuettuja toimialaryhmiä ovat olleet pienteollisuusyritykset ja erilaiset työliikkeet (noin kolmannes hankkeista), puutarha-, kasvihuone- ja muu erikoisviljely (runsaat 20 %), maatilalomailu-, hevostalous- ja muuhun vapaa-ajan toimintaan liittyvät yritykset (noin viidenes) sekä turkistarhaus, kalanviljely ja mehiläistenhoito.

Vakavien vaikeuksien investointituki

Vakavien vaikeuksien (artikla 141) neuvottelutulokseen liittyi kotieläintalouden investointituki- ohjelma. Sen perusteella investointeihin voi saada avustusta enintään 50 % kokonaiskustannuksista sika-, siipikarja ja muna-alan tilojen osalta ja enintään 75 % muiden tilojen osalta. Ehtona on, että kokonaistuotantokapasiteetti ei kasva näiden investointien takia. Laki sallii tuen myöntämisen myös tuotannon monipuolistamiseen tai

tuotantosuunnan muuttamiseen. Tukea voi saada takautuvasti vuodesta 1995 alkaen. Takautuvasti tuettavissa hankkeissa tuki jää 25-30 % pienemmäksi kuin vuonna 1997 käynnistyvissä hankkeissa pellon ostoa lukuunottamatta.

12.3. Investoinnit vähäisiä

Maatalouden investoinnit ovat pudonneet alle puoleen siitä, mitä ne olivat 1980-luvun lopulla (ks. taulukko 1). Syynä ovat olleet yleinen lama ja epävarmuus integraation vaikutuksista. Sen lisäksi kansallisen investointiohjelman laatiminen on ollut hidasta ja käytettävissä olevat varat vähäiset. Vuonna 1995 maatilatalouden kehittämisrahastosta käytettiin vain 46 milj. mk, kun aikaisempina vuosina käyttö oli ollut 600-700 milj. mk. Vuodelle 1996 siirtyi peräti 1 112 milj. mk.

Vuoden 1996 aikana investointitoiminta on kuitenkin elpynyt. Vakavien vaikeuksien investointituki on rohkaissut monia uudistamaan ja laajentamaan tuotantorakennuksiaan. Varoja käytettiin vuonna 1996 arvion mukaan noin 657 milj. mk. Siitä huolimatta vuodelle 1997 siirtyi jälleen huomattava määrä varuksista, vajaa 700 milj. mk, joten vuoden 1997 investointisuunnitelmat ovat toteutettavissa. Vakavien vaikeuksien tuki voi kuitenkin houkutella aikaisempaa suurempiin investointeihin ja siten määrärahojen niukkuuteen. Pitemmällä aikavälillä kehittämisrahaston käytössä olevat varat vähenevät huomattavasti, mikä voi aiheuttaa ongelmia rakenteen kehittämisessä.

13. Ympäristöpolitiikka

Suomen liittymissopimus EU:iin sisältää mittavan ympäristötuen, yhteensä noin 1,6 mrd. mk, josta EU maksaa puolet. Tukea maksetaan hehtaarikorvauksena kaikille niille tiloille, jotka tekevät ympäristöhoito-ohjelman. EU:n ympäristöohjelmien mukaan tukea maksetaan niille ohjelmille, joiden tarkoituksena on vähentää maatalouden ympäristölle aiheuttamaa kuormitusta ja edistää maaseutumaiseman ylläpitämistä.

Suomessa tehtävien ympäristönhoito-ohjelmien tarkoituksena on estää ravinteiden huuhtoutumista vesistöihin ja pohjavesiin, vähentää karjanlannasta peräisin olevia ammoniakkipäästöjä sekä pitää maataloustuotteet mahdollisimman puhtaina. Maatalousmaiseman hoitoon kiinnitetään myös huomiota.

Vuonna 1995 noin 78 000 viljelijää sitoutui perustukeen ja vuonna 1996 lukumäärä nousi 82 000 maatalaan, mikä on noin 80 % aktiivituloista. Sitoumukset koskevat noin 1,8 milj. ha eli 90 % viljelyalasta. Laajuustavoite on arviointiryhmän mielestä saavutettu.

Vuonna 1996 ympäristötuki jakaantui seuraavasti:

– perustuki	1 376 milj.mk
– luomutuki	164 milj.mk
– muut	38 milj.mk

yhteensä 1 578 milj.mk

Ympäristöohjelma tulee vaikuttamaan erityisesti vesistöjen tilaan. On arvioitu, että vesistöjen ravinnekuormituksesta kokonaisfosfori vähenee 40 %, liuennut fosfori 25 %, kokonaisytyppi 30 % ja eroosio 40 %. Perustuen ja erityistuen vaikutus on suurin piirtein arvioitu olevan yhtä suuri, kuitenkin niin että perustuki vähentää typpikuormitusta enemmän kuin erityistuki, kun taas erityistuki vähentää enemmän liukoisen fosforin aiheuttamaa kuormitusta. Torjunta-aineiden huuhtoutumisriskit vähenevät 30-40 %.

Ympäristöasioissa on tapahtunut asennemuutos. Tehtyjen selvitysten mukaan maatalouden ympäristöohjelmasta tiedottaminen on lisännyt huomattavasti viljelijöiden tietämystä ympäristöasioista ja ympäristön kannalta oikeasta maatalan hoidosta.

13.1. Ympäristötukivaatimukset

Viljelijä, joka tekee ympäristönhoito-ohjelman, saa tukea, jolla korvataan ympäristönsuojelusta aiheutuvat kustannukset tai tulonmenetykset sekä turvataan viljelijöiden toimeentulo. Ympäristöohjelman mukaista tukea hakevan on oltava alle 65 vuotias ja asuttava vakinaisesti Suomessa. Tilalla on oltava vähintään 3 ha viljeltyä peltoa (puutarhatilalla 0,5 ha). Tukea maksetaan

säännöllisessä viljelyssä olevalle pellolle ja myös vuoden 1991 jälkeen raivatulle pellolle.

Viljelijä sitoutuu noudattamaan seuraavia ehtoja 5 vuoden ajan perustuen saamiseksi:

1. Maatilalle laaditaan ympäristönhoito-ohjelma 3 vuoden kuluessa.
2. Maatilalla käytettävät lannoitusmäärät eivät saa pääsääntöisesti ylittää tiettyjä perustasoja. A- ja B-alueilla on lannanlevitykseen oltava peltoa vähintään 1 hehtaari 1,5 kotieläinyksikköä (ky) kohti. Lanta ja virtsa on pääsääntöisesti varastoitava 12 kuukauden varastossa, eikä lantaa saa levittää lumiseen tai routaantuneeseen maahan. Kolmen vuoden siirtymäaika sallitaan.
3. Valtaojien ja vesistöjen varsille on jätettävä tai perustettava monivuotisen kasvillisuuden peittämät pientareet tai suojakaistat leveydeltään 1-3 metriä. Tämän on tapahduttava sitoutumista seuraavan kasvukauden loppuun mennessä.
4. A- ja B-alueilla on maatalan pelloista vähintään 30 % pidettävä kasvipeitteisinä tai kevennettysti muokattuina kasvukauden ulkopuolella.
5. Torjunta-aineita saa levittää vain käyttökoulutuksen saanut henkilö testatulla levityskalustolla (siirtymäkausi on 3 vuotta).
6. Maatilalla on ylläpidettävä viljelymaisemaa ja luonnon monimuotoisuutta.

Ympäristötuki voidaan periä takaisin, jos sitoumus peruutetaan kahden vuoden kuluessa sen antamisesta. Sitoumus raukeaa, kun viljelijä siirtyy luopumistuelle tai täyttää 65 vuotta, mutta tukea ei periä takaisin.

13.2. Ympäristötuen erityistukimuodot

Maatalouden ympäristönhoito-ohjelma on varsin laaja, sillä siihen kuuluu varsinaisen ympäristötuen lisäksi useita erityistukimuotoja. Ne on tarkoitettu vesien, luonnon ja maiseman monimuotoisuuden säilyttämiseen ja hoitoon. Suojavyöhykkeet, valumavesien käsittely ja lannan käytön tehostaminen suojelevat vesien puhtautta, joten niitä tuetaan. Luonnonmukainen tuotanto ja maataloustuotannon laajaperäistäminen vähentävät lannoitteiden ja muiden kemikaalien

käyttöä ja palvelevat siten ympäristön hoitoa. Maiseman ja luonnon monimuotoisuuden sekä perinnebiotooppien hoitoa tuetaan myös. Tukea voi saada myös alkuperäisrotujen kasvattamiseen.

Erityistukimuotoja on käytetty ennen muuta luomutuotantoon ja happamien sulfaattimaiden kalkitukseen. Niiden osuus maksetuista erityistuista oli noin 90 % vuonna 1995. Erityistukisopimuksia tehtiin noin 7 600. Ne kattoivat 100 000 ha eli 5 % viljelyalasta. Vuonna 1996 hakemukset kaksinkertaistuivat, mutta vain luonnonmukaisista tuotantoa ja siihen siirtymistä koskevia uusia sopimuksia voitiin valmistella määrärahan vähäisyyden takia.

Luomutuotanto

Luomutuotanto palvelee myös ympäristön hoitotavoitteita, sillä se edellyttää lannoitteiden ja torjunta-aineiden käytöstä luopumista. Sopimus luomutuotannosta on viisi vuotinen ja siihen liittyy kolmen vuoden siirtymäkausi, jonka aikana kaikki pellot on siirrettävä luomutuotantoon. Sen jälkeen niitä on viljeltävä luonnonmukaisen maataloustuotannon ehtojen mukaisesti koko sopimuskauden. Sopimukseen kuuluu viljelyskartta ja viljelykiertosuunnitelma. Viljelijältä edellytetään 3-5 päivän luomukoulutusta ja viljelijän on liityttävä valvontajärjestelmään. Tilalla tehdään vuosittain tarkastus.

Siirtymävaiheen tuki on:

- A-alue 1 800 mk/ha
- B-alue 1 600 mk/ha
- C-alue 1 400 mk/ha.

Siirtymäkauden jälkeen luomutuotannossa olevalle pellolle maksetaan tukea 700 mk/ha/vuosi. Tilalla tule olla sen lisäksi ympäristötuen perustuen sitoumus, minkä puitteissa maksetaan kyseinen perustuki.

Luomutuotannon tavoitteeksi on asetettu 120 000 ha peltoala vuosituhannen taitteeseen mennessä. Tämä on noin 5 % peltoalasta. Luomutuotanto ala on kasvanut hyvin voimakkaasti. Se nelinkertaistui vuodesta 1994 vuoteen 1996 mennessä. Luomusopimuksen tehneitä tiloja on noin 4 700, joilla on luomusopimuksen alaista peltoa 110 000 ha. Siitä on hyväksytty luomu-

tuotantoon 27 000 ha. Vuonna 1997 ei tehdä uusia sopimuksia lainkaan määrärahojen puutteen takia. On myös esitetty epäilyjä markkinoiden täyttymisestä liian nopean luomutuotannon lisääntymisen takia.

Suojavyöhykkeet

Ympäristöohjelmiin liittyy läheisesti sopimus suojavyöhykkeen perustamisesta ja hoitamisesta. Tavoitteena on vähentää kuormitusta vesistöihin ja pohjavesiin sekä elävöittää maisemaa, lisätä luonnon monimuotoisuutta ja edistää kalakantojen hoitoa. Ohjelman avulla voidaan palvella myös virkistyskäyttöä ja matkailua.

Suojavyöhykkeellä tarkoitetaan pellon ja vesistön välissä tai pohjavesialueella olevaa monivuotisen kasvillisuuden peittämää hoidettua aluetta, jota ei viljellä. Tällainen suojavyöhyke on hyödyllinen tai jopa tarpeellinen jyrkillä pelloilla, sortuvilla rantapelloilla tai tulvien alle jäävillä pelloilla.

Suojavyöhykkeen tulee olla vähintään 15 metriä leveä. Sillä ei saa käyttää lannoitteita eikä torjunta-aineita. Suojavyöhykkeellä ei saa laiduntaa eikä siltä saa korjata-rehua tai non food-tuotteita. Sopimuskausi on 20 vuotta ja sopimusalan on oltava vähintään 0,5 ha. Korvaus on enintään 3 600 mk/ha. - Ohjelma ei ole kiinnostanut kovinkaan paljon viljelijöitä.

Maisema ja luonnon monimuotoisuus

Maaseutumaiseman hoidon ja suojelun tarkoituksena on mm. avoimien peltomaisemien ylläpitäminen sekä maisemallisesti tärkeiden alueiden pensastumisen ja metsittymisen estäminen. Luonnon monimuotoisuuden hoitamisen tarkoituksena on säilyttää kunkin alueen maatalousympäristölle ominaiset luontotyyppit ja niiden eliöstö, erityisesti uhanalaiset lajistot ja elinympäristöt.

Ohjelma on saanut myönteisen vastaanoton. Vuonna 1996 vajaa 3 000 viljelijää haki avustusta luonnon monimuotoisuutta, maisemanhoitoa ja perinnebiotooppien hoitoa koskeviin hankkeisiin. Valitettavasti määrärahat eivät ole riittäneet kuin pieneen osaan näistä hakemuksista.

14. Sosiaalipolitiikka

EU:iin liittyminen ei muuttanut juuri lainkaan maataloustuottajia koskevaa sosiaalipoliittista lainsäädäntöä. Unionilla ei ole mitään yhtenäistä sosiaalipoliittista ohjelmaa vaan ainoastaan jossain määrin minimiluonteisia määräyksiä, jotka eivät vaikuta maamme sosiaalipolitiikkaan. Niinpä viljelijöiden sosiaaliturvan kehittäminen on edelleen maamme oma tehtävä.

Viljelijä on sekä yrittäjä että työntekijä. Yleiset työntekijää koskevat sosiaalipoliittiset lait eivät koske häntä, minkä takia on kehitetty omaa viljelijäväestön sosiaalilainsäädäntöä. Siitä on päätetty tavallisimmin maataloustuloneuvottelujen yhteydessä. Vastuu sosiaaliturvan kustannuksista jakautuu valtion ja viljelijöiden kesken. Tärkeimmät lait koskevat eläketurvaa, sairaus- ja tapaturmakorvausta, vuosilomaa ja sijaisapua.

Maatalousyrittäjien työeläke (MYEL) on lakisääteinen ja verrattavissa muiden sektoreiden työeläkkeisiin. Viljelijä maksaa vakuutusmaksua MYEL-työtulonsa perusteella, joka muodostuu pääasiassa tilan pinta-alan mukaan. MYEL-vakuutetuilla on oikeus mm. vanhuus-, varhennettuun vanhuus-, osa-aika-, työkyvyttömyys-, työttömyys- sekä yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Eläkkeen suuruus määräytyy viljelijän MYEL-työtulojen perusteella.

Valtio osallistuu viljelijöiden eläkkeiden rahoitukseen. Koska vakuutettujen lukumäärä on vähentynyt ja eläkkeitä saavien määrä on kasvanut, valtion osuus MYEL-eläkemenoista on nykyisin noin 80 prosenttia.

Vuonna 1996 MYEL-järjestelmän rahoitukseen tehdyt muutokset lisäsivät viljelijöiden omavastuuta järjestelmästä. Viljelijöiden eläkemenoja supistettiin valtion talousarviossa 150 milj. markalla.

Luopumistuki on Suomen sovellus EU:n yhteisestä viljelijöiden varhaiseläkejärjestelmästä. Sen tavoitteena on helpottaa ikääntyneiden viljelijöiden työtaakkaa ja nopeuttaa tilojen siirtymistä nuorempien viljelijöiden hallintaan.

Luopumistukea voi saada 55-64 -vuotias päätoiminen viljelijä. Hänen on tuen saamiseksi luovuttava maatalouden harjoittamisesta. Pellot vuokrataan tai myydään ensisijaisesti uudelle

viljelijälle tai lisämaaksi. Jos uutta viljelijää ei löydy, on mahdollista käyttää peltoja muuhun kuin maatalouteen tai jättää ne viljelemättä luopujan omistukseen.

Luopumistuen määrä vastaa likimain täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrää. EU korvaa järjestelmän kustannuksista noin puolet. Luopumistuen käyttö on alkuvaiheessa jäänyt oletettua pienemmäksi. Hakemusten määrä on ollut 1 500-2 000 viljelmää vuosittain, kun luopumistuki-ohjelmaa laadittaessa hakemuskäärän arvioitiin nousevan noin 3 000 viljelmään vuodessa.

Viljelijä saa sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä korvausta yleisen *sairausvakuutuslain* mukaan. Sairausvakuutuksen omavastuuajalta (9 päivää) on maksettu Mela-sairauspäivärahaa MYEL-vakuutetuille. Omavastuuajan korvaamisesta annettua lakia muutettiin marraskuussa 1996 siten, että päivärahan taso alennettiin 75 prosentista 70 prosenttiin maatalousyrittäjän työtulosta. Mela-päivärahaan asetettiin lisäksi kolmen päivän omavastuu-aika. Muutokset ovat saman suuntaisia kuin yleisen sairausvakuutusjärjestelmän päivärahaan aikaisemmin toteutetut muutokset. Lakimuutokset tulevat voimaan heinäkuun alussa 1997.

Vuonna 1982 tuli voimaan maatalousyrittäjien *tapaturmavakuutuslaki* (MATA). MATA-vakuutus liitetään automaattisesti MYEL-vakuutukseen. Vakuutetuilla on oikeus tapaturman ja ammattitautien seurauksena kulukorvauksiin, päivärahaan ja eläkkeisiin. Vakuutetuilta peritään vakuutusmaksu.

Marraskuussa 1996 eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen MATA-vakuutuksen muuttamisesta. MATA-maksussa otetaan vuodesta 1998 alkaen käyttöön bonusjärjestelmä, jossa korvatut tapaturmat tai ammattitaudit vaikuttavat vakuutusmaksua korottavasti. Pitemmällä aikavälillä järjestelyistä seuraa, että työvahingoilta välttyvät maatalousyrittäjät voivat saada vakuutusmaksuunsa alennusta nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Kotieläintaloutta harjoittavat viljelijät voivat saada vuosilomaa 22 päivää. Viljelijä voi joko järjestää tilansa lomituksen itse tai käyttää kunnan lomituspalveluja. Valtio hoitaa järjestelmän rahoituksen.

Viljelijä voi saada *sijaisapua* mm. sairauden, tapaturman, kuntoutuksen, asevelvollisuuden tai synnytyksen takia. Äitiysloman aikaista sijaisapua saa enintään 320 päiväksi. Viljelijältä peritään sijaisavusta maksu, joka on osin tasa-suuruinen, osin MYEL-työtulon määrään perustuva.

Viljelijöiden *työterveyshuolto* aloitettiin vuonna 1980. Työterveyshuolto on ennalta ehkäisevää terveydenhuoltoa ja siihen kuuluvat työpaikkaselvitykset ja terveystarkastukset. Viljelijä maksaa 50 prosenttia terveystarkastuksesta aiheutuvista kustannuksista ja Kansaneläkelaitos ja valtio vastaavat loppuista.

Sosiaaliturvamaksut maksetaan valtion budjetin kautta kokonaisuudessaan.

15. Toinen vuosi EU:ssa

Integraation suuret vaikutukset maatalouteen tapahtuivat melko nopeasti vuoden 1995 alussa. Maataloustuotteiden markkinahinnat alenivat värittömästi ja elintarvikkeiden hinnat reagoivat niihin varsin lyhyellä aikavälillä. Hinnat olivat asettuneet uudelle tasolle viimeistään vuoden 1995 loppupuolella.

Tuotannon reaktioita integraatioon saadaan odottaa useita vuosia, koska siirtymäkauden tuki alenee vielä jonkin verran. Viljelijät tietävät ehkä suurin piirtein, mikä tuotannon kannattavuus on tulevaisuudessa, mutta siitä huolimatta on olemassa epävarmuustekijöitä, jotka hidastavat loppullisten päätösten tekemistä. Vakavien vaikeuksien tuki Etelä-Suomeen oli yksi tällainen ongelma, jonka väliaikainen ratkaisu on vähentänyt epävarmuutta ainakin toistaiseksi.

Tuotannon muutokset ovat olleet vähäisiä. Se johtuu joko siitä, että kannattavuus ei ole pudonnut romahdusmaisesti, tai että tilannetta tarkkailaan. Ensimmäisenä vuonna rahatulot olivat mm. varastokorvausten takia tyydyttävät, mutta viime vuonna maataloustulo putosi jo alle aikaisempien vuosien tason.

Tulevaisuus näyttää huonolta siinäkin mielessä, että tuotantopanosten hinnat ilmeisesti nousevat hieman, mutta markkinahinnat jäävät todennäköisesti nykyiselle tasolle. EU:sta tulevat

tuet saattavat pienentyä jo ennen EU:n laajentumista ja viimeistään sen jälkeen.

Vuoden 1996 päähuomio keskittyi vakavien vaikeuksien tukien neuvotteluihin. Niihin valmistauduttiin huolella. Ministeriön rahoittamana on ollut käynnissä laaja Mateus-ohjelma, jonka puitteissa on tehty tutkimuksia integraation vaikutuksista ja tulevaisuuden näkymistä niin koko maan tasolla kuin alueellisesti. Laskelmat osoittivat selvästi, että ilman kansallista tukea Etelä-Suomen viljelijöiden tulot alenisivat hyvin voimakkaasti. Nämä näkymät olivat ilmeisesti tärkeimmät tekijät, jotka puolustivat tuen maksamista vuodesta 1997 eteenpäin.

Viljelijät olivat tyytymättömiä saavutettuun neuvottelutulokseen. Tuen taso ja kohdistuminen eri tuotantosuntiin ei tyydyttänyt kaikkia. Kotieläintuotannon tuen painottuminen pääasiassa investointitukiin aiheutti arvostelua. Siitähän eivät pääse hyötymään kuin vain ne viljelijät, jotka voivat investoida. Valtiontalous on kuitenkin suurempi rajoite tuen maksamiselle kuin mitä komission kanssa saatu neuvottelutulos.

Tuen väliaikaisuus vain vuoteen 2001 saakka aiheutti myös arvostelua, koska tuesta pitää neuvotella uudelleen. Maa- ja metsätalousministeri on kuitenkin lupailut tuen jatkuvan vielä tulevaisuudessakin. Näin ilmeisesti on asianlaita, sillä ilman sitä tuotantoedellytyksissä tapahtuisi äkinäinen muutos huonompaan.

Maitokiintiöiden leikkaustarve oli toinen puheenaihe vuonna 1996. Koska tilakohtaisten kiintiöiden summa ylittää Suomelle myönnetyn maakiintiön 5-6 %, kiintiöitä on leikattava viimeistään vuonna 1997. Keskustelua on herättänyt kysymys, pitäisikö viljelijöille korvata kiintiöiden leikkaus. Kysymys on edelleen avoin. Monet tuottajat toivoivat, että neuvotteluja asiasta tulisi jatkaa edelleen komission kanssa. Maakiintiötä ei ole ylitetty, joten tilakohtaisiin sakkoihin ei ole vielä jouduttu.

Elintarvikkeiden tuonti on säilynyt vuoden 1995 tasolla, joten pelko markkinoiden menettämisestä ulkomaisille tuojille ei ole toteutunut. Maahan tuodaan jonkin verran tuotteita, jotka syrjäyttävät kotimaista tuotantoa, mutta vienti niin jäsenmaihin kuin kolmansiiinkin maihin on jatkunut suotuisana, joten markkinat ovat säily-

neet tasapainossa. Kotimainen tarjonta ei ole vähentynyt ja kuluttajat suosivat kotimaisia tuotteita jopa aikaisempaa enemmän. Syynä lienee pelko ala-arvoisten elintarvikkeiden tuonnista Suomeen. Hullun lehmän tauti on eräs selitys kuluttajien kriittisiin asenteisiin. Kotimaisille tuotteille löytyy siis ostajia, vaikka niiden hinta olisi-kin ulkomaista korkeampi.

Elintarviketeollisuus on ainakin toistaiseksi selvinnyt hyvin integraation tuomista haasteista. Toimiala on tyytyväinen viennin kasvuun. Elintarviketeollisuuden edesottamuksia seurataan kotimaassa tarkasti, koska se on vastuussa tuottajille maksettavasta markkinahinnasta. Kovassa kilpailutilanteessa se voi polkea kotimaisia hintoja. Näin on tuskin kuitenkaan käynyt, vaikka esim. pientä kritiikkiä onkin esiintynyt.

Markkinoiden tyydyttävä tasapaino ei kuitenkaan vielä merkitse sitä, että maatalouden asema olisi vakiintunut. Tuki alenee vielä noin 1 300 milj. mk vuoden 1996 tasosta. Se on suoraan pois viljelijöiden tuloista, jotka jo vuonna 1996 alenivat alle 6,5 mrd. markkaan.

Integraation vaikutusten arviointi pyrkii kohdistumaan yksinomaan maatalouteen. Sen toi-

nen puoli on elintarvikkeiden hintojen laskun mukanaan tuoma ostovoiman ja hyvinvoinnin lisäys. Kuluttajat ovat tyytyväisiä integraation vaikutukseen tältä osin.

Kuluttajahinnat tasaantuivat uudelle alemmalle tasolle jo vuonna 1995. Vuoden 1996 aikana hinnat nousivat jonkin verran. Syitä on monia. Lihan markkinahinnat sekä tuontihinnat nousivat jonkin verran. Vihannesten hinnat ovat olleet selvästi korkeampia vuonna 1996 vuoteen 1995 verrattuna. EU:n sisäiset markkinat heijastuvat meille saakka.

Integraation seuraava vaihe on yhteinen valuuttaunioni (EMU) ja yhteinen raha (euro). Hallitus on vahvasti EMU:un liittymisen kannalla. Keskustelu on vilkasta ja asia jakaa kansaa kah-tia, puolesta ja vastaan. Maatalouden osalta EMU ei ilmeisesti tuo suuria ongelmia. Ainoita varsinaisia maataloutta koskevia asioita lienee kysymys, miten vihreät ecu-kurssit sovelletaan EMU:un. Onhan nykyinen vihreä ecu korkeampi kuin kaupallinen kurssi, joten maatalous voi menettää osan tuistaan, jos ne maksetaan euroina nykyisten vihreiden ecujen sijasta.

IV YHTEENVETO

Kansantalouden kasvu hiipui vuoden alkupuolella, mutta kääntyi sitten ripeään kasvuun. BKT:n kasvu jäi vain 2,5 %:iin, mikä oli aivan liian vähän työllisyyden oleelliseen parantamiseen. Näkymät vuodelle 1997 ovat kuitenkin positiiviset ja talouden kasvu nousee 4-5 %:iin.

Maatalouden osalta vuosi 1996 oli kahdenlainen. Vuoden sato oli hyvä ja kotieläintuotanto säilyi lähes entisellä tasollaan. Maataloustulo aleni kuitenkin huomattavasti edellisestä vuodesta. Syynä siihen on siirtymäkauden tukien aleneminen. Vuonna 1995 maksettiin lisäksi huomattavat varastojen arvojen alenemisen korvaukset, mikä nosti vuoden 1995 tuloja. Epävarmuus tulevaisuudesta jatkuu, mutta investoinnit ovat kuitenkin kasvaneet, joten kaikkea toivoa ei ole suinkaan menetetty.

Alkukesä 1996 oli sateinen ja viileä ja sato-toiveet olivat tällöin huonot. Elokuu oli sen sijaan hyvin kuiva ja lämmin, mutta ilmeisesti maatalouden kannalta hyvä, koska satotaso nousi normaalille tasolle. Viljasato nousi 3,7 mrd. kiloon ja kokonaissato rehuyksikköinä mitattuna 5 663 milj. ry:öön eli 3 % edellisvuotta korkeammaksi.

Viljelyalat nousivat edellisestä vuodesta lähes 10 %, mikä selittää kokonaissadon kasvun. Kesannointi väheni noin 10 %:iin koko peltoalasta. Suurimmillaan ennen integraatiota se oli noin 20 %. Kesannosta on vielä melkoinen osa vapaaehtoista kesantoa, sillä pienten tilojen takia pakollisen kesannon on arvioitu olevan vain noin 57 000 ha eli 3 % peltoalasta.

Kotieläintuotannossa jatkui aikaisempi kehitys. Maidontuotanto aleni noin 1,5 %. Maidontuottajia jää edelleen pois tuotannosta vuosittain noin 2 000. Maitotilojen kasvu on hidasta

kiintiöiden takia. Kiintiöitä tosin ostetaan, mutta tuottajille se on melkoinen investointi. Kiintiöiden hinnat ovat vaihdelleet noin 1,5:sta 4,5:een markkaan litralta.

Tilakiintiöiden summa ylittää liittymissopimuksen mukaisen maakiintiön 5-6 %. Tällä määrällä kiintiöitä tullaan leikkaamaan huhtikuun alussa 1997. Monet tuottajat toivoivat, että neuvotteluja asiasta tulisi jatkaa edelleen komission kanssa. Maakiintiötä ei ole ylitetty, joten tilakoh-taisiin korvauksiin ei ole vielä jouduttu.

Vielä on päättämättä, korvataanko kiintiöiden leikkaus tuottajille. Sen jälkeen on tarkoitus siirtä hallinnolliseen kiintiöiden kauppaan, jotta tuotantoa laajentavien maitotilojen kustannukset pysyisivät kurissa.

Sianlihan tuotanto kasvoi 3 % vuonna 1996. Markkinatilanne oli koko vuoden varsin hyvä. Markkinahinnat nousivat lähes koko vuoden ajan, kun lihan kysyntä siirtyi naudasta sianlihaan hullun lehmän taudin sekoittaessa naudanlihan markkinat EU:ssa.

Naudanlihan tuotanto sen sijaan säilyi lähes ennallaan. Hullun lehmän tauti ei ole vaikuttanut nautamarkkinoihin Suomessa. Siipikarjan lihan kulutus jatkaa kasvuaan, minkä turvin tuotantokin kasvoi noin 18 %.

Liha ulkomaankauppa on hieman lisääntynyt. Erityisesti sianlihaa viedään ja tuodaan. Tämä on seurausta integraation tuomasta vapaasta sisämarkkinakaupasta. Myös vienti Venäjälle on kasvanut.

Kuluttajahinnoissa ei tapahtunut suuria muutoksia ja niin myös kulutus pysyi vakaana muutamaa poikkeusta lukuunottamatta. Juuston kulutus kasvoi jonkin verran kuten edellisinä vuo-

sina. Samoin siipikarjanlihan kulutuksen kasvu jatkui voimakkaasti. Sen sijaan kananmunien kulutus aleni hieman. Vähittäishintojen nousu lie-nee ollut syynä tähän laskuun. Se puolestaan johtui markkinahintojen noususta, mikä olikin odotettavissa, sillä markkinahinnat olivat olleet hyvin matalat.

Maataloustulo aleni alustavan arvion mukaan noin 7 % eli 6,6 mrd. markkaan. Tämä johtui pää-asiassa tukien putoamisesta noin 1,0 mrd. mar-kalla. Markkinahinnoin laskettu maataloustulo kasvoi noin 0,6 mrd. mk. Siihen vaikutti erityisesti viljan markkinoille tulleiden määrien kasvu. Sato oli hyvä ja varastoja purettiin markkinoille.

Erytyisesti varastokorvausten takia MTTL:n laskema maataloustulo oli vielä vuonna 1995 varsin hyvä. Tuotannon muutokset olivat sen sijaan pienet eivätkä vaikuttaneet oleellisesti tulo-kehitykseen. Tuottajahinnatkin säilyivät lähes

ennallaan. Tuotantopanosten hinnat sen sijaan nousivat noin 2 % ja vaikuttivat siten negatiivi-esti tulokehitykseen.

Toinen vuosi ei tuonut suuria muutoksia maa-taloustuotantoon tai hintoihin. Markkinat ovat jo melko hyvin sopeutuneet EU:n sisämark-kinoihin. Epävarmuus tulevaisuudesta heijastuu kuitenkin vielä tuottajiin. Tuet ovat Etelä-Suo-men osalta tiedossa vain muutamaksi vuodeksi, eikä tukien alenemisen vaikutusta osata vielä täysin arvioida.

Tilojen lukumäärä alenee nopeasti ja aiheuttaa spekulatiota maatalouden romahtamisesta var-sinkin syrjäseuduilla. Tämä kehitys on kuitenkin lähes pitkän aikavälin kehityksen mukaista. EU:iin liittyminen on kuitenkin nopeuttanut sitä. Tuo-tannossa ei kuitenkaan ole vielä näkyvissä hälyt-täviä merkkejä. Investointejakin on tapahtunut, joten uskoa maatalouteen on vielä olemassa.

Kurssit:

1 ecu = 5,76 mk 30.12.1996

1 vihreä ecu = 6,0288 mk

Taulukoissa käytetyt symbolit:

e Ennakko
- Ei mitään ilmoitettavaa
.. Tietoa ei ole saatu

Lähteitä:

Maataloustilastolliset kuukausikatsaukset, Tietopalvelukeskus

Tilastokatsauksia, Tilastokeskus

Tilastollinen vuosikirja 1996, Tilastokeskus

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tilastot

Taloudellinen katsaus 1996, Valtiovarainministeriö

Elintarviketieto - Food Facts Oy:n tilastot

Maatalous 2000. Komiteamietintö 1987:24.

Suomen säädöskokoelma

Kettunen, L. & Niemi, J. 1994. Suomen EU-maatalousratkaisu ja kansalliset tuet. MTTL.

Laurinen, H. 1996. Elintarvikkeiden hintamarginaalit vuosina 1985-1996. MTTL.

Pyykkönen, P. 1996. Maatalouden pääomakanta ja investointitarve eri rakennekehitysvaihtoehdoissa. PTT.

Liitetaulukko 1. Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi ja maatalouden tuotantopanosten hintaindeksi alaindeksineen (1990=100).¹⁾

	Tuottajahintaindeksi	Tuotantopanosten hintaindeksi			
		Yhteensä	Tarvikkeet ja palvelut	Investoinnit	Rakennukset
1990	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1991	96,6	103,8	105,5	99,5	101,6
1992	96,5	105,5	107,8	99,8	98,8
1993	96,4	108,2	109,4	105,4	98,6
1994	96,0	107,6	107,1	108,8	101,0
1995	71,5	86,6	83,6	93,0	91,0
1996	61,3	88,0	85,5	93,4	90,4

¹⁾Indeksit perustuvat EU:n indeksiluokitukseen. Painorakenne ja mittausmenetelmä muuttunut.
Lähde: Tilastokeskus.

Liitetaulukko 2. Eräitä lukuja maatalouden rakenteesta.

	Tilojen ¹⁾ määrä 1 000 kpl	Tilojen ¹⁾ keskikoko, ha	Maidon- lähettäjien lkm 1 000 kpl	Maatalouden työlliset ²⁾ 1 000 henkeä	% koko työvoimasta
	1980	224,7	10,96	91	251
1981	218,9	11,16	85	250	10,6
1982	212,6	11,42	78	255	10,7
1983	208,2	11,63	74	246	10,3
1984	203,9	11,85	70	242	10,0
1985	200,5	12,07	66	228	9,4
1986	195,4	12,38	63	218	9,0
1987	192,2	12,59	58	206	8,5
1988	189,0	12,77	53	197	8,1
1989	..	..	48	179	7,2
1990	199,4	12,76	45	170	6,9
1991	200,0	12,90	40	166	7,1
1992	197,6	13,05	36	157	7,2
1993	191,9	13,46	35	146	7,2
1994	189,9	13,65	34	142	7,0
1995	169,7	14,88	32	130	6,3
1996 ^{e)}			30		

¹⁾yli 1 pelto ha.

²⁾Lähde: Työpoliittinen Aikakauskirja, Työministeriö Suunnitteluosastosta.

Liitetaulukko 3. Eläinten lukumäärä kesäkuun laskennan mukaan sekä lehmien keskituotos.

	Lehmiä 1 000 kpl	Keskituotos l/lehmä	Sikoja 1 000 kpl	Kanoja 1 000 kpl
1980	719,5	4 478	1 410,2	6 040,7
1981	700,8	4 450	1 467,1	5 200,2
1982	689,2	4 493	1 475,3	5 291,5
1983	663,1	4 778	1 440,7	5 440,4
1984	659,5	4 799	1 381,8	6 025,3
1985	627,7	4 812	1 295,2	5 922,4
1986	606,8	4 935	1 322,7	5 532,1
1987	589,0	4 905	1 341,9	5 341,6
1988	550,6	4 990	1 305,1	5 237,6
1989	506,6	5 246	1 290,7	4 923,3
1990	489,9	5 547	1 394,1	4 844,8
1991	445,6	5 619	1 344,3	4 138,0
1992	428,2	5 613	1 297,9	3 968,9
1993	426,4	5 648	1 272,7	4 024,9
1994	416,7	5 869	1 298,3	4 089,8
1995 ¹⁾	398,7	5 982	1 400,3	4 175,1
1996 ¹⁾	..	..	..	..

¹⁾1.5.

Liitetaulukko 4. Lannoitteiden myynti (kg/ha).

	N	P	K
1980-81	82,4	27,8	49,3
1981-82	78,7	26,8	47,5
1982-83	91,4	29,9	53,8
1983-84	90,7	30,9	55,9
1984-85	88,9	30,8	56,5
1985-86	90,0	30,2	55,5
1986-87	94,4	31,0	56,5
1987-88	98,2	32,0	59,3
1988-89	100,3	29,7	56,1
1989-90	111,5	30,7	57,6
1990-91	109,4	26,3	53,4
1991-92	92,8	19,9	39,7
1992-93	94,3	19,4	39,8
1993-94	94,1	19,0	40,0
1994-95	101,6	20,0	38,5
1995-96	..	..	..

Lähde: Kemira

Liitetaulukko 5. Maatalouden kokonaislaskelma, kokonaistuotto käyvin hinnoin, milj. mk.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995 ^{e)}
KASVINVILJELYTUOTTO						
- Ruis	430,8	492,6	121,5	89,8	98,1	13,6
- Vehnä	1415,0	954,7	938,4	577,6	820,6	159,1
- Ohra	1552,8	1510,9	1730,6	1409,8	1779,9	434,1
- Kaura	1377,3	997,3	865,5	887,3	935,8	101,1
- Ruokaperuna	313,4	359,7	489,7	331,2	496,0	498,5
- Teollisuusperuna	226,2	164,8	163,1	180,4	178,6	89,9
- Siemenperuna	9,3	6,2	7,9	6,9	5,7	5,8
- Sokerijuurikas	545,8	472,2	475,3	475,6	505,0	433,7
- Öljykasvit	526,6	439,9	326,3	416,5	336,7	71,0
- Herne	19,3	28,4	32,7	23,9	17,0	9,8
- Nurmikasvien siemenet	62,4	44,7	21,3	13,1	20,1	13,6
Yhteensä	6478,8	5471,4	5172,4	4412,1	5193,6	1830,1
PUUTARHATUOTTO						
- Juurikasvit	94,0	110,5	76,8	85,2	129,8	115,4
- Vihannekset	571,2	554,4	561,5	571,3	630,4	481,2
- Marjat	192,9	155,0	187,7	181,8	185,2	146,7
- Hedelmät	20,0	21,2	22,9	23,5	20,3	17,3
Yhteensä	878,1	841,1	848,9	861,8	965,7	760,6
KOTIELÄINTUOTTO						
- Maito	8439,2	7730,4	7391,6	7615,6	7723,7	6533,0
- Naudanliha	3794,7	3582,6	3522,6	3117,6	3278,9	1993,4
- Pikkuvasikanliha	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
- Sianliha	3302,0	2942,3	2869,9	2751,1	2753,1	1770,5
- Lampaanliha	43,2	38,1	41,6	43,7	50,0	29,4
- Hevosenliha	17,3	18,5	21,3	17,9	13,9	3,3
- Siipikarjanliha	438,6	494,8	449,9	423,1	476,1	347,5
- Kananmunat	902,3	793,4	806,9	807,4	799,5	374,7
- Villa	2,4	2,5	3,1	3,6	4,4	0,5
- Eläinten vienti	9,9	1,2	2,5	2,2	1,6	1,5
Yhteensä	16950,2	15604,2	15109,6	14782,5	15101,5	11054,1
VARASTOKORVAUKSET						2281,9
Tuotanto yhteensä	24307,1	21916,8	21130,9	20056,4	21260,8	15926,7
VUOKRATULOT						
- Tuotantovälineistä	581,1	461,5	460,4	345,4	317,8	282,6
- Rakennuksista ja maasta	184,9	175,1	180,7	169,8	163,9	160,8
Yhteensä	766,0	636,6	641,1	515,2	481,7	443,5
TUET						
- Viljelmäkoon mukainen tuki	961,5	840,3	758,6	678,6	611,1	
- Kotieläinluvun mukainen tuki	191,8	188,8	206,9	203,7	201,9	
- Rehuviljan tuotantopalkkio	45,7	33,6	27,4	25,2	0,2	
- Käynnistystuki	107,0	97,2	85,3	61,4	55,5	
- Emolehmäpalkkiot	20,3	27,0	37,8	47,5	50,9	
- Hehtaarituki	564,1	827,0	1116,3	959,3	1160,9	
Yhteensä	1890,4	2013,9	2232,4	1975,6	2080,4	0,0
TUOTANNON TASAPAINOTT. TOIMENPITEISTÄ AIH. KORVAUKSET						
- Tuotannon muutosopimukset (4a§)	7,8	5,1	3,1	1,7	1,3	0,9
- Maidontuotannon vähent.sop.	140,5	335,9	330,8	197,6	0,1	
- Kananmunatuotannon vähent.sop.	41,8	61,4				
- Kesannoimissopimus	347,3	729,3	567,8	457,9	364,7	
- Luomuviljelysopimus	16,5	29,4	40,5	32,0	26,1	17,2
- Herneen tuotantosopimus		23,5	27,4	13,1	5,8	
- Viherheinän tuotantosopimus		0,3	0,9	1,1	0,9	
Yhteensä	553,9	1184,9	970,5	703,3	398,9	18,2
EU-TUET						
- CAP-peltokasvituki						1153,7
- CAP-kotieläintuki						104,0

Liitetaulukko 5, jatkoa.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995 ^{a)}
- Luonnonhaittakorvaus (LFA)						1614,8
- Ympäristötuen perus- ja erityistuki						1411,2
- Pohjoinen eläinyksikkötuki						80,1
- Siirtymäkauden eläintuki						282,6
- Muut kansalliset eläintuet						42,5
- Siirtymäkauden hehtaarituki						0,0
- Muut kansalliset hehtaarituet						0,0
- Avomaan puutarhatalouden tuki						0,9
- Muut kansalliset tuet						0,0
Yhteensä						4689,7
SATOVAHINKOKORVAUKSET	8,1	4,6	15,0	133,0	7,9	11,9
KOKONAISTUOTTO YHTEENSÄ	27525,5	25756,8	24989,9	23383,5	24229,6	21090,0
KUSTANNUKSET						
- Väkilannoitteet	1681,7	1509,9	1579,6	1691,9	1532,6	1183,8
- Maatalouskalkki	146,3	118,6	85,2	145,5	153,1	109,7
- Väkiprehut						
- seokset	3056,3	2966,0	2655,5	2584,0	2722,3	1927,7
- muut	87,8	38,7	42,0	39,3	52,5	41,3
- Rehunsäilöntäaineet	162,3	142,8	122,6	103,0	145,0	102,9
- Kasvinsuojeluaineet	308,6	328,4	289,1	289,2	283,4	240,2
- Ostosiemenet	388,7	317,2	260,9	304,0	337,2	259,1
- Poltto- ja voiteluaineet	709,6	633,3	663,4	713,7	573,9	481,9
- Sähkö	386,2	411,7	434,3	462,9	454,0	356,1
- Maatalouden poltto- ja tarvepuu	140,5	77,9	67,7	60,9	61,1	65,3
- Eläinten välityskustannus	53,6	55,6	55,4	52,7	53,4	46,6
- Yleismenot	1526,1	1639,7	1681,9	1729,2	1793,5	1488,3
- Palkkakustannus						
- palkat	418,2	456,5	441,7	400,0	395,2	367,3
- sosiaalikulut	273,1	283,2	280,4	282,2	268,5	241,5
- Koneet ja kalusto						
- poistot	3380,0	3269,0	3193,0	3224,0	3040,0	2737,0
- kunnossapito	936,0	876,8	961,2	898,2	737,3	802,6
- Työvälineet ja laitteet	168,4	154,3	157,1	167,3	167,7	137,8
- Rakennukset ja rakennelmat						
- poistot	1082,0	1120,0	1108,0	1114,0	1146,0	1132,0
- kunnossapito	318,9	326,7	304,2	244,9	211,4	218,3
- Salaojat, sillat, yms.						
- poistot	282,0	285,0	301,0	259,0	248,0	243,0
- kunnossapito	169,2	163,4	161,2	140,4	108,2	107,0
- Velkojen korot	1688,5	1882,1	1896,0	1784,7	1296,4	1122,5
- Eläinten tuonti	6,7	5,5	5,7	3,1	4,2	3,5
- Vuokramenot						
- tuotantovälineistä	358,5	297,0	289,4	283,7	179,1	166,0
- rakennuksista ja maasta	346,0	335,2	339,3	350,8	353,0	358,1
- Maatalousyrittäjiltä peritty kustannus						
- tapaturmavakuutusmaksusta	58,9	48,5	42,9	40,0	61,3	55,7
- sijaisavusta	20,1	25,6	25,0	36,7	46,2	40,0
- viikkovapaasta	13,7	17,2	17,0	12,6	11,2	14,8
KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	18168,0	17785,7	17460,5	17417,9	16435,6	14049,9
TUOTTO	27525,5	25756,8	24989,9	23383,5	24229,6	21090,0
KUSTANNUS	18168,0	17785,7	17460,5	17417,9	16435,6	14049,9
MAATALOUSTULO	9357,5	7971,0	7529,4	5965,7	7794,0	7040,1

Liitetaulukko 6. Maatalouden kokonaislaskelma, kokonaistuotto vuoden 1990 hinnoin, milj. mk.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995 ^{e)}
KASVINVILJELYTUOTTO						
- Ruis	430,8	533,2	140,6	132,5	125,8	50,5
- Vehnä	1415,0	1108,8	1105,5	683,3	985,0	489,5
- Ohra	1552,8	1657,5	1849,5	1526,5	1990,0	1102,8
- Kaura	1377,3	1107,8	962,9	989,6	1087,0	266,8
- Ruokaperuna	313,4	337,6	304,4	290,2	345,7	364,0
- Teollisuusperuna	226,2	146,1	174,4	190,6	187,7	173,6
- Siemenperuna	9,3	6,1	7,4	7,7	6,4	7,6
- Sokerijuurikas	545,8	532,9	509,5	469,8	545,5	538,3
- Öljykasvit	526,6	465,2	381,7	520,0	432,5	249,0
- Herne	19,3	34,0	37,8	28,3	21,6	17,5
- Nurmikasvien siemenet	62,4	50,1	20,6	15,2	23,8	33,9
Yhteensä	6478,8	5979,3	5494,3	4853,8	5751,1	3293,5
PUUTARHATUOTTO						
- Juurikasvit	94,0	108,1	76,5	87,9	143,6	128,2
- Vihannekset	571,2	552,7	569,9	537,1	629,9	592,7
- Marjat	192,9	171,4	209,2	162,7	162,6	156,3
- Hedelmät	20,0	25,4	31,5	35,3	19,9	34,3
Yhteensä	878,1	857,6	887,1	823,0	956,0	911,5
KOTIELÄINTUOTTO						
- Maito	8439,2	7615,6	7388,3	7341,6	7502,3	7399,6
- Naudanliha	3794,7	3908,1	3767,1	3415,5	3455,7	3089,5
- Pikkuvasikanliha	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3	0,5
- Sianliha	3302,0	3126,5	3109,2	2987,8	3013,6	2959,1
- Lampaanliha	43,2	40,6	47,3	51,4	58,8	62,3
- Hevosonliha	17,3	20,6	27,3	25,9	22,0	10,8
- Siipikarjanliha	438,6	493,6	473,6	458,2	521,1	561,9
- Kananmunat	902,3	790,1	797,2	823,2	846,8	882,2
- Villa	2,4	2,3	2,4	2,8	2,9	1,8
- Eläinten vienti	9,9	1,3	2,6	2,4	1,6	2,0
Yhteensä	16950,2	15999,2	15615,2	15109,2	15424,9	14969,6
VARASTOKORVAUKSET						2089,2
Tuotanto yhteensä	24307,1	22836,1	21996,6	20786,0	22132,0	21263,9
VUOKRATULOT						
- Tuotantovälineistä	581,1	446,3	448,8	331,2	309,8	298,0
- Rakennuksista ja maasta	184,9	174,1	175,8	158,2	150,3	147,3
Yhteensä	766,0	620,4	624,6	489,4	460,1	445,3
TUET						
- Viljelmäkoon mukainen tuki	961,5	835,6	738,0	632,3	560,3	
- Kotieläinluvun mukainen tuki	191,8	187,8	201,3	189,8	185,1	
- Rehuviljan tuotantopalkkio	45,7	33,4	26,7	23,4	0,1	
- Käynnistystuki	107,0	96,6	83,0	57,2	50,9	
- Emolehmäpalkkiot	20,3	26,9	36,8	44,3	46,7	
- Hehtaarituki	564,1	822,4	1086,0	893,9	1064,4	
Yhteensä	1890,4	2002,7	2171,8	1840,9	1907,6	0,0
TUOTANNON TASAPAINOTT. TOIMEN- PITEISTÄ AIH. KORVAUKSET						
- Tuotannon muutossopimukset (4a§)	7,8	5,1	3,0	1,6	1,2	0,9
- Maidontuotannon vähent.sop.	140,5	334,0	321,8	184,1	0,1	
- Kananmunatuotannon vähent.sop.	41,8	61,1				
- Kesannoimisopimukset	347,3	725,3	552,4	426,7	334,5	
- Luomuviljelysopimus	16,5	29,2	39,4	29,8	24,0	15,8
- Herneen tuotantosopimus		23,4	26,7	12,2	5,3	
- Viherheinän tuotantosopimus		0,3	0,9	1,0	0,8	
Yhteensä	553,9	1178,3	944,2	655,4	365,8	16,6
EU-TUET						
- CAP-peltokasvituki						1056,3
- CAP-kotieläintuki						95,2

Liitetaulukko 6, jatkoa.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995 ^{e)}
- Luonnonhaittakorvaus (LFA)						1478,4
- Ympäristötuen perus- ja erityistuki						1292,0
- Pohjoinen eläinyksikkötuki						73,4
- Siirtymäkauden eläintuki						258,7
- Muut kansalliset eläintuet						38,9
- Siirtymäkauden hehtaarituki						0,0
- Muut kansalliset hehtaarituet						0,0
- Avomaan puutarhatalouden tuki						0,8
- Muut kansalliset tuet						0,0
Yhteensä						4293,8
SATOVAHINKOKORVAUKSET	8,1	4,6	14,6	123,9	7,2	10,9
KOKONAISTUOTTO YHTEENSÄ	27525,5	26642,1	25751,8	23895,6	24872,7	26041,5
KUSTANNUKSET						
- Väkilannoitteet	1681,7	1209,2	1148,1	1226,7	1380,9	1228,9
- Maatalouskalkki	146,3	111,5	81,0	136,2	139,2	118,5
- Väkirehut						
- seokset	3056,3	2966,3	2729,4	2626,4	2815,7	3074,2
- muut	87,8	40,0	42,7	39,2	52,5	52,3
- Rehunsäilöntäaineet	162,3	139,4	143,3	118,1	158,0	136,4
- Kasvinsuojeluaineet	308,6	308,7	241,7	229,7	226,9	255,0
- Ostosiemenet	388,7	327,6	289,0	337,6	363,9	346,0
- Poltto- ja voiteluaineet	709,6	613,1	609,2	540,3	475,9	500,0
- Sähkö	386,2	404,1	417,6	412,4	410,5	405,0
- Maatalouden poltto- ja tarvepuu	140,5	82,4	82,4	79,7	70,7	70,0
- Eläinten välityskustannus	53,6	51,6	50,9	46,5	45,4	42,1
- Yleismenot	1526,1	1634,8	1632,9	1604,1	1637,9	1650,0
- Palkkakustannus						
- palkat	418,2	408,0	385,2	356,7	351,0	314,1
- sosiaalikulut	273,1	253,1	244,5	251,7	238,5	206,5
- Kone- ja kalustokustannus						
- poistot	3380,0	3322,0	3143,0	2907,0	2664,0	2442,0
- kunnossapito	936,0	826,4	855,9	741,7	627,0	625,0
- Työvälineet ja laitteet	168,4	153,8	150,9	148,1	145,8	143,2
- Rakennukset ja rakennelmat						
- poistot	1082,0	1103,0	1121,0	1130,0	1135,0	1140,0
- kunnossapito	318,9	321,9	307,9	248,4	209,3	200,0
- Salaojat, sillat, yms.						
- poistot	282,0	285,0	291,0	293,0	295,0	294,0
- kunnossapito	169,2	163,4	156,0	158,9	128,9	125,0
- Velkojen korot	1688,5	1717,3	1734,5	1552,3	1444,0	1293,1
- Eläinten tuonti	6,7	5,6	5,7	3,3	4,4	4,7
- Vuokramenot						
- tuotantovälineistä	358,5	287,2	282,1	272,0	174,6	175,0
- rakennuksista ja maasta	346,0	333,3	330,1	326,9	323,7	327,7
- Maatalousyrittäjiltä peritty kustannus						
- tapaturmavakuutusmaksusta	58,9	48,2	41,7	37,3	56,2	51,0
- sijaisavusta	20,1	25,5	24,3	34,2	42,4	36,6
- viikkovapaasta	13,7	17,1	16,5	11,7	10,3	13,6
KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	18168,0	17159,7	16558,4	15870,1	15627,5	15270,1
TUOTTO	27525,5	26642,1	25751,8	23895,6	24872,7	26030,5
KUSTANNUS	18168,0	17159,7	16558,4	15870,1	15627,5	15270,1
MAATALOUSTULO	9357,5	9482,3	9193,4	8025,5	9245,2	10760,4

Liitetaulukko 7. Maatalouden tuet.

EU:N KOKONAAN TAI OSITTAIN RAHOITAMAT TUET VUONNA 1996

mk/hehtaari tai mk/yksikkö

Tukialue	A	B	C1	C2	C2 pohj.	C3	C4
CAP-PELTOKASVITUKI							
Yleinen järjestelmä							
Viljat	1114	917	917	753	753	753	753
Öljykasvit	1700	1700	1700	1700	1700	1700	1700
Öljypellava	2154	1774	1774	1457	1457	1457	1457
Valkuaiskasvit	1609	1325	1325	1088	1088	1088	1088
Kesanto	1411	1162	1162	954	954	954	954
Yksinkertaistettu järjestelmä							
Viljakasvit, öljykasvit, valkuaiskasvit ja öljypellava	1114	917	917	753	753	753	753
Viitesadot, vilja, tn/ha	3,4	2,8	2,8	2,3	2,3	2,3	2,3
Viitesadot, öljykasvit, tn/ha	1,59	1,59	1,59	1,59	1,59	1,59	1,59
Kesantovelvoitteen alaraja, ha	27,1	32,9	32,9	40,0	40,0	40,0	40,0
CAP-ELÄINTUKI							
Sonnipalkkio	639	639	639	639	639	639	639
laajaperäisyyslisä	213	213	213	213	213	213	213
Emolehmäpalkkio	1027	1027	1027	1027	1027	1027	1027
laajaperäisyyslisä	213	213	213	213	213	213	213
Uuhipalkkio	102	142	142	142	142	142	142
LFA-TUKI							
- 6-alue: 990 mk/jakoyksikkö							
- muut LFA-tukeen oikeuttavat alueet: 950 mk/jakoyksikkö							
YMPÄRISTÖTUKI							
Vilja, öljykasvit, valkuaiskasvit, tärkkelysperuna	1053	597	400	253	253	253	253
Nurmi ja muut peltoviljelykasvit	1727	850	850	850	850	850	850
Monivuotiset puutarhakasvit	4409	4409	4409	4409	4409	4409	4409
Yksivuotiset puutarhakasvit	1727	1727	1727	1727	1727	1727	1727
Monivuotinen viherkesanto	597	400	0	0	0	0	0

KANSALLISET TUET

	Yksikkö	Viitteellinen tukitaso				
		1996 mk/yks	1997 mk/yks	1998 mk/yks	1999 mk/yks	2000- mk/yks
A. SIIRTYMÄKAUDEN TUET						
Kotieläintalouden tuotantotuet						
A- ja B-alue pl. ulkosaaristo						
Maito	mk/kg	0,52	0,45	0,42	0,37	0,35
Sonnit, väh. 15 kk	mk/teur.eläin	1787	1609	1447	1304	1174
Sonnit, väh. 15 kk, liharodut ja risteytykset	mk/teur.eläin	2184	1966	1769	1594	1435
Hiehot 12 kk ja yli, sonnit 11-14 kk	mk/teur.eläin	1024	922	830	746	671
Lehmät	mk/teur.eläin	138	124	113	101	91
Lampaat	mk/teur.eläin	226	203	183	165	148
Siat	mk/teur.eläin	210	192	168	151	143
Broilerit	mk/100 teur.eläintä	240	213	192	173	164
Kanat	mk/eläin	32	26	24	20	18
C-alue pl. ulkosaaristo						
Maito	mk/kg	0,52	0,33	0,19	0,08	0
Sonnit, väh. 15 kk	mk/teur.eläin	1787	1279	794	510	0
Sonnit, väh. 15 kk, liharodut ja risteytykset	mk/teur.eläin	2184	1564	970	624	0
Hiehot 12 kk ja yli, sonnit 11-14 kk	mk/teur.eläin	1024	648	388	178	0
Lehmät	mk/teur.eläin	138	46	0	0	0
Lampaat	mk/teur.eläin	226	162	108	51	0
Siat	mk/teur.eläin	210	163	89	43	0
Broilerit	mk/100 teur.eläintä	240	179	106	44	0
Kanat	mk/eläin	32	21	11	3	0
Ulkosaaristo A- ja B-alueet						
Maito	mk/kg	0,62	0,55	0,49	0,45	0,42
Sonnit, 15 kk ja yli	mk/teur.eläin	2864	2578	2319	2087	1878
Sonnit, väh. 15 kk, liharodut ja rist.	mk/teur.eläin	3501	3151	2835	2551	2296
Hiehot, 12 kk ja yli, sonnit 11-14 kk	mk/teur.eläin	1730	1558	1402	1262	1136
Lehmät	mk/teur.eläin	138	124	113	101	91
Lampaat	mk/teur.eläin	349	314	283	255	229
Siat	mk/teur.eläin	247	215	198	179	169
Kanat	mk/eläin	40	31	29	25	23
Ulkosaaristo C-alueet						
Maito	mk/kg	0,62	0,44	0,23	0,08	0
Sonnit, 15 kk ja yli	mk/teur.eläin	2864	2357	1064	510	0
Sonnit, väh. 15 kk, liharodut ja rist.	mk/teur.eläin	3501	2880	1300	624	0
Hiehot, 12 kk ja yli, sonnit 11-14 kk	mk/teur.eläin	1730	1354	700	178	0
Lehmät	mk/teur.eläin	138	46	0	0	0
Lampaat	mk/teur.eläin	349	278	169	90	0
Siat	mk/teur.eläin	247	200	105	43	0
Kanat	mk/eläin	40	26	14	4	0
Kasvinviljelyn tuotantotuet						
Tärkkelysperuna	mk/kg	0,027	0,018	0,011	0,006	0
Mallasohra	mk/kg	0,16	0,11	0,08	0,04	0
Vehnä	mk/kg	0,23	0,18	0,11	0,05	0
Ruis	mk/kg	0,25	0,19	0,11	0,05	0
Sokerijuurikas	mk/kg	0,046	0,032	0,020	0,009	0

Liitetaulukko 7, jatkoa.

	Yksikkö	Viitteellinen tukitaso				
		1996 mk/yks	1997 mk/yks	1998 mk/yks	1999 mk/yks	2000- mk/yks
Siirtymäkauden pinta-alueet						
Ruokaherne	mk/ha	600	415	267	120	0
Hehtaarituki peltokasvien tukeen oikeutetuille kasveille pl. ruokaherne ja kesanto	mk/ha	190	125	68	23	0
Avomaan puutarhatuotteiden tuki						
Omenantuotannon tuki (max.)	mk/ha	2750	1970	1267	608	0
Vihannekset, A (max.)	mk/ha	4800	3450	2270	1132	0
Vihannekset, B (max.)	mk/ha	4100	3000	1998	1040	0
Vihannekset, C (max.)	mk/ha	4100	2600	1649	770	0
Marjat, A (max.)	mk/ha	2750	1950	1267	608	0
Marjat, B ja C (max.)	mk/ha	1900	1350	850	385	0
Hehtaarituki nuorille vilj. A- ja B-alueilla	mk/ha	200	150	85	39	0
Puutarhatuotteiden varastointituki, AB-alue (max.)						
Varastot lämpösäätelyjärjestelmällä	mk/m ³	114	108	105	95	90
Muut varastot	mk/m ³	76	72	71	67	63
Kasvihuonetuki A ja B (max.)						
yli 7 kk	mk/m ²	100	72	68	62	55
2-7 kk	mk/m ²	50	36	34	31	28
Kasvihuonetuki C (max.)						
yli 7 kk	mk/m ²	100	72	44	20	0
2-7 kk	mk/m ²	50	36	22	10	0
Siirtymäkauden eläin-/eläinyksikkökohtaiset tuet						
A- ja B-alue						
Kotieläintuki emolehmistä	mk/eläin	570	540	486	437	393
Kotieläintuki emakoista	mk/eläin	1440	1380	1246	1122	1063
Kotieläintuki broilerimoista	mk/eläin	58	52	47	42	40
Kotieläintuki kalkkuna- ja muista siipik. emoista	mk/eläin	85	75	69	62	59
Kotieläintuki lypsyvuohesta ml. maidon tuki	mk/eläin	1500	1386	1211	1085	1028
Lisätuet saaristoalue ja eräät B:n kunnat						
Naudat ja uuhet	mk/NY	1615	1530	1377	1239	1115
Lypsylehmät, Ikaalinen jne	mk/NY	380	360	324	292	263
Hartola, Mäntyharju	mk/NY	285	270	243	219	197
Lihanaudat, Ikaalinen jne	mk/NY	315	297	267	241	217
Kiikoinen jne	mk/NY	95	90	81	73	66
Uuhet, edellä luetellut kunnat	mk/NY	650	585	527	474	427
Kotieläintuki myydyistä kananpojista	mk/eläin	2,46	1,50	1,43	1,36	1,22
Kotieläintuki hevosista	mk/NY	2900	2250	2210	1925	1800
C-alueet						
Kotieläintuki emolehmistä	mk/eläin	570	450	298	154	0
Kotieläintuki emakoista	mk/eläin	1440	1132	638	270	0
Kotieläintuki broilerimoista	mk/eläin	58	42	26	12	0
Kotieläintuki kalkkuna- ja muista siipik. emoista	mk/eläin	85	65	38	17	0
Kotieläintuki lypsyvuohesta ml. maidon tuki	mk/eläin	1500	1157	822	374	0
Kotieläintuki myydyistä kananpojista	mk/eläin	2,46	1,10	0,35	0,00	0
Kotieläintuki hevosista	mk/NY	2900	2250	1530	770	0

Liitetaulukko 7, jatkoa.

	Yksikkö	Viitteellinen tukitaso				
		1996 mk/yks	1997 mk/yks	1998 mk/yks	1999 mk/yks	2000- mk/yks
B. POHJOINEN TUKI						
Eläinyksikkökohtainen tuki						
Kotieläintuki emolehmistä						
C1	mk/NY	100	495	850	1117	1368
C2	mk/NY	150	540	900	1167	1418
C2pohj.	mk/NY	600	945	1350	1617	1868
C3	mk/NY	1050	1395	1800	2067	2318
C4	mk/NY	2150	2495	2900	3167	3418
Kotieläintuki sonneista yli 6 kk						
C1	mk/NY	650	1100	1550	2000	2450
C2	mk/NY	700	1150	1600	2050	2500
C2pohj.	mk/NY	1150	1600	2050	2500	2950
C3	mk/NY	1600	2050	2500	2950	3400
C4	mk/NY	2700	3150	3600	4050	4500
Kotieläintuki uuhista ja vuohista						
C1	mk/NY	650	1100	1550	2000	2450
C2	mk/NY	700	1150	1600	2050	2500
C2pohj.	mk/NY	1150	1600	2050	2500	2950
C3P1-P2	mk/NY	3100	3550	4000	4450	4900
C3P3-P4	mk/NY	3700	4150	4600	5050	5500
C4P4	mk/NY	4800	5250	5700	6150	6600
C4P5	mk/NY	6400	6850	7300	7750	8200
Kotieläintuki hevosista						
C1	mk/NY	0	0	680	1155	1800
C2	mk/NY	0	0	680	1155	1800
C2pohj.	mk/NY	0	0	680	1155	1800
C3	mk/NY	0	0	680	1155	1800
C4	mk/NY	0	0	680	1155	1800
Kotieläintuki siat						
C1	mk/NY	0	355	1042	1416	1764
C2	mk/NY	0	370	1066	1452	1814
C2pohj.	mk/NY	590	920	1586	1937	2264
C3	mk/NY	590	920	1586	1937	2264
C4	mk/NY	900	1240	2016	2377	2714
Kotieläintuki siipikarja						
C1	mk/NY	0	385	1042	1416	1764
C2	mk/NY	0	397	1066	1452	1814
C2pohj.	mk/NY	590	952	1586	1937	2264
C3	mk/NY	900	1272	2016	2377	2714
C4	mk/NY	2400	2672	3216	3477	3814
Pohjoiset teurastuet						
Teurastetut sonnit						
P1-P2	mk/teur.eläin	780	780	780	780	780
P3-P4	mk/teur.eläin	1080	1080	1080	1080	1080
P5	mk/teur.eläin	1980	1980	1980	1980	1980
Teurastetut hiehot						
C1	mk/teur.eläin	460	730	1080	1380	1680
C2	mk/teur.eläin	470	740	1100	1410	1720
C2pohj. ja saaristo	mk/teur.eläin	780	1050	1400	1700	2000
C3	mk/teur.eläin	1060	1310	1650	1940	2240
C4	mk/teur.eläin	1640	1840	2160	2440	2720

Liitetaulukko 7, jatkoa.

	Yksikkö	Viitteellinen tukitaso				
		1996 mk/yks	1997 mk/yks	1998 mk/yks	1999 mk/yks	2000- mk/yks
Maidon pohjoinen tuotantotuki						
C1	mk/kg	0,16	0,26	0,34	0,39	0,45
C2	mk/kg	0,17	0,28	0,34	0,39	0,45
C2pohj.	mk/kg	0,28	0,37	0,44	0,49	0,53
C3P1	mk/kg	0,46	0,54	0,61	0,67	0,71
C3P2	mk/kg	0,56	0,64	0,71	0,77	0,81
C3P3-P4	mk/kg	0,71	0,79	0,86	0,92	0,96
C4P4	mk/kg	0,98	1,06	1,13	1,19	1,23
C4P5	mk/kg	1,50	1,58	1,65	1,71	1,75
Pohjoiset pinta-alueet						
Pohjoinen hehtaarituki, C1-, C2- ja C2p ja saaristo-alueet						
Vehnä, ruis	mk/ha	0	200	340	462	576
Mallasohra	mk/ha	0	70	170	231	288
Peltokasvien tukeen oikeuttavat kasvit pl. vehnä, ruis, mallasohra, rehuvilja ja kesanto	mk/ha	0	70	128	173	216
Sokerijuurikas	mk/ha	500	785	1063	1251	1440
Tärkkelysperuna	mk/ha	400	495	595	655	720
Avomaanvihannekset (myös C3 ja C4)	mk/ha	0	845	1199	1425	1692
Omenat	mk/ha	0	205	391	531	662
Yleinen hehtaarituki viljelyalalta C2...C4						
C2	mk/ha	200	200	170	154	144
C2pohj. ja saaristo	mk/ha	200	200	170	154	144
C3	mk/ha	400	360	340	308	288
C4	mk/ha	800	720	680	616	576
Nuorten viljelijöiden hehtaarituki C1-C4	mk/ha	200	180	170	154	144
Kasvihuonetuki C (max.)						
yli 7 kk	mk/m ²	0	0	24	42	58
2-7 kk	mk/m ²	0	0	12	21	29
Puutarhatuotteiden pohjoinen varastointituki (max.)						
Varastot lämpösäätelyjärjestelmällä	mk/m ³	114	108	102	92	86
Muut varastot	mk/m ³	76	72	68	62	58
C. KASVINVILJELYN KANSALLINEN TUKI						
A-alue ml. A- ja B-alueen saaristo						
Ruis	mk/ha	0	260	446	606	756
Vehnä	mk/ha	0	260	446	606	756
Mallasohra	mk/ha	0	110	298	404	540
Peltokasvien tukeen oikeutetut kasvit pl. vehnä, ruis, mallasohra ja kesanto	mk/ha	0	110	213	289	360
Tärkkelysperuna	mk/ha	0	135	255	347	432
Sokerijuurikas	mk/ha	0	270	510	693	864
Avomaanvihannekset (saaristossa B-alueen taso)	mk/ha	0	900	1445	1848	2412
Omenat	mk/ha	0	205	391	531	662

Liitetaulukko 7, jatkoa.

	Yksikkö	Viitteellinen tukitaso				
		1996 mk/yks	1997 mk/yks	1998 mk/yks	1999 mk/yks	2000- mk/yks
B-alue						
Ruis	mk/ha	0	200	361	491	612
Vehnä	mk/ha	0	200	361	491	612
Mallasohra	mk/ha	0	70	213	289	396
Peltokasvien tukeen oikeutetut kasvit pl. vehnä, ruis, mallasohra ja kesanto	mk/ha	0	70	128	173	216
Tärkkelysperuna	mk/ha	0	135	255	347	432
Sokerijuurikas	mk/ha	0	270	510	693	864
Avomaanvihannekset (ml. saaristo)	mk/ha	0	450	850	1155	1692
Omenat	mk/ha	0	205	391	531	662
Muu kansallinen kasvinviljelyn tuki						
A- ja B-alue, nurmi (emolehmätilat)	mk/ha	0	330	510	693	864
C1-, C2- ja C2p-alue, rehuvilja	mk/ha	0	70	128	173	216
Eläinyksiköiden muuntokertoimet siirtymäkauden tuissa						
Lypsylehmät	1	Hevoset yli 6 kk				
Emolehmät	1	siitostamma, -poni				1
Muut naudat yli 2 v	1	suomenhevonen				0,85
Muut naudat 6 kk-2v	0,6	1-3 v muut hevoset, ponit				0,6
Uuhet, vuohet	0,15					
Eläinyksiköiden muuntokertoimet pohjoisissa tuissa						
Lypsylehmät	1	Broilerit				0,0053
Emolehmät	1	Kananpojat				0,0027
Sonnit, muut naudat yli 2 v	1	Broileriemot, siipikarjaemot				0,026
Sonnit, muut naudat yli 6 kk-2 v	0,6	Hevoset yli 6 kk				
Uuhet, vuohet	0,15	siitostamma, -poni				1
Emakot, karjut	0,7	suomenhevonen				0,85
Siat	0,23	1-3 v muut hevoset, ponit				0,6
Kanat, kalkkunat, muu siipik.	0,013					
P1 = Oulun lääni: Haukipudas, Kiiminki, Oulu, Utajärvi, Ylikiiminki, Oulunsalon kunnasta ne osat, jotka ovat Ylikiimingin kunnan sisäpuolella.						
P2 = Lapin lääni: Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola, Tornio. Oulun lääni: Hailuoto, Hyrynsalmi, Ii, Kuhmo, Kuivaniemi, Yli-Ii						
P3 = Lapin lääni: Kemijärvi, Pello, Ranua, Rovaniemen mlk, Rovaniemi, Ylitornio. Oulun lääni: Pudasjärvi, Puolanka, Suomussalmi, Taivalkoski						
P4 = C3: Lapin lääni: Posio. Oulun lääni: Kuusamo. C4: Lapin lääni: Kolari, Pelkosenniemi, Salla, Savukoski; Kittilä ja Sodankylä lukuunottamatta P5:een kuuluvia osia.						
P5 = Lapin lääni: Muonio, Enontekiö, Inari, Utsjoki; Sodankylästä ja Kittilästä MMM:n hyväksymät osat. Saaristo: Alueiden C1 ja C2 kunnista MMM:n hyväksymät saaristo-osat.						

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja
Publications of the Agricultural Economics Research Institute

- No 70 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1992. 59 s. Helsinki 1993.
- No 70a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1992. 59 p. Helsinki 1993.
- No 71 KETTUNEN, L. (ed.). Finnish Agriculture and European Integration. 119 p. Helsinki 1993.
- No 72 AGRICULTURAL DEVELOPMENT PROBLEMS AND POSSIBILITIES IN BALTIC COUNTRIES IN THE FUTURE. Finnish-Baltic Joint Seminar Saku Estonia 1993. 87 s. Helsinki 1993.
- No 73 KETTUNEN, L. Suomen maatalous 1993. 61 s. Helsinki 1994.
- No 73a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1993. 62 p. Helsinki 1994.
- No 73b KETTUNEN, L. Finlands lantbruk 1993. 63 s. Helsinki 1994.
- No 74 SUMELIUS, J. Controlling nonpoint source pollution of nitrogen from agriculture through economic instruments in Finland. 66 s. Helsinki 1994.
- No 75 KETTUNEN, L. & NIEMI, J. Suomen EU-maatalousratkaisu ja kansalliset tuet. 88 s. Helsinki 1994.
- No 75a KETTUNEN, L. & NIEMI, J. The EU Settlement of Finnish Agriculture and National Support. 91 p. Helsinki 1994.
- No 76 KETTUNEN, L. Suomen maatalous 1994. 62 s. Helsinki 1995.
- No 76a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1994. 63 p. Helsinki 1995.
- No 77 MAATALOUS TIENHAARASSA. Agriculture at the Crossroads. Lauri Kettusen 60-vuotisjuhlajulkaisu. Lauri Kettunen's Jubilee Publication. 179 s. Helsinki 1995.
- No 78 TUTKIMUKSIA SUOMEN MAATALOUDEN KANNATTAVUUDESTA. Tilivuodet 1991-1993. Summary: Investigations of the profitability of agriculture in Finland business years 1991-1993. 167 s. Helsinki 1995.
- No 79 KETTUNEN, L. Suomen maatalous 1995. 60 s. Helsinki 1996.
- No 79a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1995. 61 p. Helsinki 1996.
- No 80 MARTTILA, J. The effect of oligopolistic competition on economic welfare in the Finnish food manufacturing. 163 p. Helsinki 1996.
- No 81 KETTUNEN, L. (ed.). First Experiences of Finland in the CAP. 157 p. Helsinki 1996.
- KETTUNEN, L. Adjustment of the Finnish Agriculture in 1995. p. 7-25.
- HOKKANEN, M., KETTUNEN, L. & MARTTILA, J. Changes in Foreign Trade in the First Year in the EU. p. 27-42.
- AALTONEN, S. Adjustment of the Finnish Food Industry. p. 43-56.
- HEIKKILÄ, T. & MYHRMAN, R. Food Sector Facing Changes and Challenges. p. 57-68.
- RYHÄNEN, M. & SIPILÄINEN, T. Economic Analysis of Finnish Farm Enterprises in the Changing Operational Environment. p. 69-81.
- SIKAMÄKI, J. Finnish Agri-environmental Programme in Practice - Participation and Farm-level Impacts in 1995. p. 83-98.
- LEHTIMÄKI, S. & LASSHEIKKI, K. Finnish Horticulture within the EU. p. 99-110.
- KERÄNEN, R. Integration and Regional Development Policy; Food-chain in Finland. p. 111-121.
- NIEMI, J. & LINJAKUMPU, H. Regional Structural Development of Finnish Agriculture until 2005. p. 123-141.
- KOLA, J. From the CAP to a RAP. p. 143-157.

